בבית המשפט המחוזי
תל אביב-יפו

ת"א 6373-04-13
קבוע למתן פסק דין חלקי
בפני כב' השופט רחמים כהן

התובעת: **ענת קם**

באמצעות ב"כ עוה"ד אילן בומבך ו/או יריב רונן ואח'
מרח' ויצמן 2 – מגדל אמות השקעות, קומה 14
תל אביב-יפו, 6423902
טלפון: 03-6932090; פקס: 03-6932091.

- נ ג ד -

הנתבעים: **1. הוצאת עיתון הארץ בע"מ [ח.פ. 510015449]**

2. אורי בלאו

3. עמוס שוקן

4. אבי זילברברג

באמצעות ב"כ עוה"ד מ. מוזר ו/או טל ליבליך ואח'
בית יואל, רח' נמל תל אביב 42-40, ת.ד 300
תל אביב 61002
טל': 03-5442370 פקס: 03-5442375

ובאמצעות משרד עוה"ד ז' ליאונד

סיכומים מטעם התובעת בסוגיית האחריות

בהתאם להחלטת בית-המשפט הנכבד מיום 14.2.17 ולהחלטה מיום 20.4.17, מתכבדת התובעת להגיש סיכומים בסוגיית האחריות.

א. פתח דבר

סיכומים אלה עוסקים בסוגיית האחריות. התובעת תטען כי היא הוכיחה את אחריות הנתבעים כלפיה. **בדם התמצית** ניתן לקבוע, ללא עוררין, כי הנתבעים (ובעיקר בלאו) לא שמרו עליה כמקור עיתונאי, והתנהלותם מרגע יצירת הקשר הראשוני בין התובעת לבין בלאו (אוקטובר 2008), ועד ליום 15.12.09 (בו נחקרה התובעת, לראשונה ובמפתיע ע"י שב"כ), הייתה רשלנית ביותר וכן היא הפרה את ההסכם הבלתי כתוב שקיים בין עיתונאי לבין מקור. בסיכומים שלהלן נציג את כל נקודות הציון העובדתיות והמשפטיות להוכחת חבותם של הנתבעים כלפי התובעת. מובן, כי השמירה על המקור איננה מצטמצמת רק לנוסח הפרסומים עצמם, אלא היא משתרעת למכלול התנהלותם של הנתבעים בכל פרק הזמן הנ"ל. סקירת כל מעשיהם ומחדליהם של הנתבעים (ובעיקר של בלאו), לא תוכל להותיר כל ספק בנוגע לאחריותם, ובוודאי שהיא מלמדת כי התובעת אכן עמדה בנטל המוטל עליה (**מאזן ההסתברויות**) לצורך ייחוס האחריות לנתבעים. כבר בראשית הדברים נדגיש, כי לאורך כל טיעוניהם, ממש החל מכתב ההגנה, פעלו הנתבעים להרחקת כל שבריר אחריות מעל כתפיהם. הנתבעים אף האשימו את התובעת (ראו, סעיף 45 לכתב ההגנה) בכך שהיא, "משיקוליה", חשפה את עצמה בפני חוקרי שב"כ והודתה כי היא המקור. אלא שבשום מקום בכתב

ההגנה, אין הנתבעים מזכירים את העובדה הקריטית כי טרם הגעתה לחקירה בשב"כ (15.12.09) בלאו לא יידע אותה ולא גילה לה ולא הציג בפניה מצג כלשהו, הן בנוגע לפנייתו החריגה של אל"ם עופר קול אליו ולמערכת 'הארץ'; הן בנוגע לזימונו לחקירה של מקור אחר שלו (נועם פורר); הן בנוגע לזימונו-הוא לתשאול בשב"כ, בראשית אוגוסט 2009; הן בנוגע למשא ומתן ממושך של 45 ימים בינו ובין באי כוחו לבין שב"כ; הן בנוגע לחתימה על מסגרת הסכמות מחייבת מול שב"כ, ביום 15.9.09; הן בנוגע להחלטתו להעביר לשב"כ 49 מסמכים צבאיים מסווגים ביום 23.9.09, ללא כל התייעצות עם בא כוחו ואף בניגוד לעצה משפטית שקיבל ממנו, ותוך הפרה בוטה של ההסכם (כאשר הותיר אצלו העתקים מן המסמכים שהעביר); הן בנוגע למיצוי ההסדרים מול שב"כ ובכלל זה השמדת מחשבו האישי וקבלת מחשב חדש; והן בנוגע ליציאתו מגבולות ישראל ביום 1.12.09, שעה שעורך דינו ידע היטב (כך למדנו בדיון ההוכחות) כי השב"כ יבצע ניסיונות לאתר את המקור של בלאו.

כל אלה לא נודעו לתובעת בעת שנכנסה לחדר החקירות בשב"כ - לבד וללא כל ייעוץ משפטי מקדים - ביום 15.12.09, ולא גולו לה, חד וחלק. אז אחרי כל אלה, מעזים הנתבעים להעלות טענות לגבי "שיקול דעתה" של התובעת ביום 15.12.09?! והרי מדובר בחוצפה משפטית ממדרגה ראשונה. התובעת הגיעה לחקירתה בשב"כ (עד שבכלל הבינה שמדובר בחקירה בנוגע להעברת המסמכים לבלאו, כאמור בעדותה ולהלן), במצב דברים בו היא איננה מיודעת על תהליכים טקטוניים שכבר התחוללו מסוף שנת 2008 (עופר קול) ונמשכו עד ראשית נובמבר 2009 (עמ' אחרון לנספח 23 לתצהיר התובעת).

וכאשר היא איננה מיודעת כלל, וכאשר בלאו לא יצר עמה קשר כלשהו בכל הנוגע לאירועים המכוננים שלעיל, וכאשר היא לא הוכנה כלל לאפשרות התיאורטית כי תזומן לחקירה בשב"כ (לא כל שכן - הכנה שתכלול את כל מה שהתחולל עד לזימונה ויידוע אודות הטקטיקה בה נהג בלאו) ולא התייעצה עם עו"ד קודם לכן, ברור כשמש כי הנתבעים אחראים גם לצורה ולאופן שבה המקור הגיעה לחקירה בשב"כ ביום 15.12.09.

- להלן ינותחו, בהרחבה, שני פסקי הדין בפרשת **ליאורה גלט-ברקוביץ**, אשר צורפו כמוצג 2.19 למוצגי ההגנה. למען הנוחות, פסק דינו של בית המשפט המחוזי בת"א יכונה בקיצור "**ברקוביץ-מחוזי**", ואילו פסק דינו של ביהמ"ש העליון יכונה בקיצור "**ברקוביץ-עליון**".

ב. כרונולוגיה של האירועים

1. התובעת, ילידת 1987, התגייסה לצה"ל ביולי 2005, ולאחר טירונות כלל צה"לית, הוצבה בחודש אוגוסט 2005 כפקידה בלשכת אלוף פיקוד המרכז. בחודש אפריל 2006 מונתה התובעת לתפקיד עוזרת ראש הלשכה של אלוף פיקוד המרכז. בתפקיד זה היא שימשה עד שחרורה מהצבא, בחודש יוני 2007, תוך שהיא זוכה להערכת כל הממונים עליה.

2. באוגוסט 2007, כחודשיים לאחר השחרור, התחילה התובעת לעבוד רשמית ככתבת באתר "**וואלה!**". כשנה לאחר מכן היא החלה ללמוד באוניברסיטת תל אביב, לימודי היסטוריה ופילוסופיה. יצוין, כי בעמ' 37 לפרוטו' אישרה התובעת כי במהלך שנה וחצי של שירותה הצבאי, היא עבדה בעבור אתר "וואלה" (אך לא ככתבת בראנז'ה). בעמ' 42-41 למוצגי ההגנה (חקירת שב"כ), ציינה התובעת כי היא עבדה כ"פרילנסריית" בוואלה zone חודשים אחדים טרם גיוסה (דצמבר 2004 עד יולי 2005) והמשך בתקופת שירותה הצבאי. התובעת חזרה על כך בעמ' 155-154 למוצגי ההגנה והבהירה את "ניסיונה": "**כתבתי עבור מדור הנוער שלהם בתקופה שבין סיום**

התיכון לתחילת השירות הצבאי. כתבתי להם קצת גם במהלך השירות הצבאי בשם בדוי בנושאים שמעסיקים בני נוער, לא נושאים צבאיים, למרות שבמדור יש הרבה התייחסויות לנושאים של גיוס, אני לא התעסקתי בזה. זה נקרא וואלה זון ומיועד לבני נוער. בקיץ 2006 כתבתי על המונדיאל, כתבתי על יחסי בנים-בנות, הדברים היו בלשון הומוריסטית וקלילה ובשום שלב לא משהו שנגע לשירותי הצבאי. אחרי כשנה וחצי שעשיתי את זה און אנד אוף, בהתאם לצרכי המערכת, הפסקתי לכתוב בשבילם ולא שמעתי מהם יותר".

נזכור דברים אלה, כל אימת שהנתבעים יעלו את עניין "ניסיונה" של התובעת, ודאי תוך ניסיון מעוות וכושל להשוותו לניסיונו העצום של בלאו.

- בעמ' 294 (ש' 10-4) הציג ב"כ הנתבעים בפני המומחה מתי גולן, כי לתובעת היה ניסיון של "**כשלוש שנים**" כאשר פגשה את בלאו. בסוף עמ' 20 ותחילת עמ' 21 למוצגי ההגנה, ציינה התובעת כי היא משמשת כעיתונאית מזה **כשנתיים וחצי** ביום חקירתה בשב"כ.

לעומת זאת, בעמ' 607, העיד בלאו, משום מה, כי התובעת "**עבדה חמש שנים**", תוך הפנייה בלתי מובנת לאיזשהו "בלוג" שבו נאמר כי היא כתבה כביכול, החל משנת 2003. ענין זה, כמו טענות הגנה נוספות, לא הוכח כלל.

3. במסגרת תפקידה הצבאי, נחשפה התובעת למצגות ולמסמכים מסווגים רבים, ברמות סיווג בטחוני שונות, שמקורם באגפי המטכ"ל השונים, בלשכת הרמטכ"ל ובאוגדות השונות שבפיקוד. תוכן המסמכים כלל תכניות שונות למבצעים צבאיים, סיכומי דיונים שונים בצה"ל, פריסת כוחות צה"ל כולל סדר כוחות הצבא, סיכומי תחקירים בצה"ל, הערכות מצב של צה"ל, יעדים שונים של צה"ל וכדומה (להלן – המסמכים והמצגות).

4. במהלך שירותה הצבאי, ריכזה התובעת בתיקייה מיוחדת, לבקשת ראש לשכת אלוף הפיקוד, את המסמכים והמצגות. בסמוך לפני שחרורה מצה"ל, במאי 2007 או בסמוך לכך, העתיקה את תכני התיקייה באמצעות אחר, לשני דיסקים, האחד למסמכים והשני למצגות.

5. לאחר ההעתקה, לקחה התובעת את הדיסקים, ושמה אותם בביתה. בחודש יוני 2007 או בסמוך לכך, העתיקה את תוכן דיסק המסמכים למחשב נייד בביתה.

6. ככתבת באתר האינטרנט "**וואלה!**", עסקה התובעת בענייני בראנז'ה, דהיינו - מעברי כח אדם בתקשורת, סקירת שינויים תוכניים ופרסונליים כאלה ואחרים בגופי תקשורת כאלה ואחרים וכן רכילות פנים מערכתית. בתקופה זו יצרה התובעת קשר עם עיתונאים וכתבים שונים.

7. כשנה לאחר שחרורה מצה"ל, בקיץ 2008, הציעה התובעת את המסמכים שבחזקתה לעיתונאי יוסי יהושע "מידיעות אחרונות", אותו הכירה במסגרת עבודתה העיתונאית, אך מסירת המסמכים למר יהושע לא יצאה לפועל (אך זאת מטעמים טכניים בלבד). באותם הימים העתיקה התובעת כמות רבה של מסמכים לדיסק נשלף, ולאחר שמסירת הדיסק הנשלף לא יצאה לפועל, שמרה אותו בתיקה.

8. בחודש אוקטובר 2008, וככל הנראה ביום 31.10.08 (נ/1) נכחה התובעת בכינוס ועד העיתונאים של הארץ, שהתקיים ביום שישי בבוקר בבית סוקולוב בת"א. באירוע זה נערכה היכרות אישית (באמצעות מכר משותף), לראשונה, בינה לבין הנתבע 2 (להלן: "**בלאו**"), שנתפס בעיניה עד לאותו היום (כקוראת עיתון "הארץ"), כעיתונאי רציני ואמין. השיחה ביניהם, ועל כך אין חולק, התנהלה כמעין small talk במהלכה התחוור כי שניהם נולדו וגדלו בירושלים ואף למדו באותו התיכון.

באותו היום תכננה התובעת לנסוע לבית הוריה בירושלים, ובלאו הציע לה טרמפ לירושלים. התובעת נענתה להצעה זו. כפי שעולה מנ/1, התובעת ובלאו החליפו ביניהם מסרונים במהלך יום 31.10.08, והחל מאותו יום (למען הסדר הטוב: נ/1 מתאר חילופי שיחות ומסרונים לתקופה שמתחילה ביום 1.6.08, כאשר המסרון הראשון היה ביום 31.10.08).

9. במהלך הנסיעה המשיכה התובעת לנהל שיחה עם בלאו על ענייני עבודה, והוא סיפר בהרחבה על הרקע העיתונאי שלו, ובמיוחד על כתבות וחשיפות בענייני צבא בעיתון הירושלמי "כל העיר" (השייך לרשת שוקן). באותו זמן, בעוד התובעת יושבת ברכבו של בלאו, ומשהתרשמה כי בלאו הינו עיתונאי אחראי ורציני, ומאחר שהיה ברור לה כי בלאו כפוף כעיתונאי ב"הארץ" למגבלות הצנזורה, גמלה בליבה ההחלטה לתת לבלאו את הדיסק הנשלף. היא עשתה כן בשל היכרותה את ניסיונו העיתונאי וכן משום שסמכה עליו (עמ' 114 לפרוט').

10. לפני מסירת הדיסק הנשלף, דרשה התובעת מבלאו כי **לעולם לא יגלה מהיכן הגיעו אליו המסמכים, ובוודאי, באופן מיוחד, שלא יספר לאף אחד מעובדי עיתון "הארץ" שהוא קיבל ממנה את החומרים**. התובעת ידעה והבינה, כי מסירת החומרים הצבאיים איננה כדת וכדין, וביקשה בכל מאודה שלא לשלם מחיר על קשריה עם בלאו.

11. ויודגש שוב; בעת מסירת המסמכים, דרשה התובעת מבלאו שלעולם לא יגלה מהיכן הגיעו אליו המסמכים. התובעת עשתה כן, בשל רצונה החד משמעי להישאר אנונימית, פן יבולע לה אם תתגלה ברבים זהותה; ובשל ידיעתה כי מסמכים אלה הוצאו מן הצבא בהיותה חיילת בשירות חובה. נוסף על כך, ביקשה התובעת שלא לחשוף את זהותה בפני קולגות של בלאו בתוך עיתון "הארץ", בשל העובדה שככתבת בראנז'ה היא קיימה יחסי עבודה קבועים עם לא מעט עיתונאים מ"הארץ". התובעת שבה והתריעה בפני בלאו, כי אסור לחלוטין שאיש מלבדו יידע על זהותה, או על היותה מקור למסמכים ולמידע.

12. בעמ' 113 העידה התובעת, בנוסף, על אמצעי הזהירות שהיא עצמה נקטה – "**ביקשתי מאורי כמה פעמים לא להגיד לאף אחד, כולל לא לעורכיו בעיתון, שאני המקור שלו. לא דיברתי על המסירה של המסמכים אליו עם אף אחד פרט אליו. אף אחד לא ידע מהצד שלי שהעברתי לו את המסמכים. אף אחד לא ידע מהצד שלי שהוצאתי את הדיסק מהצבא עם המסמכים, לא סיפרתי על זה לאף אחד. אני גם לא עשיתי בהם שום שימוש עד הניסיון להעביר אותם לעיתונאי אחר. אלה היו האמצעים שאני נקטתי**".

13. גרסתו של בלאו בסעיף 7 לתצהירו, כאילו פני הדברים היו שונים בתכלית, איננה מתקבלת על הדעת. בעמ' 47 הבהירה התובעת (ש' 9-8) כי כוונתה הייתה למסור את המסמכים לשם פרסום תוכנם בלבד ולא הייתה לה כוונה "**לפרסום המסמכים עצמם**". בעמ' 69 הבהירה, כי כאשר אמרה לחוקרי המשטרה כי "זאת הכתבה שראיתי לנגד עיניי כשהעברתי לאורי את המסמכים", הרי ש"**אין שום התייחסות שלי לזה שלנגד עיניי ראיתי את המסמכים סרוקים בעיתון. כי אם הייתי רוצה שהם יופיעו סרוקים בעיתון, הייתי פשוט סורקת אותם ומעלה אותם לאינטרנט**".

14. וכך, מסרה התובעת לבלאו דיסק נשלף ועליו מעל 1500 מסמכים שונים, וביניהם שתי תיקיות מהחומר שהוצאו על ידה מלשכת האלוף - תיקיית "סיכומי דיונים" ותיקיית "מסמכי רמטכ"ל במיילי". אף שהתובעת הכירה רבים מן המסמכים, הרי שהיא לא הכירה את כל המסמכים

שהעבירה, ולבטח לא הכירה היטב את כולם (והרי זו כמות אדירה), כפי שהעידה בסוף עמ' 56 ובראש עמ' 57.

15. אחרי מספר ימים התקשר בלאו **מהטלפון הנייד שלו לטלפון הנייד של התובעת**. הוא אמר לה שהוא מאוד מתלהב ממה שמצא בדיסק הנשלף. לאחר מסירת המסמכים לבלאו, **הוסיף בלאו להתקשר לטלפון הנייד של התובעת מספר פעמים**, כדי לקבל הבהרות למסמכים שמסרה לו. הם אפילו נפגשו בלילה כלשהו בקפה לנדוור בכיכר רבין בת"א, על מנת שבלאו יקבל הבהרות אותן ביקש בנוגע למונחים צבאיים. כפי שהעידה התובעת במשפט הפלילי (עמ' 159 למוצגי ההגנה): **"לא דיברנו מעולם כשהמסמכים מול עיני ע"ג המחשב שלי"**.

16. בעזרת המידע שנחשף בחלק מהמסמכים שהעברתי לבלאו, פירסם בלאו החל מנובמבר 2008 מספר כתבות בעיתון "הארץ":

16.1. ביום 7.11.08 התפרסמה בעיתון "הארץ" כתבה מאת **אורי בלאו**, שכותרתה **"צה"ל ביקש מהשב"כ לאסוף מודיעין על פעילי שמאל"**. בכתבה זו מוזכר מסמך של פיקוד מרכז בצה"ל, שכותרתו **"דרכי פעולה בפעילי שמאל באזור יהודה ושומרון"**.

כתבה מיום 7.11.08, צורפה <u>כנספח "1"</u> לתצהיר התובעת. ראו לעניין זה, גם סעיף 21 לכתב ההגנה, שבו מצוין כי כתבה זו נסמכה גם על מסמכים שהעבירה התובעת לבלאו.

16.2. ביום 28.11.08 התפרסמה במוסף "הארץ" כתבה מאת **אורי בלאו**, תחת הכותרת **"מכירת חיסול"**. בכתבה זו נאמר בכותרת המשנה כי לידי מוסף "הארץ" הגיעו **"מסמכים סודיים"** שחושפים פעולות שונות, לכאורה בלתי חוקיות, של צה"ל. <u>במסגרת כתבה זו שולבו שני צילומים של מסמכים שסווגו "סודי ביותר"</u>:

16.2.1. **<u>מסמך אחד</u>** של רס"ן ממפקדת פיקוד מרכז, המתייחס לתאריך 28.3.07 (כאשר בגוף הכתבה מתואר כי הדיון היה בלשכתו של אלוף פיקוד מרכז, יאיר נווה);

16.2.2. **<u>מסמך שני</u>** יצא מלשכת הרמטכ"ל בחודש אפריל 2007, שהינו סיכום הרמטכ"ל למבצע "שני מגדלים"). בגוף הכתבה מצויין בנוסף כי ביום 12.4.07 כינס האלוף נווה **"דיון נוסף"**.

כמו כן כלול בכתבה זו ראיון עם האלוף יאיר נווה, שכיהן כאלוף פיקוד המרכז בשנים 2005-2007. כן מפורט שם, דיון בלשכת אלוף פיקוד המרכז מחודש נובמבר 2006 **"שיוחד למבצע המתוכנן של יחידת מגלן באזור שכם"** בחודש דצמבר 2006.

כתבה מיום 28.11.08, צורפה <u>כנספח "2"</u> לתצהיר התובעת.

16.3. בטרם פרסום הכתבה הנ"ל (**"מכירת חיסול"**), פורסמה ב"הארץ" כתבה מקדימה ביום 26.11.08, מאת **אורי בלאו**, אשר כללה צילום של האלוף נווה ואיזכור העובדה שהוא כינס בלשכתו שני דיונים בנוגע למבצע "שני מגדלים". לצד הצילומים של האלוף נווה, הפצ"ר והרמטכ"ל, הופיעה כיתובית מיוחדת **"הסיפור המלא במוסף הארץ"**.

כן פורסמה כתבה מקדימה נוספת בעיתון "הארץ", מאת **אורי בלאו**, ביום 27.11.08, שאף היא כללה צילום של האלוף נווה ואיזכור העובדה שהוא כינס בלשכתו שני דיונים בנוגע למבצע "שני מגדלים". לצד הצילומים של האלופים נווה ורוסו, הופיעה כיתובית מיוחדת

"**הסיפור המלא מחר במוסף הארץ**". יודגש, כי בשתי הכתבות המקדימות לא פורט כי "הארץ" יחשוף בכתבה במוסף את צילומי המסמכים המסווגים.

כתבה מיום 26.11.08 צורפה <u>**כנספח "3"**</u> לתצהיר התובעת.

כתבה מיום 27.11.08 צורפה <u>**כנספח "4"**</u> לתצהיר התובעת.

16.4. <u>שוני כוונות נוספות של בלאו, אושרו בחקירתו הנגדית</u>: **ת/3** = "המציאות מחייבת מדיניות נחושה נגד פורעי החוק", מיום 4.12.08. ת/3 מציינת בכותרת המשנה שלה, כי "**לידי הארץ הגיע מסמך שנכתב לפני שנה וחצי עבור אלוף פיקוד המרכז, גדי שמני...**".
בכתבה מצוין כי מדובר בסקירה מקיפה שניתנה לאלוף הנכנס, מאת היועץ הארגוני של הפיקוד, רס"ן יותם אמיתי. מדובר כמובן באותה עת ממש שבה התובעת עשתה את ימיה האחרונים בלשכת אלוף פיקוד המרכז. ראו במיוחד, עמ' 134 למוצגי ההגנה, בשורה 19.
ת/4 = "**מסמך צה"לי פנימי: ספק אם ניתן להחליף את שלטון חמאס בכוח**", מיום 8.1.09. בכתבה זו ניתן לזהות ציטוטים מתוך מסמכים ודיונים מן המחצית הראשונה של שנת 2007, בשלהי שירותה הצבאי של התובעת.

16.5. ביום 18.3.09 התפרסמה בעיתון "הארץ" כתבה מאת **אורי בלאו**, תחת הכותרת "**מסמכים פנימיים בצה"ל: איתור גלעד שליט לא קיבל עדיפות עליונה**". כתבה זו כללה צילום של מסמך צבאי מסווג שהינו סיכום פגישת עבודה באגף המבצעים בשנת 2006.

כתבה מיום 18.3.09 צורפה <u>**כנספח "5"**</u> לתצהיר התובעת.

17. בניגוד לאי דיוק בתצהיר התובעת, הרי שהתובעת ובלאו שוחחו ביניהם מדי פעם בפעם עד ליום 25.10.09 (נ/1), אך שיחות אלו יוחדו לעיסוקה של התובעת ככתבת וואלה בראנז'ה, כאשר בלאו עצמו לא סיפר לתובעת, מעולם, דבר וחצי דבר על כלל ההתפתחויות שהתרחשו וקרו מאז סוף נובמבר 2008 (החל משיחת הטלפון שקיבל מאל"ם עופר קול) ועד ליציאתו מישראל, ביום 1.12.09, ובכלל זה (כפי שיומחש בהרחבה להלן) כל מגעיו ומגעי הנתבעים ובא כוחם עם שב"כ.

18. בעמ' 61 לפרוט', אישרה התובעת כי לאחר פרסום "מכירת חיסול" בסוף נובמבר 2008, היא לא הביעה טרוניה בפני בלאו, ואף הביעה סיפוק וטלפנה לברך אותו על הפרסום, ואף (62) שמחה שהכתבה פורסמה, וחשבה שהיא טובה ומעניינת. אלא שכל אלה אינם פוטרים, ואינם יכולים לפטור את בלאו והנתבעים, מאחריותם לפרסום (שאין חולק כי הם אלה שהחליטו, סופית ובלעדית, מה יפורסם ואיך יפורסם). מקור "שמחה" איננו פוטר את העיתון והעיתונאי מחובותיהם כלפי המקור. חובתו של העיתונאי כלפי המקור הינה **קודמת, רחבה יותר ומחמירה יותר** מכל מצג או תחושה של המקור בקשר לפרסום שבוצע. וזאת, גם אם לרגע אחד סבר המקור, כי הפרסום "טוב ומעניין", וגם אם הוא ראה את ה-PREVIEW יומיים טרם הפרסום (עמ' 64), מבלי שהוא מודע בכלל לקשת ההשלכות האפשריות הנובעות מאותו הפרסום ממש, והרי על כך התביעה דנן (ראו, דברי התובעת בעמ' 70, ש' 24-17). עם כל הכבוד לתחושותיה הפנימיות (והח"מ הראשונים לכבדן) של התובעת, ולמחשבותיה על טיבו של הפרסום, הרי שאמת המידה הרלוונטית והדומיננטית לשיפוט המעשים **איננה מצויה שם** (אף שב"כ הנתבעים עמל קשה כדי לשכנע בכך), אלא דווקא בניתוח ההחלטות המקצועיות שאותן קיבלו הנתבעים עובר לכל אותם פרסומים, שכן אותן החלטות מקצועיות (שהתובעת לא הייתה צד להן) היו אלה שהתניעו את הליך הבדיקה

והחקירה לאיתור המקור. **ונבהיר: מקור ועיתונאי אינם שווי מעמד אפריורית, לבטח כאשר מדובר במקור שזו לו הפעם הראשונה שהוא מדליף בכלל, וחומרים בסדר גודל כזה ובאיכות כזו בפרט, מול עיתונאי שעוסק בצבא ובטחון למעלה מעשר שנים. הבדלי המעמד, יחד עם יחסי האמון בין הצדדים, מכתיבים בעניינו חובת זהירות מיוחדת ומוחמרת כלפי התובעת.**

19. במהלך הטיפול בכתב האישום שהוגש נגד התובעת, בשנת 2010, הועברו לעיונה אסמכתאות שונות המתארות את מרבית רצף האירועים ממועד פרסום הכתבות הראשונות (נובמבר 2008) ועד ליום בו נעצרה לראשונה (15.12.09). כמובן, שאסמכתאות אלה, ואירועים אלה שייסקרו להלן, לא היו ידועים כלל לתובעת בזמן אמת.

20. **מספר ימים** לאחר פרסום הכתבה "**מכירת חיסול**" (28.11.08), פנה אל בלאו רמ"ח תקשורת ביחידת דובר צה"ל, ***אל"ם עופר קול***, בנוגע לבקשה **להשיב את המסמכים המסווגים**. אל"ם קול עשה כן לבקשה מיוחדת של **רמ"ח ביטחון מידע** באותה עת, אל"ם מוטי מרדיקס. בלאו סירב פעמיים לבקשה זו (בשתי שיחות טלפון שקיים עם אל"ם קול) וכן מסר לאל"ם קול כי במערכת העיתון מתנגדים לכך. על עמדה אחרונה זו חזר סגן עורך "הארץ" אותה עת (זילברברג), בשיחה נוספת עם אל"ם קול. ייאמר בהדגשה, כי לדברי אל"ם קול, רמ"ח בטחון מידע התנגד לכך שעיתון "הארץ" ישמיד את המסמכים והוא **התעקש על החזרתם לצה"ל בשלמותם**.

21. ביום 18.1.09 הכינה אודליה שטרנברג [מפלג כלכלי בטחוני ביאחב"ל], תקציר לכתבה "מכירת חיסול". הכנת התקציר, מעט פחות מחודשיים מאז פרסום הכתבה הנ"ל, מעידה על העניין שאותו מצאה המשטרה בכתבה. בין השאר מצוין בתקציר זה כי בכתבה "**מצולמים שני מסמכים בעניין שסיווגם 'סודי ביותר'**".

תקציר מאת אודליה שטרנברג, צורף **כנספח 16** לתצהיר התובעת.

22. ביום 26.1.09 נחקר מר נועם פורר מראשל"צ ע"י "שייקה" משב"כ, במתקן בפתח תקווה. במסגרת חקירה זו, שבה נכחה גם "אודליה" (כפי הנראה מי שהכינה את התקציר הנ"ל), נחקר מר פורר על קשריו עם העיתונאי אורי בלאו, וכן על הכתבה "מכירת חיסול" ועל המסמכים המסווגים שהופיעו בה ונזכרו לאורכה. פרוט' חקירה של נועם פורר, צורף **כנספח 17** לתצהיר התובעת.

23. ביום 29.6.09 הוכן זיכרון דברים (**נ/4**) של ראש תחום חקירות באמ"ן מחב"ם, שמטרתו לפרט סטטוס מגעים של גורמי דובר צה"ל עם מערכת עיתון "הארץ". בזיכרון דברים פירט ראש תחום חקירות את הידוע לו מן השיחות שקיים אל"ם עופר קול עם עורך עיתון "הארץ" או סגנו בקשר להשבת המסמכים לרשות צה"ל. נכתב כי לאחר הפרסומים בסוף נובמבר 2008, נשלח אל"ם קול לבקש מעיתון "הארץ" 7 מסמכים בסיווג "סודי ביותר". מאוחר יותר תוארו השיחות והמגעים בין הצדדים, אך מערכת העיתון סירבה להשיב את המסמכים והלכה למעשה בכך הסתיימו המגעים באותה עת.

24. ביום 3.8.09 נפגש "שייקה" משב"כ עם אורי בלאו. "שייקה" הכין דוח פגישה המתפרש על פני 48 סעיפים. לפגישה זו קדמו 4 שיחות טלפון בין השניים, לצורך תיאום הפגישה. במהלך פגישה זו נשאל בלאו שאלות שונות אודות מסמכים סודיים המצויים ברשותו והובהר לו "ייעוד השב"כ" למנוע חשיפת סודות מדינה ולקבל לידיו את כלל המסמכים המסווגים. לאחר דין ודברים מפורט, קיבל בלאו ארכה בת 36 שעות לחזור עם תשובה ל"שייקה", לאחר שישוחח עם עורך העיתון ולאחר שיבחן את העניין עם פרקליט העיתון. להלן נתייחס בהרחבה לאותה פגישה, ובמיוחד לנוכח התמלול המלא שלה – מוצג **2.16** למוצגי ההגנה.

דוח פגישה מתוקצר בין "שייקה" לבין אורי בלאו, צורף **כנספח 18** לתצהיר התובעת.

25. ביום 15.9.09 שלח היועץ המשפטי לשב"כ, מכתב לפרקליט עיתון "הארץ", לאחר שהתקיים ביניהם דין ודברים על פני חודש וחצי, ובו מפורט מנגנון הסכמי לקיום דרישות הביטחון מזה, וקיום חופש העיתונות מזה.

מכתב מאת היועץ המשפטי לשב"כ, צורף **כנספח 19** לתצהיר התובעת.

26. ביום 17.9.09 שלח פרקליט עיתון "הארץ" (עו"ד מ' מוזר) מכתב לראש האגף לייעוץ משפטי בשב"כ, עם העתק לנתבע 4 דנן, ובו מצוין כי ימליץ בפני מרשו (אורי בלאו, המכונה "א.ב") "לנהוג כאמור במכתבכם".

מכתב מאת עו"ד מ' מוזר, צורף **כנספח 20** לתצהיר התובעת.

27. ביום 21.9.09 יצר בלאו קשר עם "שייקה" משב"כ ואמר לו כי קיבל את סיכום עורך דינו עם שב"כ, וכי הוא מוכן למסור את המסמכים. "שייקה" מציין בדוח שהכין, כי בלאו ביקש "מספר ימים" כדי לארגן את המסמכים "אשר לטענתו אינם ברשותו".

מזכר מאת "שייקה", צורף **כנספח 21** לתצהיר התובעת.

28. ביום 23.9.09 נפגש בלאו עם "שייקה" ו"רמי" משב"כ, תחת ביתו דאז ברח' אילת 42 בת"א, ומסר לידיהם מעטפה חומה של עיתון "הארץ" ובה נמצאו, לדבריו, "כלל המסמכים (ודיסק) הנכללים בהסכם אליו הגיעו עורכי דינו עם נציגי שב"כ". בלאו סירב לחתום על הצהרה לפיה העביר לשב"כ את כלל המסמכים שברשותו. בלאו מסר לשב"כ, כאמור בדוח תפיסה מיום 23.9.09, 30 מסמכים מסווגים וכן דיסק שעליו 19 מסמכים מסווגים נוספים.

דוח תפיסה מיום 23.9.09, מצ"ב **כנספח 22** לתצהיר התובעת.

29. בין הימים 3.11.09-24.9.09 נערכו התקשרויות וסיכומים בין בלאו לבין "שייקה" משב"כ, בכל הנוגע לתיאום להשמדת מחשבו האישי ולקבלת החזר משב"כ בגין רכישת מחשב חדש עבור בלאו. סופו של דבר, ביום 3.11.09 הושמד הדיסק הקשיח במחשבו של בלאו ומחשבו נוסר במסור חשמלי. בלאו מצדו הציג לשב"כ קבלה בסך 5,220 ₪ בגין רכישת מחשב חדש. ביום 8.11.09 זוכה בלאו על סכום הרכישה, מכספי שב"כ/המדינה.

מזכרים מאת "שייקה", מצ"ב **כנספח 23** לתצהיר התובעת.

30. לאחר יום 8.11.09, יצא בלאו מגבולות ישראל לטיול פרטי (ביום 1.12.09). ביום 15.12.09 נחקרה התובעת ע"י שב"כ וכן נעצרה לאחר הודאתה. בלאו שב לבסוף לישראל, לאחר שהות ממושכת בלונדון, ביום 24.10.10 (ראו גם, תשובתו בתצהיר, בתוך מוצג 31 למוצגי התביעה).

31. **<u>ביום 15.12.09 חרב עולמה של התובעת.</u>** באותו יום, היא זומנה, טלפונית, ל"שיחה" במטה שירות הביטחון הכללי, בעניין שמהותו לא הובהרה לה. כפי שיפורט, התובעת העלתה בדעתה שלושה עניינים שבגינם היא קיבלה זימון ל"שיחה", כאשר עניין המסמכים היה דווקא השלישי והאחרון מביניהם. מכל מקום, היא ניסתה ליצור קשר עם בלאו, אך הוא לא היה זמין במספר ניסיונות התקשרות. ממכר משותף להם, הבינה התובעת אז כי בלאו מצוי בטיול ארוך בחו"ל עם בת זוגו ולא ניתן להשיגו טלפונית.

כאשר הגיעה התובעת ל"שיחה" במטה השב"כ, נאמר לה כי השב"כ בודק את הדלפת החומרים לבלאו. עוד באותו היום (ולכך ייוחדו דברים להלן), הודתה התובעת בפני חוקרי שב"כ, לאחר תקירה שעברה, כי היא זו שהדליפה את המסמכים המסווגים לבלאו. התובעת הודתה בהזדמנות הראשונה, הודאה מלאה בכל מעשיה ושיתפה פעולה באופן מלא עם חוקרי השב"כ והמשטרה.

מובן, כי הודאה זו נעשתה מבלי שהתובעת יודעת דבר וחצי דבר, אודות המגעים בין שב"כ לבין בלאו ואנשי "הארץ", מאז ראשית אוגוסט 2009.

32. סיכומים אלה מתייחסים לכלל האירועים שקרו מרגע הוצאת המסמכים המסווגים מרשות צה"ל (מאי-יוני 2007), ועד ליום 15.12.09, ובמיוחד לאירועים שקרו מרגע פגישתם הראשונה של התובעת ובלאו (31.10.08) ועד ליום 15.12.09. כפי שנמחיש בשורות הבאות ובפרקים הבאים, הן בלאו והן כלל הנתבעים עוולו כלפי התובעת והפרו כלפיה את חיוביהם, ועל כן יש למצוא אותם אחראים לנזקיה בגין חקירתה, ובכלל אלה - מעצרה הממושך (כשנתיים ימים מעצר בית), ישיבתה בכלא לתקופה של 3.5 שנים (לפני ניכוי שליש) והכתמת שמה הטוב לעולמי עד.

ג. <u>מקורות החובה של הנתבעים כלפי התובעת</u>

33. כפי שנקבע בברקוביץ-מחוזי, בסעיף 14, <u>**על העיתון והעיתונאי מוטלת חובה אתית כלפי המקור, כדלקמן:**</u>

> **"<u>אי חשיפת פרטיו של מקור איננה רק זכות; היא גם חובה. בראש ובראשונה מדובר בחובה מתחום כללי האתיקה העיתונאית-מקצועית</u>. תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות (אושר על ידי מועצת העיתונות ב- 16.5.96) קובע, בסעיף 22, שכותרתו "חסיון עיתונאי", כי: "לא יגלו עיתון ועיתונאי מידע שנמסר להם בתנאי שישאר חסוי ולא יחשפו זהותו של מקור חסוי אלא בהסכמתו של המקור". ניתן למצוא הוראות דומות גם במדינות רבות נוספות (לדיון מקיף ולהרחבה, ראו: משה רונן, אתיקה עיתונאית, 137 – 186 (1998); משה נגבי, חופש העיתונאי וחופש העיתונות בישראל, 146 – 153 (2011))... החובה האתית, כשהיא לעצמה, אין בה כדי להקים חובה חוזית או נזיקית כלפי המקור, ואין הפרתה של אותה חובה יוצרת עילת תביעה בתחום דיני החיובים של המשפט האזרחי-הפרטי במערכת היחסים שבין המקור לעיתונאי. מנגד, אין גם לקבוע, שעיגונה של חובה אתית כאמור "פוטרת" את העיתונאי מחיוב כלפי המקור לפי דינים אחרים. למעשה, מדובר במערכות דינים נפרדות, בעלות תכליות שונות, השוקלות שיקולים נפרדים; בידי בית המשפט כלים משפטיים מספיקים העומדים לרשותו בבואו לבחון אחריות אזרחית של עיתונאי כלפי מקור, אף מבלי להיזקק לכללי האתיקה. לצד זאת, אין משמעות הדבר, שבית המשפט לא רשאי להתחשב באמור בתקנון האתיקה לשם בחינת סבירות התנהלותם של עיתונאים (ע"א 5653/98 פלוס נ' חלוץ [פורסם בנבו] (2001)) (להרחבה, ראו: דפנה פוקס, תביעות בגין הפרת התחייבות לחיסיון עיתונאי, עבודת גמר לתואר שני, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בהנחיית פרופ' אשר מעוז ופרופ' יחיאל לימור)".**

34. בה בעת, קובע ברקוביץ-מחוזי, בסעיפים 18-17, כי על העיתונאי מוטלת חובה כלפי המקור לפי <u>דיני החוזים</u>:

> **<u>"יש לקבוע אפוא, כי בין עיתונאי לבין מקור, שלא מעוניין בחשיפת זהותו, נכרת למעשה סוג של חוזה; התנאים הבסיסיים בחוזה מסוג זה הם, שהמקור מוסר לעיתונאי מידע, והעיתונאי רשאי לעשות במידע שימוש, קרי: לפרסמו לציבור, מבלי שימסור את זהותו של המקור. מובן, ששני הצדדים רשאים להוסיף או לגרוע, בהסכמה, תנאים מתנאים שונים, באותו חוזה שהם כורתים יחדיו.</u> ניסיון החיים מלמד, כי בדרך כלל מדובר בחוזה בעל-פה; אין בכך כדי לפגוע בתוקפו של החוזה, אך במקרה ומתעוררת מחלוקת בדבר תנאיו, אזי בהעדר כתב עלול להיווצר קושי ראייתי בהוכחת אותם דברים שהוחלפו והוסכמו. חשף העיתונאי את זהות המקור, עלול הוא להיחשב כמפר חוזה וכחייב בפיצוי המקור על נזקיו. במקרה כזה תהיה תחולה לחוקי החוזים: חוק**

החוזים (חלק כללי), תשל"ג – 1973 וחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א – 1970...".

בסעיף 26 לברקוביץ-מחוזי, יוחדו דברים לאקט **כריתת חוזה והוכחת פרטיו:**

"התנאי המרכזי העומד ביסוד קיומו של חוזה הוא הדרישה למפגש רצונות בין הצדדים ולקיומה של הסכמה הדדית ביניהם להתקשר בהסכם מחייב, שבאה לידי ביטוי ביסוד גמירת הדעת. המבחן לגמירת דעתם של הצדדים הינו מבחן אובייקטיבי הנלמד מאמות מידה חיצוניות, וכולל את נסיבות העניין, התנהגות הצדדים ואמירותיהם לפני ואחרי... כוונת הצדדים ליצור יחסים משפטיים נלמדת אפוא, בין היתר, מהתבטאויות הצדדים, התנהגותם, תוכן ההסכמה ונסיבותיה... במקרה שבו החוזה הנטען אינו כתוב, מוטל על התובע הנטל להראות מה היו הוראותיו... אין כל מניעה כי חוזה יעשה בעל פה (אלא אם דין ספציפי דורש כתב). גם חוזה בעל פה הוא תוצאה של הצעה וקיבול, אלא שאלה נעשו בדיבור. אין הדבר פוטר את בית המשפט מלבחון את הנסיבות האופפות את ההתקשרות בין הצדדים, לרבות הקושי הראייתי הנובע מהעדר מסמך בכתב, המשקף את התנאים המוסכמים, ולנסות לאתר את אשר הוסכם בין בעלי הדין. כאמור, הנטל להוכחת קיומו של חוזה ותנאיו, רובץ לפתחו של הטוען להם. יש לבחון מה הוכיחה התובעת שסוכם, באותו חוזה בעל-פה, שנכרת בפגישתה עם קרא. בנוסף, יש לבחון את טענותיה בנוגע לרשלנותם של הנתבעים".

35. כן נקבע (שם) כי על העיתונאי מוטלת חובה כלפי המקור לפי **דיני הנזיקין**:

"בין העיתונאי לבין המקור נוצרים לא רק יחסיים חוזיים, או מעין-חוזיים, אלא גם יחסי "שכנות", יחסי "קירבה", במובן המשפטי, כך שהעיתונאי חב כלפי המקור חובת זהירות. גילוי פרטי המקור עשוי להיחשב כביצועה של עוולה נזיקית – רשלנות, לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש], תשכ"ח – 1968 (להלן: "פקודת הנזיקין").
בענייננו, דומה שהנתבעים כלל לא חולקים על קיומן העקרונית של עילות אלה; טענתם היא, שבנסיבות המקרה אין לראות בהתנהגותם משום הפרת חובה חוזית או נזיקית".

36. ונדגיש: העיתונאי חב חובת זהירות כלפי מקור, כל מקור. דהיינו, גם מקור שהעביר לאותו עיתונאי את המידע והמסמכים, תוך שהוא מבצע (לכאורה) פשע, עוון, חטא, או מפר את כללי התקשי"ר (עובדי מדינה) או מפר את פקודות מטכ"ל (חייל או קצין בצה"ל).

הלכה למעשה, ומטבעם של דברים, ניתן לקבוע כמעט ללא קושי, כי פעולתו של המקור טרם יצירת הקשר עם העיתונאי, "נולדה בחטא". בנסיבות דנן, אין כל ספק כי התובעת הוציאה מסמכים מתוך מחשב צה"לי. ודאי שבלאו ידע על כך, וכן ידע על היקף ההדלפה (ואם תרצו – היקף הפשע שביצעה התובעת) משום שהוא ראה את תוכנן הדיסק-און-קי שהתובעת מסרה לו, כבר בסמוך לאחר מסירתו אליו, וסרק את תוכנו היטב.

37. **ודאי שבענייני צבא וביטחון, המקור (כעניין שבהגדרה), הינו עבריין דה יורה, ולעתים (כשנתפס) דה פקטו**. נמחיש זאת. חשיפת מידע מסווג לגורמים בלתי מורשים מהווה עבירה פלילית. הוראות החוק הרלוונטיות הן: א. **חוק העונשין התשל"ז-1977**: סעיף 113א - "**ידיעה סודית**" וסעיף 117 - "**גילוי בהפרת חובה**"; ב. **חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו- 1955**: סעיף 57 - "**גילוי ידיעות**".

38. לעניין זה, מאיר עיניים לקרוא את גזר דינה של עו"ד גלאט-ברקוביץ בבית משפט השלום, שזוהי ראשיתו:

> **"תחילה, הועמדה הנאשמת לדין בשתי עבירות וכפרה במיוחס לה. לאחר מו"מ ממושך, שהניב הסדר טיעון, חזרה הנאשמת מכפירתה והודתה בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירה של גילוי בהפרת חובה – עבירה לפי סעיף 117(א) לחוק העונשין התשל"ז – 1977, לאחר שנשמטה מכתב האישום העבירה של מרמה והפרת אמונים"**
> [ראו, ת"פ (שלום, ת"א) 10106/03 **מדינת ישראל נ' ברקוביץ' ליאורה** (6.4.10); העונש שנגזר על המקור, עו"ד גלט-ברקוביץ, היה 8 חודשים מאסר על תנאי למשך שנתיים, וכן תשלום קנס בסך 10,000 ₪ או 4 חודשי מאסר בתמורה].

39. וכן רלוונטי להפנות להחלטה אחרת בת"פ (שלום, ת"א) 10106/03 הנ"ל (מיום 18.8.04), ממנה עלה כי המקורות שמדליפים בעניינים "רגישים", חשופים לסיכון של העמדה לדין, פלילי או משמעתי -

> **"סמוך לאירוע המיוחס לנאשמת, התפוצצה פרשה דומה, המייחסת לעו"ד ענת סבידור מעשים דומים לאלה המיוחסים לנאשמת. על פני הדברים, מדובר באירועים דומים: בשני האירועים מדובר בשתי פרקליטות בכירות שקיבלו לידיהן לטפל בתיקי חקירה רגישים, בהם מעורב ראש הממשלה, מר אריאל שרון, ושתיהן נחשדות בכך שכשלו בכך שמסרו פרטים מתיק החקירה לעיתונאי. על אף שמדובר במקרים דומים, לכאורה, במקרה האחד של הנאשמת הוגש כתב אישום ואילו במקרה האחר של עו"ד ענת סבידור, הוגשה תובענה בבית הדין המשמעתי של עובדי המדינה".**

40. כמו כן, ניתן להעמיד מקור לדין פלילי בהתאם לסעיף 133 לחוק השיפוט הצבאי, שעניינו "**אי-קיום הוראות המחייבות בצבא**" בגין הפרה של פקודות הצבא הקובעות הסדרים לעניין שמירה על ביטחון המידע בצה"ל. נעיר, כי ניתן להעמיד לדין פלילי, בפני בית דין צבאי, **חיילים בשירות סדיר ובשירות מילואים פעיל** אם עברו על הוראות החוק האמורות (בכפוף לדינים החלים בעניין תחולת חוק השיפוט הצבאי). בהתאם לתקנה 10א ל**תקנות שירות ביטחון (חובות אנשי מילואים), התשט"ז-1956**, חיילי מילואים שאינם בשירות מילואים פעיל, מחויבים אף הם לציית לכל פקודה בדבר סדרי שמירתם והעברתם של מסמכים או ידיעות הנוגעים לצבא, שהגיעו לידיהם עקב היותם חיילי מילואים או במסגרת שירותים הצבאי. העובר על הוראות אלו, חשוף להעמדה לדין פלילי.

41. כמובן, שהוראות חוק העונשין אוסרות גם על **אזרחים** לחשוף מידע מסווג בפני גורמים בלתי מורשים. אזרחים, שאינם נמנים על כוחות המילואים, אשר עברו על הוראות חוק העונשין בעניין מסירת ידיעה סודית (סעיף 113א) או גילוי בהפרת חובה (סעיף 117), חשופים אף הם להעמדה לדין פלילי בפני בית משפט אזרחי.

42. מעבר לכך, חייל בשירות סדיר או בשירות מילואים, וכן מי שנמנה על כוחות המילואים, גם אם איננו בשירות מילואים פעיל, אשר עובר על הוראות החוק או על פקודות הצבא בעניין שמירה על ביטחון מידע, חשוף להעמדה לדין משמעתי, בהתאם להוראות פקודת מטכ"ל 33.0303 "דין משמעתי". על פי הפקודה, חייל יועמד לדין משמעתי בגין עבירות ביטחון מידע בפני קצין שיפוט בדרגת סגן אלוף לפחות.

43. **<u>בכל הנוגע לעובדי מדינה</u>**, כך קובעים סעיפים 42.521 ו-42.525 לתקשי"ר. כידוע, הפרת הוראה בתקשיר היא עבירת משמעת (סעיף 17(2) לחוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג-1963).

42.521

(א) בסעיף זה, "עובד" - עובד קבוע, עובד זמני, עובד ארעי, עובד על-פי חוזה מיוחד, עובד מושאל משירות המדינה וכן עובד שפרש מן השירות;

(ב) לא ימסור עובד, ללא סמכות כדין, ידיעה שהגיעה אליו בתוקף תפקידו, לאדם שלא היה מוסמך לקבלה;

(ג) לא יחזיק עובד, ללא סמכות כדין, מסמך שהגיע אליו בתוקף תפקידו. עובד הפורש מן השירות וכן עובד המועבר ממשרד למשרד, דרך קבע או זמנית, יחזיר לאחראי את כל המסמכים שהגיעו אליו בתוקף תפקידו; ראה גם פרק משנה <u>63.2</u>;

(ד) לא ימסור ועד העובדים או גורם אחר במשרד רשימות שמיות או פרטים אישיים של עובדי משרדם, בין במישרין ובין בעקיפין, לתאגיד מסחרי או לנותן שירותים המטפלים במכירות או במתן שירותים לעובדים;

(ה) עבירה על הוראות פסקה זו היא עבירה פלילית לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977, וכן עבירת משמעת.

42.525

מסירת ידיעות לעיתונאי אסורה אלא אם הוסמך העובד למסרן על-פי הוראות פסקה זו או על-פי הוראות פסקה <u>42.526</u>.

כל שר יסמיך במשרדו עובדים בכירים לשוחח עם עיתונאים על עניינים הנמצאים בתחום עבודתם. עובדים אלה רשאים למסור לעיתונאים ידיעות שבאותו תחום, אם אינן סודות המדינה. לעובדים אלה אסור למסור ידיעות על פעולות משרדים אחרים.

44. **<u>עינינו הרואות</u>**: מטיבו ומטבעו, שהמקור לידיעות ולמסמכים שהוצאו מתוככי הצבא, רשויות חקירה ומשרדי ממשלה שונים (והרשימה איננה ממצה), הינו אדם אשר עבר עבירה פלילית, צבאית או משמעתית בעצם הוצאתם של הידיעות והמסמכים והעברתם לידי עיתונאי. <u>בעמ' 432 אישר זילברברג כי על עיתונאי לקבל מסמכים ממקור, גם כאשר אלה הושגו תוך עבירה על החוק.</u> בנסיבות העניין דנן, ודאי שאין כל גריעה מעצם חובת הזהירות כלפי התובעת, רק משום שהיא עברה עבירה במסגרת תהליך העברת הידיעות והמסמכים לידיו של בלאו. קו הגנה זה של בלאו והנתבעים איננו מתאים לאמצעי תקשורת שמכיר בחשיבותו של המקור ויודע היטב כיצד מביא המקור את אשר הוא מביא (הדברים כל כך ברורים ובסיסיים, בבחינת "**הכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה**"). ואם צריך עוד חיזוק לעניין זה, כדאי להפנות לדברי כב' הנשיא שמגר בהלכת **<u>ציטרין</u>**, בכל הנוגע לכך שפעולת המקור מגשימה למעשה אינטרס מובהק של הציבור:

> **"אנו רואים איפוא, כי המדובר על שני אינטרסים של הציבור: לציבור זכות לקבלת כל מידע, אשר יש לו נגיעה לענייניו, כדי לקיים הליכים משפטיים. אולם, העיתונות היא גם זרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי וממשל תקין. כאמור בבג"צ 372/84 הנ"ל, כלי התקשורת הם גורמים המסייעים בעיצוב דעתו של האזרח ומאפשרים לו שקילה ובחירה חופשיות, תוך ידיעה של המתהווה ותוך יכולת להעריך טיבו וטבעו של כל אירוע, כל הצעה וכל דבר ביקורת.**
> **<u>ההגנה על מקורות המידע, הדרושה לצורך ביצוע התפקיד העיתונאי, לרבות ההגנה על כיבוד יחסי האמון אשר על יסודם נמסר מידע תמורת הבטחה שהמקור לא יתגלה, היא איפוא בגדר אינטרס של הציבור ולא עניינו הפארטיקולארי של העיתון או של העיתונאי הנוגעים בדבר. בשל אופיו האמור של האינטרס המתואר גם טבעי והגיוני לראותו בתוך המערכת המורכבת והמשולבת של יתר האינטרסים הציבוריים.</u> לשון אחר, מאחר שמדובר בעניין שהציבור מעוניין בקיומו ובטיפוחו, רשאי הציבור ממילא גם לשקול, מהי מידת ההגנה הדרושה לקיומו של האינטרס שלו, ובאיזו מידה מתיישב**

העניין עם נושאים אחרים שאף הם בעלי משמעות לאומית-חברתית, ומהו השיעור בו חייב אינטרס זה או חייבים אינטרסים אחרים לסגת במקרה מסוים, זה מפני זה, לצורך יישור הקו ולקיומם הכללי זה לצד זה, במידה הרצויה לציבור חופשי, החרד לשמירת חירותו ולקיום הכלים שנועדו להבטיחה. האינטרסים האחרים, אשר עם קיומם יש ליישב את האינטרס של ההגנה על מקורות מידע, הם עשיית משפט וצדק, מניעת עבריינות, הימנעות מן הפגיעה בזולת על-ידי מעשי עוולה או מעשים חמורים נגד הסדר הציבורי. גם אלו הם אינטרסים חיוניים, אשר ללא שמירה נאותה עליהם אין קיום לחברה מתורבתת, השומרת על כבוד האדם ועל זכויותיו. על-כן לגיטימי הוא, כי הציבור יחפש איזון שיעניק קיום לאינטרסים השונים באופן שייקבע סדר הקדימה ביניהם, כאשר הם מתנגשים זה עם זה או עלולים לסתור זה את זה במגמתם. משמע, בבחנו את מהותו של החיסיון ואת גבולותיו, על בית המשפט לתת דעתו לכך, שלפניו שני אינטרסים בעלי חשיבות, אשר, למרבה הצער, לא אחת, במקרה קונקרטי זה או אחר, הם מנוגדים זה לזה וסותרים זה את זה. כדברי לורד פרקר שצוטטו לעיל, כל חיסיון וזכות יתר בעניין מסירת עדות קושרים כאילו אזיקים על ידיהם של מי שעוסקים בעשיית המשפט ומגבילים את האפשרות לגלות את האמת, והם, על-כן, בגדר מחסום מפני עשיית המשפט והצדק בהיקפם המלא. מול שיקול זה ניצב, כמתואר, האינטרס החשוב של הזרימה החופשית של המידע אל העיתונות, שהוא תנאי להגשמתה של חירות הביטוי בכלל ושל חופש העיתונות בפרט. במלים אחרות, מצד אחד עומד האינטרס של הציבור בכך שייעשה צדק בריבו של פרט אחד עם רעהו או במחלוקת בין הפרט והרשות; מנגד עומדת הזכות החוקתית לקיומה של חירות מרכזית מבין חירויות היסוד.

... טוב לשוב ולזכור לסיכום, כי הסרת החיסיון מולידה רתיעה מפני הגילוי של המידע, ורתיעה זו מונעת מידע מן הציבור. עיתונות ללא מקורות מידע היא כנחל אכזב שמימיו יבשו, והחופש לפרסמה הופך אז לחסר משמעות".

על כן, כשם שאין חולק בדבר חשיבות המקור לעבודת העיתונאי, הרי שאין חולק על האקסיומה לפיה מקור מדליף מסמכים ומידע באמצעות עבירה (משמעתית או פלילית). אם ישנו אינטרס מערכתי וציבורי בקיומם של מקורות, ואם המקורות מהווים את המעיין הנובע של עיתונות חוקרת וחושפת (והלכת **ציטרין** היא הנותנת), הרי שעלינו להכיר, בהכרח, באינטרסים שונים של המקורות, גם ואולי דווקא בגלל שהדלפת המידע לעיתונאי נעשית בדרך של עבירה כלשהי על חוק או חיקוק.

נוסיף ונבהיר, כי במסגרת ע"פ 8445/11 **ענת קם נ' מדינת ישראל** (31.12.12), קבע כב' השופט מלצר כי - "**העיתון והעיתונאי (ואינני נכנס כאן להגדרתם) - בקבלם מידע (אפילו הוא סודי ולאו-בר גילוי לגורם בלתי מוסמך), ובפרסמם דברים המתבססים על המידע האמור (בישראל – לאחר שהחומר הבטחוני עבר צנזורה)** – עושים שליחות למען הציבור ולמען זכותו לדעת", ואילו **ישגב נקדימון**, קבע בעמ' 132-133 לספרו "חיסיון עיתונאי" (נבו, 2013) כי - "**על מנת להגשים את הזכות לדעת ולממש את חופש העיתונות נדרשים העיתונאים להשיג את המידע שיוזרם על ידיהם לציבור. לשם כך הוכרה הזכות לאסוף מידע כחלק מחופש העיתונות, שכן בהיעדר אמצעים נאותים לאיסוף מידע נפגע מימוש עקרון חופש הביטוי. הזכות לאסוף מידע כוללת בחובה מכללא את הצורך להגן על מקורות המידע. ההצדקה להגנה זו נובעת מהישענות העיתונאים על מקורות המידע, מן העובדה שיחסי אמון הם חיוניים להשגת מידע ומההשפעה המרתיעה שעלולה להיות על מקורות כתוצאה מהחשש לחשיפת זהותם**".

ראו גם, בג"ץ 1736/10 **ליברמן נ' מנהל המחלקה לחקירות שוטרים** (2011): "**אכן, ההגנה על**

מקורות מידע דרושה לצורך ביצוע התפקיד העיתונאי, ובבסיסה חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת והתפיסה כי פרסום המידע יתרום לקיום משטר חברתי מתוקן".

ד. יסודותיה של עוולת הרשלנות בנסיבות התביעה דנן

ד.1. כללי

45. כך תוארו הדברים בסעיפים 29-27 לברקוביץ-מחוזי:

"שלושה הם יסודותיה של עוולת הרשלנות – התרשלות, קרות הנזק, וקשר סיבתי בין השניים, זאת בהתאם לסעיף 35 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין"). סעיף 36 לפקודת הנזיקין קובע, כי: "החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף". במהלך השנים פרשה הפסיקה את יסוד ההתרשלות על פי סעיף 35 כמורכב משני נדבכים – האחד, קיומה של חובת זהירות של המזיק כלפי הניזוק, והשני, הפרתה של חובת זהירות זו ... בתי המשפט בחרו לעיתים לבחון תחילה את ההתנהגות שנטען כי הביאה לנזק, בכדי למצוא האם מדובר בהתנהגות שאיננה סבירה, ורק לאחר מכן לבחון האם קיימת חובת זהירות, שההתנהגות האמורה היוותה הפרה של סטנדרט ההתנהגות הנדרש ממנה... ברוב המקרים מדובר בהבחנות "סמנטיות", שאולי משפיעות על סדר בחינתם של המבחנים השונים ולא על המהות. מבחינת קיומה של חובת הזהירות במקרה פרטני מורה סעיף 36 לפקודת הנזיקין, כי זו נגזרת מיכולתו של אדם סביר לצפות כי בהתנהגותו עלול הוא להביא לנזק שנגרם. מבחן הצפיות מורכב הן מהיכולת הפיסית לצפות את התרחשות הנזק, והן מהשאלה הנורמטיבית, האם סביר או ראוי לדרוש מאדם לצפות את התרחשותו של נזק מסויים, במובחן מהשאלה בדבר היכולת לצפותו.
כפי שנקבע בע"א 4241/06 לוי נ' מדינת ישראל – משטרת ישראל (2009):
"ככלל אין לדרוש מאדם לצפות במישור הנורמטיבי את מה שלא ניתן לצפות במישור הפיסי. כמו כן אם לא קיימים שיקולים מיוחדים הרי שמקום בו קיימת צפיות פיסית תהיה חובה לצפות במישור הנורמטיבי, אולם מסקנה זו אינה אוטומטית ונקבעת על-פי שיקולי שבמדיניות משפטית... סבירות הצפיות נקבעת בסופו של דבר על ידי בית המשפט, ויכולת הצפיה של האדם מן היישוב משקפת את ערכי החברה ומטרותיה הרלוונטיות בהקשר הנדון" (פסקה 10).
אם כך, לשם בחינת השאלה האם ההתנהגות הנדונה של הנתבע מהווה הפרה של חובת הזהירות הנדרשת ממנו, יש לבחון האם עמדו פעולותיו בסטנדרט ההתנהגות המצופה ממנו כאדם סביר בנסיבות הענין, או שמא מדובר בהתנהגות בלתי ראויה. בחינה זו נעשית בהתחשב במכלול נסיבות האירוע, על פי המידע שמצוי היה בידי הנתבע באותה עת, ולאור המצב בו מצוי היה; אין מדובר בבחינה "בתנאי מעבדה" או בחוכמה לאחר מעשה (ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 498, 507 (2004)).
במסגרת החלה זו של עקרון הסבירות נבחנים בין היתר האמצעים אותם נקט הנתבע לשם מניעת הנזק שעלול היה להיווצר כתוצאה מהתנהגותו, לאור השאלה האם נדרש היה כי ינקוט במשנה זהירות. שקילה זו נעשית אף היא לאורן של נסיבות המקרה הפרטניות, אולם יש בה גם כדי לערב שיקולי מדיניות כלליים ורחבים יותר, שעניינם במשמעות דרישתו של סטנדרט זהירות מחמיר יותר מזה שננקט על ידי הנתבע...".

ד. 2. חובת הזהירות של עיתונאי כלפי מקור

46. היקפה של חובת הזהירות של עיתונאי כלפי מקור (מתוך ברקוביץ-מחוזי, בסעיפים 34-32):

"כאמור, אין חולק, שאם המקור מציב תנאים מפורשים וברורים לעיתונאי, על העיתונאי, ככל שהוא מעוניין בפרסום בנסיבות כאלה, לעמוד בהם. הפרת המוסכם או הפרת הבטחות ספציפיות תחשב להפרת חוזה. אם מדובר במצב שבו החוזה הוא כללי ולא מפורט, כלומר שהמקור לא מצייד את העיתונאי ב"מפרט" של "עשה ולא תעשה", אלא אך בהנחיה כללית של "אל תחשוף את זהותי", עדיין, מכוחם של היחסים המיוחדים הנוצרים באותו רגע בין השניים, חב העיתונאי חובת זהירות למקור.

33. מה היקפה של חובה זו? מהם אמצעי הזהירות שאותם חייב העיתונאי לנקוט?

<u>ראשית, מובן, שעל העיתונאי להכיר באפשרות, שחשיפת המקור עלולה לגרום למקור נזק, לעיתים נזק דרמטי</u>. נשווה בנפשנו מקרה, שבו מקור מוסר לעיתונאי מידע רגיש מתוככי ארגון פשע, וזהותו מתגלה; בהחלט ישנו חשש, שאת תביעת הנזיקין כנגד העיתונאי לא ינהל המקור אלא עזבונו... גם במקרים פחות דרמטיים, לחשיפת הזהות עלולה להיות השלכה אישית וכלכלית קשה, כפי שקרה כאן. אין לזלזל גם במקרים פחות "נפיצים" לכאורה; כאשר פקיד זוטר במועצה איזורית נידחת מוסר מידע לכתב של מקומון, וכתוצאה מחשיפת זהותו הוא מאבד את מקום עבודתו ואת יוקרתו האישית, מעמדו וכבודו, יש להתייחס לכך במלוא הרצינות; <u>מבחינת אותו מקור, עולמו חרב עליו</u>.

<u>שנית, ברור מאליו שעל העיתונאי מוטלת החובה הראשונית שלא למסור את שמו של המקור</u>.

<u>שלישית, על העיתונאי להימנע ממסירת כל פרט אחר, שיהיה בו כדי להסגיר את זהות המקור</u>. כך, למשל, אין כל טעם לומר: "אני לא מוסר לכם את שמו של המקור שלי, אבל הוא יושב בבנין העירייה, בקומה חמישית, בחדר 527, השולחן שליד החלון...". בהקשר זה אין גם לפרסם פרטי מידע, המצויים אך ורק בידיעת המקור, שכן אז יופנה הזרקור מיידית אליו. ...יש לזכור עם זאת, שעיתונאי איננו בלש, איננו חוקר, איננו סוכן סמוי ואיננו מפעיל סוכנים; יש להטיל עליו חובת זהירות סבירה, לא מוגזמת (להשוואה מעניינת ראו: אוהד עברי, " 'מגן ולא יראה'? עיתונאי-חוקר ומפעיל סוכנים ועבודתם אל מול מקורות אנושיים" מבט מל"מ – כתב עת לענייני מודיעין וביטחון, גיליון 47 (2006))...".

47. <u>הבהרה נוספת של חובת הזהירות (ברקוביץ-עליון בסעיף 41)</u>:

"שני הצדדים יצאו מנקודת הנחה עקרונית כי קיימת חובת זהירות ביחסי עיתונאי-מקור. בהתחשב ביחסי "השכנות" בין עיתונאי למקור, ובהינתן הנזק שעשוי להיגרם למקור עקב חשיפתו בניגוד לרצונו, אם במזיד ואם ברשלנות, דומה כי נקודת מוצא זו אינה באמת שנויה במחלוקת. ככל שאנו נדרשים להצביע על מקור אפשרי לאותה חובת זהירות, אפנה לסעיף 22 לכללי האתיקה העיתונאית (תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות) הקובע כי 'לא יגלו עיתון ועיתונאי מידע שנמסר להם בתנאי שישאר חסוי ולא יחשפו זהותו של מקור חסוי אלא בהסכמתו של המקור'".

48. <u>קיימת חובת זהירות מוגברת של עיתונאי כלפי מקור "שעה שמדובר בפרשה רגישה" (ברקוביץ-עליון, בסעיף 26)</u>

"שני הצדדים יצאו מנקודת הנחה כי קיימת חובת זהירות ביחסי עיתונאי-מקור ואף אני אצא מנקודת מוצא זו". <u>המשיבים לא חולקים על חובת הזהירות של עיתונאי כלפי מקור</u>.

כשלעצמי, אני נכון אף להניח כי קיימת חובת זהירות מוגברת שעה שמדובר בפרשה רגישה, וכי קיים תנאי מכללא ביחסים בין מקור לעיתונאי כי האחרון לא יחשוף את זהות המקור וינקוט אמצעי זהירות למנוע את חשיפתו. אלא שהשאלה אינה במישור העקרוני אלא הקונקרטי - האם בנסיבותיו של המקרה, ועל פי התשתית הראייתית שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית, המשיבים הפרו את חובת הזהירות, האם היו יכולים לצפות את חקירת ההדלפה והאמצעים שננקטו במסגרת החקירה, והאם יש קשר סיבתי משפטי בין פעולותיהם לבין חשיפתה של המערערת כמקור ההדלפה".

49. סיכום ביניים: דומה שאין חולק על חובת הזהירות של עיתון ועיתונאי כלפי מקור, וכאמור בברקוביץ-עליון, ניתן אף לקבוע ללא קושי "**כי קיימת חובת זהירות מוגברת שעה שמדובר בפרשה רגישה, וכי קיים תנאי מכללא ביחסים בין מקור לעיתונאי כי האחרון לא יחשוף את זהות המקור וינקוט אמצעי זהירות למנוע את חשיפתו**".

על רקע דברים אלה, כדאי להפנות לכך שבסוף עמ' 432, השיב זילברברג בשלילה לשאלה: "**האם נכון שיש חובת זהירות מוגברת כלפי מקור כאשר מדובר בפרשה ביטחונית רגישה?**".

ד.3. חובת הזהירות המיוחדת, המוגברת והמוחמרת של בלאו כלפי התובעת

50. מעבר לקביעה בברקוביץ-עליון, לפיה "**קיימת חובת זהירות מוגברת שעה שמדובר בפרשה רגישה**", הרי שבנסיבות דנן הוכח כי בלאו נושא בחובת זהירות מיוחדת, מוגברת ומוחמרת כלפי התובעת.

51. התובעת הוכיחה כי בלאו עסק בענייני צבא וביטחון, שנים לפני שהוא הכיר אותה. זאת לא רק באמצעות נספחים 25, 26, 27 לתצהירה, וכן נספח 28 לתצהירה (שלא הוכחש ע"י בלאו), ולפיו בלאו מתואר כעיתונאי חוקר "המתמחה בענייני צבא ופוליטיקה", אלא גם באמצעות עדותו בעמ' 482-484 לפרוט', שם פירט את ניסיונו כעיתונאי משנת 1994, ואישר כי פרסם כתבות ביקורתיות על צה"ל ומערכת הביטחון. ראו גם עדות בלאו בעמ' 587 (ש' 11-10): "**אני בכל זאת עובד כבר למעלה מעשר שנים, כתבתי הרבה מאוד על צבא**".

52. בעמ' 572 הבהיר בלאו, בהמשך לתמיהה האם ניסו לבוא עמו חשבון? "... **עניתי שיש כל מני גופים, גם השב"כ, על השב"כ לא כל כך כתבתי, לדעתי, יותר כתבתי על צה"ל, אבל כתבתי על הרבה מאוד גופים וחלקם, מן הסתם, לא היו מרוצים מהדברים שנכתבו עליהם... אני לא יודע מה זה חיפשו אותי. אמרתי, אני חושב שיש גופים, אני מניח שיש גופים שלא היו מרוצים. גופים, אנשים, שלא היו מרוצים. אין שאלה, זה ברור**".

53. בעמ' 114 הבהירה התובעת מה כוונתה בסעיף 49 לתצהירה, כי בלאו היה נתון למעקב מיוחד של השלטונות: "**זה לאו דווקא האזנות או סוכני חרש שעוקבים אחריו או אנשים שנמצאים לו מתחת לבית. מעקב מיוחד של השלטונות זה, לפחות במה שהתכוונתי אליו כאן, זה תשומת לב מיוחדת של מערכת הבטחון לפרסומים שלו ואלה דברים שהוא אמר לי. הוא אמר לי שהוא אוהב לאתגר את המערכת ושהוא נהנה לעצבן את המערכת ושזה מה שהוא עושה**".

והיא המשיכה בעמ' 115: "**בלאו ידע היטב שהוא עצמו ופרסומיו השונים היו מושא למעקב מיוחד של השלטונות על בסיס דבריו'. מהמקום הזה היתה לו יכולת ולהבנתי החובה, להגיד לי, תקשיבי, אני גם ככה תחת זכוכית מגדלת, אל תיתני לי את המסמכים או קחי אותם חזרה או שתדעי שמשהו שאני חתום עליו יהיה משהו יותר מאתגר מבחינת השלטונות. כלומר, הגאווה**

שלו בעבודה שלו היו באותו זמן, לא יודעת, גם אולי אפילו חלק מהשיקולים שלי לתת לו את זה".

54. לא ניתן שלא להפנות לנספח 17 לתצהיר התובעת, שהינו תמליל חקירתו של נועם פורר ע"י ישייקה' משב"כ. מדובר כמובן בתמליל שנגלה לתובעת במסגרת גילוי חומרי החקירה בתיק הפלילי, ממנו עולה כי אותו נועם פורר הודה כי שימש מקור של בלאו במשך מספר שנים ובעניינים ביטחוניים וצבאיים לעילא ולעילא. כלומר, **יש בפנינו עדות לכך שבלאו היה מורגל בהפעלת מקורות מתוך הצבא** (ראו סעיף 19 לנספח 17 זה).

55. בנספח 25 לתצהיר התובעת מובאת כתבה שמתארת מקרה משנת 2002, שבו חיילת באחת המפקדות ברצועת עזה, נשפטה בגין הדלפת מסווגים לבלאו ולעיתון "כל העיר", ונשפטה על כך ל-35 ימי מחבוש. בלאו אמנם סירב להתייחס לאמור בנספח 25 לתצהיר התובעת, אך קשה להתעלם מכך שבסעיף 141 לתצהירו הוא "לא אישר ולא הכחיש" את היות החיילת מקור שלו, ועל כן קיימת סבירות ממשית כי האמור בנספח זה הינו נכון. ראו במיוחד, דברי נועם פורר בסעיף 60 לנספח 17 לתצהיר התובעת, שם הודה כי בלאו "**סיפר לו על רומן שהיה לו עם חיילת מאוגדת עזה ב 02' אשר הייתה מעבירה לו המון מידע**". והדברים חזרו גם בסעיפים 62 ו-64 לנספח 17 זה, כאשר בסעיף 64 סיפר פורר כי לדברי בלאו "**החיילת הייתה מקור ענק**".

מדובר אפוא בראיה חיצונית כבדת משקל לאמיתות המתואר בנספח 25 לתצהיר התובעת (ייאמר כי ביום 19.5.16 ביקש ב"כ הנתבעים להגיש את זכרון הדברים שנערך למר פורר [154-155] וויתר על כך רק משהונחה דעתו כי מסמך זה כבר צורף כנספח **17** לתצהיר התובעת). גם האבחנה של בלאו, בסיפא לסעיף 141 לתצהירו, כי אותו מקרה יכול ללמד "**על אפשרות חקירה, מוגבלת בזמן, על ידי הצבא בלבד, להבדיל מן המקרה הקיצוני דנן**" איננה רלוונטית לענייננו, משום שאז כנראה הספיקה חקירה יעילה של הצבא. מכל מקום, במהות – מקרה זה משנת 2002, חייב היה להיצרב בתודעתו העיתונאית של בלאו, לעניין יחסיו המקצועיים עם התובעת.

56. דהיינו, ביום היכרותו של בלאו עם התובעת (סוף אוקטובר 2008), כבר היה מדובר בעיתונאי עם **11 שנות ניסיון** (אם נקזז את שנות השירות הצבאי), שמרבה לכתוב על צה"ל וגופים ממלכתיים וביטחוניים אחרים, וכן מגיע עם רקע ייחודי של הפעלת מקורות מתוך המערכת הצבאית, ואף עם "רקע" מצער של "שריפת" מקור.

57. כאן נציין, כי בתוך נספח 9 לתצהיר התובעת, דקה 11:50, ניתן לצפות כיצד בלאו מספר על המסמך "שהכי נגע ללבו" מתוך המסמכים שמהם אולץ להיפרד בשנת 2010, אחרי שחזר מחו"ל. מדובר בסיכום ישיבה של פורום מטכ"ל מן השנה 2001 או 2002 שציין "**דֶלֶף מידע לכתב כל העיר**". "שם הכל התחיל", לדבריו. שם הבין בלאו עד כמה הצבא לא אוהב את מה שהוא עושה וראה בכך אות כבוד מקצועי. וזאת דווקא משום שהוא הצליח להביך את הצבא ולפרסם מסמכים ומידע מודלפים מתוכו.

58. בסוף שנת 2008, בלאו הינו עיתונאי רב ניסיון שמוחזק כ"מומחה". ודאי שבלאו איננו עיתונאי זוטר או חסר ניסיון. הפוך מכך. בסוף שנת 2008, לא רק שבלאו אמור להיות אמון על מכלול הסיכונים שנשקפים למקור שלו בפרשה ביטחונית מסעירה, אלא שאמורים להיות לו כל הכלים והיכולות על מנת לשמור מכל משמר על גילוי זהותו של המקור. זאת בהשוואה לתובעת, שהייתה כאן מקור בפעם הראשונה בחייה.

59. ההלכה הפסוקה ברורה ביותר בעניין זה. לעניין עוולת הרשלנות, היא מכירה בסטנדרט התנהגות מחמיר יותר, ככל שמדובר בבעל מקצוע מנוסה. ראו, ע"א 8052/13 **מיליקובסקי נ' מיטלמן** (13.7.16):

"ונזכיר בהקשר זה, כי ככלל שוללת ההלכה הפסוקה את האפשרות לסוביקטיביזציה מקלה של בעל המקצוע הסביר, בשונה מיצירת סטנדרט התנהגות מחמיר יותר ככל שמדובר בבעל מקצוע מנוסה. כך למשל, הנטיה היא, ככלל, להימנע מהכרה באמת-מידה מקלה יותר של רופא מתחיל בבואנו לבחון את המצופה מן הרופא הסביר – אולם להחמיר עם רופא מומחה (ע"א 3056/99 שטרן נ' המרכז הרפואי על שם חיים שיבא, פ"ד נו(2) 936, 959 (2002); י' גלעד דיני נזיקין – גבולות האחריות 499 (תשע"ב-2012)".

60. ראו גם, רע"א 2717/16 **תאגיד המים מעיינות זיו נ' רעיה חן** (17.8.16; בו הוטלה אחריות בנזיקין על תאגיד מים בגין נזקי דליפת מים):

"... הלכה זו אינה ייחודית לתחום הרפואי בלבד, כאשר גם בתחומים נוספים היא קיבלה ביטוי. לדוגמה, בעניין סטנדרט ההתנהגות הסביר של שוטרים בעת טיפולם בהפרות סדר, עמד בית משפט זה על כך שכפי שנקבע בעניין שטרן, רף ההתנהגות הסבירה עשוי להיות מחמיר יותר בהינתן "ידיעותיו המיוחדות" של המזיק (ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 498...)".

61. כן ראו, ע"פ 7193/04 **ולדימיר יקירביץ' נ' מדינת ישראל** (2007):

"חובת הזהירות היא אובייקטיבית, אך חלק ממרכיביה הינם גם יכולתו הסובייקטיבית של הרופא. אשר על כן, אין דינו של רופא מומחה כרופא זוטר. רמת הזהירות האובייקטיבית אשר מצופה מרופא בכיר ובעל ניסיון לעמוד בה גבוהה מזו החלה על רופא הנמצא בתחילת דרכו (פרשת שטרן, עמ' 957)".

62. ואם בכך לא די, הרי שמוצג **32** מטעם התובעת, הינו "סיכומי הנתבעים" בתיק ברקוביץ-מחוזי (ת"א 1121/07), מיום 12.6.11. אלה הם סיכומי עיתון "הארץ" ויתר הנתבעים שם, במענה לסיכומיה העיקריים של ברקוביץ. סיכומים אלה נכתבו ע"י כמה וכמה מבאי כוחם דנן של הנתבעים כאן (ממשרדו של עו"ד זאב ליאונד), ועל כן מאלף להביט בטיעוניהם שם, משום שבמידה רבה, טיעונים אלה חוזרים אל הנתבעים כבומרנג בתיק זה. מייד נמחיש זאת.
בעמ' 83-72 לאותם הסיכומים, העלו עיתון "הארץ" ואחי טענות מעניינות, שראוי וכדאי לבחון אותן בפריזמה של המשפט דנן:

62.1. [עמ' 72] "**ההחלטה לפתוח בחקירה לגילוי ההדלפה היתה חריגה וחסרת תקדים**" (ועל כן בלתי צפויה): כאן מבהירים הנתבעים, כי בעניין סיריל קרן, "**הפרסום בעניין חיקור הדין בדרא"פ לא עסק בשום פרשה ביטחונית, ולא היה בו כדי לסכן את בטחונה של מדינת ישראל**".

62.2. [עמ' 73-72] הנתבעים זעמו על כך שברקוביץ הפנתה בסיכומיה לפרשיות ביטחוניות (כגון: אבישי רביב, יוני בן מנחם, יואב יצחק) והסבירו בעמ' 73: "**במקרים דלעיל מדובר בפרשה בטחונית או בחשד לעבירה על בטחון המדינה מצד המדליף, להבדל מתיק זה, שעניינו, גם לשיטת התובעת, בחשד לשחיתות בלבד של מר שרון**".

62.3. **<u>דהיינו, בתיק ברקוביץ הבחינו הנתבעים, במובהק ובבירור, בהקשר המיידי של חובת הזהירות הקונקרטית, בין פרשה ביטחונית לבין פרשה שאינה ביטחונית</u>.**

62.4. ואכן, בעמ' 82-83 לסיכומיהם שם, הבהירו הנתבעים כי לא ניתן להטיל עליהם חובת זהירות **מוגברת** כלפי ברקוביץ, מכיוון ש"**הפרסום עסק בפרשיה בלתי ביטחונית**".

62.5. [עמ' 9-78] לנתבעים אין חובת זהירות קונקרטית כלפי ברקוביץ נוכח "**מעמדה של התובעת**", ומכיוון ש-

62.5.1. ברקוביץ הגדירה עצמה כ"**מקור בכיר**";

62.5.2. ברקוביץ הוגדרה על ידם כ"**פרקליטה בכירה... בעלת ותק של 24 שנים... אשר טיפלה במאות תיקים, במגוון עבירות שונות**".

62.5.3. ברקוביץ תוארה על ידם כ"**בעלת ידע בתחום האזנות הסתר ויכולות משטרתיות לביצוע איתורי שיחות, וזאת כתוצאה מעבודתה רבת השנים כפרקליטה בפרקליטות**".

62.5.4. ברקוביץ היתה הפרקליטה שטיפלה בפרשת סיריל קרן ובפרשת אנקס, "**והיתה הממונה(!) על חקירת הפרשה... כך שהיא ידעה היטב, ויותר טוב מכל אדם אחר, אילו מסמכים יכולים להביא לחשיפת זהותה כמדליפה ואלו מסמכים לא יכולים להביא לחשיפת זהותה**".

62.5.5. ברקוביץ היתה **זו שבחרה אילו מסמכים ליתן לפרסום בעיתון**.

62.5.6. ברקוביץ הכירה, "**מתוקף עבודתה, את הגורם המוסמך להורות על פתיחת חקירה בנושא... ואת מערכת שיקוליו ומדיניותו בנושא זה**".

63. ואנו נוסיף עוד **<u>שלוש אבחנות</u>**: בעמ' 151 למוצגי ההגנה (ש' 16-10), העידה התובעת כי העתיקה מסמכים מלשכת אלוף הפיקוד, בצורה נמהרת, ללא סינון וללא מיון, **כמעשה "העתק-הדבק" אימתני**. זאת באבחון משמעותי מברקוביץ, אשר **בחרה בפינצטה**, בכוונת מכוון וביישוב הדעת, את המסמכים אותם היא ביקשה להוציא לעיתון 'הארץ'; בעמ' 156-147 בולט מאוד המוטו של פרסום תחקירי מלחמת לבנון השניה. התובעת הדגישה את החשיבות שראתה בכך בזמן אמת. סופו של עניין - **דבר מכך לא פורסם**. ללמדך על האקלקטיות של העניין כולו ועל הדומיננטיות של בלאו במיון החומרים ובהפרדת המוץ מן התבן (בהתאם לשיקול דעתו). שוב אנו רואים הבדל ברור מול ברקוביץ **חדורת המוטיבציה וממוקדת המטרה**, שהכתיבה את תכלית הפרסום לכתב ברוך קרא, בהיפוך מוחלט לענייננו; ואם בכך לא די, הרי שבעמ' 158 למוצגי ההגנה עולה כי התובעת לא חיפשה את בלאו, אלא רצתה לתת את הדיסק און קי דווקא ליוסי יהושע מ"ידיעות אחרונות" וזה לא הסתייע. את בלאו היא פגשה **באופן מקרי** והדיסק און קי היה **במקרה** אצלה בתיק. שוב, אבחנה ברורה מול ברקוביץ, שבחרה בפינצטה עיתון ("הארץ") ועיתונאי (ברוך קרא).

64. בעמ' 82 לסיכומיהם שם, צוין כי אין להטיל על הנתבעים חובת זהירות **מוגברת** כלפי התובעת דשם, מכיוון ש"**התובעת אינה מקור חסר נסיון במסירת מידע**". בסעיף 384 לסיכומיהם, הובהר כי ברקוביץ הודתה כי עמדה בקשר עם העיתונאי צבי הראל "**במשך שנים**", וכי למדה לקח מהמקרה של אורי כהן אהרונוב ש"**משך אותי בלשון**", וכי מדי פעם פונים אליה עיתונאים. נבהיר, כי בענייננו נפגשה התובעת באקראי עם בלאו, ולא "בחרה" בו או בעיתון "הארץ" מבעוד מועד (כמו שסימנה מראש את יוסי יהושע מ"ידיעות אחרונות", וכמו שברקוביץ התכוונה לפנות דווקא לעיתון "הארץ" ודווקא לעיתונאי ברוך קרא). ושוב, הייתה זו הפעם הראשונה אי פעם שהתובעת מסרה מידע רגיש לעיתונאי לשם פרסומו (בהבחנה בולטת מברקוביץ).

65. כל האבחנות הללו מלמדות היטב, כי כעת יש לקבוע שלנתבעים (ובראשם בלאו) הייתה חובת זהירות קונקרטית שהינה מיוחדת, מוגברת ומוחמרת, כלפי התובעת, דווקא משום האבחונים הברורים (היקש הפוך) בין התובעת לבין ברקוביץ (כמקור עיתונאי).

66. בברקוביץ-עליון, אמר כב' השופט עמית כי במכלול הנסיבות, **יש לראות מי זה המקור ומהי התנהלותו**. הוא ציין כי במועדים הרלוונטיים לאותה התביעה, ברקוביץ הייתה עורכת דין ותיקה ופרקליטה בכירה בעלת סמכויות של ממונה בפרקליטות מחוז מרכז.

67. בברקוביץ-עליון, אמר השופט עמית בסוף סעיף 27 לפסק דינו, "**שהתנהלותו של העיתונאי נגזרת מזהותו ואופיו של המקור ומטיבו של המידע. לכל אלה יש השלכה על השאלה אם יש לייחס לעיתונאי התרשלות**".

68. בברקוביץ-עליון, כב' השופט עמית ציין בסעיף 29 לפסק דינו, כי אותה הפרשה "**לא עסקה בעניינים הקשורים לביטחון המדינה ולא הייתה סודית**". בכך נבחנת פרשת ברקוביץ מהנסיבות דנן, ועל כן, אפילו לשיטת הנתבעים (ובוודאי לפי שיטת ברקוביץ-עליון), מתחייבת כאן התייחסות מחמירה ומיוחדת ביחסי עיתונאי-מקור.

69. נפנה עתה לניתוח ההתרשלות של הנתבעים (ובעיקר בלאו) כלפי התובעת, כלומר לניתוח של הפרת חובת הזהירות המוגברת כלפי התובעת.

ד.4. פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם למתווה ברקוביץ עליון

70. בפתחו של פרק זה, נבהיר כי כתב התביעה בברקוביץ-מחוזי, הוגש בחודש ינואר 2007 (ראו סימון התיק בכותרת מוצג 32 למוצגי התובעת). הדעת נותנת, ואף מחייבת, כי לאחר חודש ינואר 2007 היה אמור להתבצע שידוד מערכות אצל הנתבעים, כחלק מהטמעת הלקחים של טענות ברקוביץ, וללא כל קשר לצדקת טענותיה בסופו של יום. ואולם, דבר מכך לא נעשה. אף אחד מן העדים לא סיפר על איזושהי היערכות אחרת, על מחשבה מעמיקה בעניין יחסי עיתונאי-מקור, על פרוצדורה חדשה שבה החלו לנקוט. אף אחד מן העדים לא ראה בתביעת ברקוביץ, אירוע שאמור לשנות את דרך הפעלת המקורות ודרך השמירה על מלוא האינטרסים של המקור. גם בכך יש להעיד על התרשלותם של הנתבעים, ועובדות התביעה דנן יוכיחו.

זאת ועוד. בעמ' 72 לסיכומי הנתבעים בעניין ברקוביץ, נכתב כי "**ההחלטה לפתוח בחקירה לגילוי ההדלפה היתה חריגה וחסרת תקדים**" (ועל כן בלתי צפויה). ואולם, אחרי התפוצצות הפרשה (ינואר 2003) ובוודאי אחרי הגשת התביעה מטעם ברקוביץ (ינואר 2007), כבר לא ניתן יותר להתקשט בטיעון כי עצם חקירת הדלפה, לאחר מקרה ברקוביץ, תהיה מאורע כה "חריג וחסר תקדים" ולכן בלתי צפוי. הפוך מכך[!]. הנתבעים, כמי שנכוו ברותחין, היו אמורים להתנהג כמי שנזהרים בצוננין. ואולם, לא כך נהגו הנתבעים בתובעת.

71. בסעיף 27 לברקוביץ-עליון, הוצע מתווה לבחינת התרשלותו של העיתונאי ונבקש להוכיח את טענת התובעת באמצעות האמור במתווה זה:

71.1. "**השאלה אם עיתונאי התרשל כלפי מקור תלויה בגורמים רבים, לרבות המקור עצמו והתנהלותו של המקור**".

71.2. "**במועדים הרלוונטיים לתביעה, המערערת הייתה עורכת דין ותיקה ופרקליטה בכירה בעלת סמכויות של ממונה בפרקליטות מחוז מרכז**": כפי שראינו לעיל, התובעת דנן הינה ממש ההיפך הגמור מברקוביץ.

71.3. "**הרגישויות הקשורות להדלפת המידע נמצאות לעיתים בידיעתו הבלעדית של המקור, והוא שצריך להעמיד את העיתונאי על מגבלות כאלה ואחרות בפרסום המידע**": בניגוד לעניין ברקוביץ, בענייננו לא היה מדובר במסמך או שניים שהיו קריטיים לחקירה סמויה והיו באמתחתה הבלעדית של המקור, אלא מדובר בכמות אדירה של מאות מסמכים שהיו מצויים כולם על דיסק-און-קי קטן. התובעת הבהירה בתצהירה את הרגישות המיוחדת שהיא ראתה בנסיבות העברת הדיסק-און-קי וציינה מה בדיוק גולה ונאמר לבלאו ברגע מסירת הדיסק. התובעת מעולם לא "התירה" לפרסם מסמכים סודיים על גבי העיתון.

71.4. "**לעיתים, המקור הוא שיודע להעריך טוב יותר מה תהא התגובה או חוסר התגובה של המערכת כתוצאה מההדלפה; המקור הוא שיודע אם המידע הוא נחלתם של מספר מצומצם ביותר של אנשים או של עשרות אנשים; לעיתים, המקור הוא שיכול להעריך טוב יותר את הסכנה להיחשפותו**": כאן היה יתרון מובהק לבלאו על פני התובעת, ועל כך נרחיב בהמשך סיכומים אלה.

71.5. "**המקור יכול לעיתים לנקוט אמצעי זהירות משל-עצמו שיצמצמו את האפשרות לחשיפתו (כמו העלמת או השמדת מסמכים)**": אין חולק שמעשה כגון זה לא בוצע. ואולם, כפי שעולה מסיכומים אלה, הנטל המהותי בעניין זה היה מוטל על בלאו; אם בדרך של מתן עצה או הנחיה בראשית יחסי עיתונאי-מקור, ואם בדרך של עדכון במהלך תקופת היחסים (כאשר בלאו קיבל אינדיקציות מובהקות לסכנה הטמונה למקור, נוכח אופי הפרסומים ולאור סימני אזהרה שהוצבו בפניו).

71.6. "**המקור עשוי להטעות את העיתונאי בפרט זה או אחר ובכך לגרום לחשיפתו-שלו**": לא הייתה כל הטעיה מצד התובעת, אלא גילוי מלא של כל פרט.

71.7. "**<u>אף יש להבחין בין מקורות שונים</u> - מהם יחסי הכוחות בין המקור לעיתונאי, האם כמו בסדרה "בית הקלפים" בה המקור הוא פוליטיקאי רם דרג ובעל השפעה, או שהמקור הוא הצד החלש בעליל**": התובעת הייתה "הצד החלש" במערכת היחסים שבינה לבין בלאו. הדברים הומחשו ויומחשו בסיכומים אלה.

71.8. "**מה המניע של המקור**": הנתבעים שברו קולמוסין רבים בעניין ה"מניע" של התובעת. בעניין זה מפנה התובעת לפסק הדין בעניינה בביהמ"ש העליון, שבו נקבע (סעיפים 16-19 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל בתיק ע"פ 8445/11 **ענת קם נ' מדינת ישראל**, מיום 31.12.12)

"מניע אידיאולוגי

16. ההשוואה שלעיל מעלה שאלות גם ביחס למשמעות המניע שמאחורי מעשיהם של יעקב, פריאל והמערערת. המניעים של יעקב ופריאל הם מניעים אישיים צרים.

מעשיהם נועדו לשרת את שאיפותיהם האישיות ואין בהם כל מימד עקרוני. אישיותו הילדותית של פריאל, שעמדה ברקע מעשיו, אף היתה בין השיקולים שנשקלו לקולה בעניינו. לעומת זאת, מניעיה של המערערת הוגדרו בכתב האישום ובגזר הדין כאידיאולוגיים, זאת מבלי לפרט מהי האידיאולוגיה שעמדה בבסיסם. דומה כי שיקול זה היה בין השיקולים המרכזיים שהובילו את בית המשפט המחוזי להכביד את ידו עליה.

17. אבהיר תחילה כי כבית המשפט המחוזי, איני מקבלת את טענת המערערת לפיה היא ביצעה את המעשים מתוך טיפשות וחוסר הבנה ולא בעטיים של מניעים אידיאולוגיים. טענה זו יש לדחות ולו משום שהמערערת הודתה בעובדותיו של כתב אישום מתוקן, שכלל מרכיב אידיאולוגי מפורש. יתכן שלא מדובר באידיאולוגיה סדורה ומהודקת וכי במעשיה היה לעיתים מימד של פזיזות ונמהרות. עם זאת, המערערת בהחלט פעלה לכל אורך הדרך מתוך שליחות – מתוך מניע שניתן לכנותו עקרוני, גם אם אין הוא בגדר משנה סדורה.

18. פשיעה על רקע אידיאולוגי של "תיקון עולם", תהא האידיאולוגיה המסוימת אשר תהא, טומנת בחובה יסוד של עשיית דין עצמית. אדם הנוטל את החוק לידיו כדי לתקן את המעוות בעיניו כמו שולח מסר שלפיו המטרה מקדשת את כל האמצעים. כעניין של מדיניות, עלינו להוקיע מניע מסוג זה הואיל והוא פותח פתח מסוכן למתן הכשר מוסרי-מצפוני למעשי פשע – להגמשת שלטון החוק בשם ערכים הנעלים בעיני המבצע. משום כך, עבירות המבוצעות על רקע אידיאולוגי או עקרוני, דוגמת העבירות שביצעה המערערת, ראויות הן לגינוי מיוחד.

יחד עם זאת, אינני סבורה כי מניעים אישיים דוגמת אלה של יעקב ופריאל נמצאים ברף נמוך יותר במדרג החומרה בהשוואה למניע העקרוני שבמעשי המערערת. העמדת חייהם של חיילים ואזרחים בסכנה לשם האדרה עצמית במקרה של יעקב או הידוק קשרי ידידות כאלה ואחרים במקרה של פריאל היא מעשה כמעט בלתי נתפס. ספק בעיני אם ניתן להתייחס למעשים אלה בסלחנות רבה יותר לעומת מעשיה ומניעיה של המערערת. זאת, גם בשים לב למניע המסוים שעמד ביסוד מעשיה.

פה המקום להבהיר את שלא הובהר בגזר דינו של בית המשפט המחוזי – מהו אותו "מניע שהוא בעיקרו אידיאולוגי" שהוביל את המערערת לפעול כפי שפעלה. אין לי ספק שהמערערת לא פעלה בשם אידיאולוגיה אנטי-ישראלית או אנטי-צה"לית. על סמך חקירותיה בשב"כ ובמשטרה, עדותה בבית המשפט, התסקירים שנערכו בעניינה והאמור בכתב הערעור שהגישה, התרשמותי היא כי המוטיבציה למעשים היתה רצונה של המערערת להביא לידיעת הציבור בעייתיות וליקויים בהתנהלות הצבא, כפי שהיא תפסה זאת מנקודת מבטה. גם בעדותה בבית המשפט, כשניסתה לחזור בה מהתבטאויותיה בטענה שרק התרברבה מול חוקריה ב"מניעיה הנאצלים", היא שבה ואישרה כי במעשיה ביקשה לחשוף ברבים את חוסר התקינות והכשלים, כפי שהיא תפסה אותם, במערכת שבה היא שירתה.

דומני כי במניע זה יש מן המשותף למניעיו של בלאו בתפקידו כעיתונאי. בגזר הדין בעניינו של בלאו (ת"פ 10677-07-12 מדינת ישראל נ' בלאו (3.9.12)) הכיר בית משפט השלום (השופט ע' דרויאן) בחשיבות הרבה שבשמירה על חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת. ואכן, "פעולתה החופשית של עיתונות חוקרת הינה בין בסיסי הדמוקרטיה" (עמ' 15 לגזר הדין). בית המשפט הדגיש את "החובה המוסרית-חברתית של העיתונאי החוקר, כלפי הציבור, להביא בפני הציבור ידיעות עובדתיות בעניינים חשובים ומשמעותיים לציבור" (שם, בעמ' 16). זו היתה גם מדיניותה המוצהרת של המדינה ביחס לבלאו, שבעטיה עתרה לעונש כה מקל בעניינו. ובמילותיו של בית משפט השלום: "המדינה מכירה... במעמדו המיוחד של עיתונאי חוקר לעניין סעיף 113 הנ"ל, מבינה שכחלק מהותי מעבודתו בשליחותו הציבורית עליו להחזיק חומר סודי האסור ברגיל בהחזקה, ומוכנה היא לסבול את אותו פער שבין אכיפה דקדקנית של החוק לבין הריסון שמכתיבה ההכרה בערך של עיתונות חוקרת: פער זה הוא מרווח הנשימה של הדמוקרטיה. התנהלות המדינה אף מאפשרת הסקתה הזהירה של

מסקנה נוספת, שלא נאמרה במפורש, ולפיה ברגיל לא יועמד עיתונאי לדין, אם יידרש למסור חומר סודי ומסוכן לביטחון המדינה שהגיע לידיו ואכן יעשה כן." (שם, בעמ' 15).

מדיניות זו ניצבה במוקד גזר דינו של בלאו והיתה לנימוק המרכזי שבגינו החליט בית המשפט לכבד את הסדר הטיעון המקל בעניינו, שכלל עונש של ארבעה חודשי מאסר בפועל שירוצו בעבודות שירות. שליחותו של בלאו כעיתונאי – לחשוף מידע בעל חשיבות לציבור ואגב כך לעורר שיח ציבורי בנוגע לתפקודו של הממשל – נזקפה לזכותו והיא שהביאה להקלה בעונשו. לעומת זאת, תחושת השליחות שעמדה ביסוד מעשיה של המערערת, הדומה במידה רבה לשליחותו של בלאו, נזקפה לחובתה והביאה להחמרה בעונשה.

אדגיש בכל לשון: איני מתכוונת שיש להשוות את עונשה של המערערת לעונשו של בלאו. גם אין להשוות את מעמדה ותפקידה בפרשה למעמדו ותפקידו של בלאו. המערערת אינה צריכה לחסות תחת ההגנה המיוחדת הנובעת מתפקידו של עיתונאי חוקר בנסיבות העניין. ודאי וודאי שאין להכשיר את מעשיה בשם השליחות החברתית שעטתה על עצמה. המערערת נטלה את אלפי המסמכים בהיותה חיילת, תוך שמעלה באמון מפקדיה וחשפה את הציבור כולו לסכנה תהומית. על כך עליה לתת את הדין ואף להיענש ביד קשה. ואולם, לדעתי, על אף הסכנה הטמונה במניעי המערערת מעצם היותם מניעים עקרוניים, אין הם עומדים – לגופם – ברף העליון של מדרג החומרה, לבטח בהשוואה למניעים אישיים צרים, וזאת בשל הטעמים שפורטו בגזר דינו של בית משפט השלום ביחס לבלאו, היונקים את חיותם מחופש העיתונות.

סוף דבר

19. מידת הדין מחייבת כי המערערת תרצה עונש מאסר מאחורי סורג ובריח לפרק זמן ממושך. ברם תקופת המאסר שהוטלה עליה אינה משקפת כראוי את הנסיבות שעל כף הזכות – בין היתר, גילה הצעיר של המערערת, הודאתה, שהביאה לחיסכון בזמן שיפוטי, חרטתה הכנה, שיתוף הפעולה המלא עם חוקריה, ענישתה מחוץ לזירת המשפט, מעצר הבית הממושך שבו הוחזקה והסבירות הנמוכה שתשוב לבצע עבירות בעתיד. העונש שהוטל גם אינו עומד ביחס הגיוני לעונשים שנגזרו על אחרים ובראשם בלאו, כן אין הוא מבטא את המורכבות הטמונה במניעי המערערת, שהובילוה לבצע את העבירות, כמבואר לעיל".

התובעת טוענת כי על בית המשפט הנכבד להיצמד (בעניין סוגיית ה"מניע") לקביעות אלה של ביהמ"ש העליון, אשר הדגישו הרבה יותר את הצד ה"עיתונאי" במעשיה של התובעת, מאשר צד "פוליטי" או "אישי". ועל כן, אין משמעות אמיתית להודאה של התובעת בכתב האישום המתוקן, שדיבר על "מניעים אידיאולוגיים". אפילו בסעיף 1 לכתב ההגנה בתיק זה, כתבו הנתבעים כי התובעת החליטה לפרסם את המידע "**מטעמי אידיאולוגיה או מטעמים אחרים**". נשלים ונבהיר, כי בספרו של **ישגב נקדימון**, "חיסיון עיתונאי" (נבו, 2013) הוא מונה בעמ' 120-121 **אחד עשר מניעים** אפשריים שעשויים לעמוד ביסוד החלטתו של מקור להעביר מידע לעיתונאים, אך מציין בה"ש 72 (עמ' 121) כי "**מבחינתו של העיתונאי, המניע של המקור חשוב פחות, ובלבד שהמידע שמסר לו נכון ויש עניין ציבורי בפרסומו**".

71.9. כדאי לחדד נקודה נוספת: בחקירתה הנגדית, נשאלה התובעת שאלות רבות הקשורות לסוגיית ה"מניע", תוך ציטוטים מתוך פרוטוקולים של בית משפט וכן של חקירתה בשב"כ. לגבי חקירתה בשב"כ כבר הבהרנו לעיל, כי מדובר בניסיון שווא לייחס אמינות יתרה או קוהרנטיות נהירה, למי שנקלעה (לזוועתה ולחרדתה) לחקירת שב"כ שנפלה עליה כרעם ביום בהיר, חקירה שהוצגה בערמומיות כמעין שיחת חברים בחלק הראשון שלה, כביכול ללא מורא פלילי כלשהו. ואולם, כל הטקסטים שאותם ציטט ב"כ הנתבעים בחקירה הנגדית, לא הוחלפו בין התובעת לבין בלאו, אפילו לא לגרסת בלאו בתצהירו[!]. את החסר

העצום מתיימרים הנתבעים להשלים בעיצומו של המשפט הנוכחי, תוך ניסיון להבין מה בעצם חשבה התובעת "בזמן אמת". **בסעיפים 10-7 לתצהירו, הציג בלאו גרסה "רזה" מאוד של חילופי דברים עם התובעת, ללא שהוא מציין, גם לא ברמז, שבזמן אמת הוא אכן ניסה לתהות על כוונותיה של התובעת ולברר מה הדריך אותה, מה היה לה חשוב, מה היא בכלל הבינה שהיא עושה ועוד** כהנה וכהנה נקודות שעלו רק בהמשך תצהירו, כמעין הנדסה חוזרת שהוא עשה לנוכח ציטוטים של התובעת, כאמור. ואולם, מחובתו היה לברר את הדברים האלו בזמן אמת, ואף לחלץ זאת מפי התובעת אם לא ידע את הדברים כהווייתם בזמן אמת, ובכך הכשל הבסיסי בתצהירו ובעמדת ההגנה בכללותה (אחד מני כמה). שכן, כל אותם ציטוטים שמופיעים לראשונה בתצהירו, ומתייחסים למניעיה כביכול של התובעת, להבנת המציאות שלה, ולציפיותיה מן הפרסומים, **לא עניינו את בלאו, ולו כקליפת השום, בזמן אמת, והנה בעת דיון ההוכחות הוא פתאום "נורא יסודי" ובודק מילה במילה את דברי התובעת**.

71.10. נמחיש זאת בדוגמא: בעמ' 46-44 השמיעו לתובעת קלטת של תשדיר שנעשה בעניינה בערוץ 10, משנת 2011 (כאשר הייתה במעצר בית) וממנו עלו כביכול 2 תמריצים להדלפה: "**נקמה בבוסים שלה בצבא**" ו-"**תאוות הפרסום**". שוב מדובר במידע שבו **בלאו כלל לא התעניין בזמן אמת** ולא ניסה כלל לחלצו מהתובעת בזמן אמת. מהי, אם כן, התכלית להציג זאת בעת דיון ההוכחות?! הכשל של ההגנה הוא כפול: גם מדובר במידע שחובה הייתה מוטלת על בלאו לחלצו מפי התובעת בזמן אמת, ודווקא משום שהוא לא עשה כן, הוא נכשל בתפקידו בזמן אמת. שהרי, אם אכן התובעת ביקשה להתנקם בבוסים שלה בצבא וכן לממש עד כלות את תאוות הפרסום שלה, הרי שהדבר האחרון שאותו תעשה כעיתונאי, הוא לחשוף מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון, לא כן?! זאת אומרת: אם בלאו לא היה מודע לכך בזמן אמת, הוא נכשל בתפקידו; ואם הוא היה מודע (למרות שלא העיד על כך...) ובכל זאת פעל כפי שפעל, אזי הוא נכשל כפל כפליים. זהו המלכוד של ההגנה (אחד מני כמה).

71.11. "**מהם הסיכונים שהמקור נכון ליטול על עצמו**": התובעת תטען כי המקרה דנן משקף נטילת סיכון על ידה, אשר דומה לכל סיטואציה אחרת שבה חייל או קצין או עובד מדינה נוטלים מסמכים ומידע מתוך מחשב ממלכתי/צה"לי שבו הם שמורים. דהיינו, אין כאן סיכון "עודף" מעבר לסיכון הטבעי של עצם עשיית המעשה, אף שניתן להניח כי כמות המסמכים בענייננו הייתה יוצאת דופן, הרי שאלמנט זה היה חייב להיות מטופל מיידית ע"י בלאו, עם קבלת הדיסק און קי לידיו.

71.12. "**האם מדובר במקור מתוחכם**": התובעת איננה **מקור** מתוחכם. די לנו בכך שהיא הוציאה מהצבא כמות כה חריגה של מסמכים, ומאוחר יותר לא הבינה (משום שלא הוסבר לה) כי פרסום המסמכים הסודיים עצמם על גבי העיתון, מהווה דקירה בעיניהם של גורמי ביטחון מוסמכים, באופן המסכן אותה

ממשית. הנתבעים ועדיהם מבלבלים כאן בין "מתוחכם" לבין "מתחכם", תוך ייחוס מחשבות, תכונים והלכי רוח, שכלל לא היו לתובעת או אצלה.

71.13. **"האם המקור מכיר את המערכת ממנה הוא מדליף ויכול לחזות את תגובתה"**: התובעת לא הכירה את המערכת ולא הייתה יכולה לחזות את תגובתה. התובעת שירתה כפקידת לשכה, לא הייתה שותפת סוד, לא הייתה קצינה, השתחררה בתום שירות חובה לא ארוך. גם אם התובעת הכירה את סדרי הלשכה ("לשכה ביזיונית"), ואיננו מכחישים זאת, עדיין אין מדובר כלל בעניין שרלוונטי לאמת מידה זו. לשכת האלוף איננה "המערכת", וההבחנה הזו מהותית.

71.14. **"האם המקור מכיר את 'כללי המשחק' או שזו לו פעם ראשונה שהוא משוחח עם עיתונאי"**: ה"משחק" שאותו שיחקה התובעת עד מסירת הדיסק הנשלף לבלאו, היה בבחינת "משחק ילדים". התובעת הועסקה ככתבת לענייני בראנז'ה באתר וואלה! והיא דיווחה לציבור קוראיה על מעברים של אנשי תקשורת ממשרה אחת למשרה אחרת וכיו"ב. לא היה מדובר ב"ליגת העל" של העיתונות הישראלית, בה שחקו הנתבעים ובמיוחד בלאו, אלא יותר בתחתית ליגת המשנה. על כן, גם אם התובעת אכן שוחחה עם עיתונאים לא מעטים, היא עשתה כן שלא בתור מקור המשוחח עם עיתונאי, אלא דווקא כעיתונאית המשוחחת עם מקורות. מדובר היה בהיקף ובאיכות של ליגת המשנה; השיחות היו על גבול הרכילות והזוטות; לא היה מדובר ב"סיכון המקורות" או במשהו שהתקרב לכך (בניגוד לדעתה הנחרצת של העדה, גב' סרגוסטי). שום דבר שהתקרב ל"כללי המשחק" החלים על טיב המסמכים והמידע שהיא העבירה לבלאו.

71.15. **"מה סוג המידע והציפיות או ההתניות של המקור לגבי המידע (לייחוס ולציטוט, לציטוט ושלא לייחוס, לא לציטוט ולא לייחוס, לא לפרסום) וכיו"ב"**: עניין זה קיבל ביטוי בתצהיר עדותה הראשית של התובעת ובעדותה בעל פה. התובעת מסרה את המסמכים "לא לציטוט ולא לייחוס", ובוודאי שהיא לא התירה לבלאו ולעיתון לפרסם מסמכים סודיים / סודיים ביותר על גבי העיתון.

71.16. **"מכאן, שהתנהלותו של העיתונאי נגזרת מזהותו ואופיו של המקור ומטיבו של המידע. לכל אלה יש השלכה על השאלה אם יש לייחס לעיתונאי התרשלות, ואם כן, האם יש לייחס למקור אשם תורם כזה או אחר"**:

71.17. **"איני מקבל את טענת המערערת כי יש לבחון את הדברים במנותק מהתנהגותה והתנהלותה, הן בזמן אמת והן בחקירות ובהליכים שלאחר מכן"**:

כאן נבהיר. הלכה היא, כי "חקירה, לא כל שכן חקירה בשב"כ, היא מעצם טיבה סיטואציה מלחיצה, מבלבלת ואף מאיימת. "חקירה זו – אפילו אם אין היא נעשית תוך כדי שימוש באמצעים פיזיים – פוגעת בחירותו של הנחקר. היא פוגעת לעתים בכבודו

ובצנעת הפרט שלו" [הנשיא א' ברק בעניין הוועד הציבורי, עמ' 831]" (ע"פ 8589/13 **רמילאת נ' מדינת ישראל**, 2015).

כפי שעלה מעדותה של התובעת, היא הוזמנה ל"שיחה" בשב"כ, מבלי לדעת במה מדובר. בעמ' 79 הסבירה כי חשבה שהסיבה לזימונה הייתה (לפי סדר חשיבות יורד): 1) גיוס לשב"כ; 2) כתבתה הטריה על הרב מלמד; 3) עניין המסמכים. לא היה מדובר ב"חקירה" פורמאלית, אלא ב"שיחה", לא משהו משטרתי, לא משהו פלילי (134). וכל זאת, ללא אזהרה המאפיינת חקירה כהלכתה, בגישה חצי מחויכת - חצי מאיימת, לא ייעוץ משפטי מוקדם (בשונה מזה שהיה לבלאו, מתוקף תפקידו כחבר מערכת 'הארץ', עם עו"ד צמוד בחיוג המהיר), ללא השערה מה פשר העניין מול שלושה חוקרים שידעו גם להיות "לא סימפטיים" (76). התובעת חשבה שתודה בכל ובכך זה יסתיים (75) ולכן גם ייפתה את הדברים וגם הודתה שהעלתה עניין אחד (לשכה ביזיונית מבחינת בטחון מידע) מבלי שנשאלה (145). **כך מדבר אדם חסר ניסיון והדרכה. מבקש לרצות את חוקריו ולהרשימם, מבלי דעת ומבלי הבנה מהן ההשלכות של דבריו**. התובעת העידה כי הודתה כמעט מייד, משום שפחדה מהשב"כ (76, 139). פשוטו כמשמעו. מדובר היה בבחורה בת 22 – פעם ראשונה בחקירת שב"כ ופעם ראשונה בחקירה בכלל, כאשר את הכל אופפת ממילא ההפתעה הגמורה של העניין וחוסר מודעותה לסיטואציה (98-97). ברור, שבכל אלה אין לפטור את הנתבעים מחובותיהם כלפי התובעת, עד אותו היום.

71.18. בהיבט זה נבקש להביא אלמנט נוסף שמטה את הכף לעבר מסקנת ההתרשלות. **ישגב נקדימון**, מציין בעמ' 115-114 לספרו "חיסיון עיתונאי" (נבו, 2013), כי חוקרי התקשורת פרופ' יחיאל לימור וד"ר רפי מן, הציעו קריטריונים מבחינים לסיווגם של מקורות עיתונאים, ומהם עולה <u>האבחנה בין מקורות קבועים ובין מקורות מזדמנים</u>: "**עיתונאי המופקד על סיקור תחום מסוים נמצא בקשר שוטף עם מקורות מידע שונים, שהינם מקורות קבועים שלו. אלה נבדלים ממקורות מזדמנים (למשל... מקורות הפונים לעיתונאי לראשונה, ומבקשים להעביר לו מידע)**". אנו טוענים, כי אבחנה זו רלוונטית ביותר לענייננו, ומורה על החמרת חובת הזהירות כלפי התובעת.

71.19. ועוד נוכל להבחין בין התובעת לבין ברקוביץ, כפי שעשו הנתבעים בסיכומיהם בתיק ברקוביץ-מחוזי [מוצג **32** למוצגי התביעה]: ברקוביץ הדליפה את המסמכים 3 שבועות טרם יום הבחירות, במטרה להשפיע עליהן קונקרטית; ברקוביץ מסרה לעיתונאי ברוך קרא מידע מוטעה, לפיו היא העבירה לו בקשה לחיקור דין, שעה שבפועל הייתה זו טיוטה בלבד; ברקוביץ טענה כי לא התאמצה כלל על מנת להסתיר את זהותה כ"מדליפה"; ברקוביץ זומנה לחקירה במשטרה <u>כשבוע לאחר ההדלפה</u>, בהתייחס לפרסומים טריים ומתוך ידיעה ברורה בנוגע לעילת החקירה, ואילו התובעת זומנה לחקירה <u>כשנה וחודשיים</u> לאחר העברת המסמכים לבלאו, מבלי לדעת כלל כי זו חקירה בעניין זה.

71.20. נשוב ונדגיש, כי לקביעתו של כב' השופט עמית בברקוביץ-עליון, לפיה "**יש להבחין בין מקורות שונים**", ישנה משמעות ניכרת בנסיבותיו של תיק זה.

72. בסעיף 35 לברקוביץ-עליון, נדונה חובתו של העיתונאי להנחות את הצד השלישי שמקבל את המסמכים. אמנם שם דובר על צד שלישי מגוף תקשורתי אחר, אך הדברים יפים לענייננו, ויש להקביל "צד שלישי" לעורכיו של בלאו, לאחר שאין מחלוקת כי בלאו נהג מידור מוחלט מול עורכיו:

> **"אני סבור כי עקרונית יש ממש בטענה שהעלתה המערערת. מטבע הדברים, עיתונאי חש קרבה, תחושת אחריות ומחויבות מקצועית-מוסרית למקור ממנו קיבל את החומר, בעוד שלצד שלישי שקיבל מהעיתונאי את החומר אין כל מחויבות למקור שזהותו עלומה לגביו. ממילא, הצד השלישי גם אינו יודע מהן הרגישויות של המקור ואיזה מידע עלול לחשוף אותו. לכן, עיתונאי המבקש לשמור על חסיון מקורותיו, אמור להנחות או להקביל את הצד השלישי לגבי אופן השימוש והפרסום בחומר שהועבר אליו, כך שלא יסכן את המקור".**

73. בסעיף 37 לברקוביץ-עליון, התקבלה טענתה של המערערת (המקור) ונקבע כדלקמן -

> **"בית משפט קמא קבע כי "העיתונאי רשאי לצאת מנקודת הנחה שכל המידע שנמסר לו ראוי ומותר לפרסום, כל עוד המקור לא מציין במפורש אחרת". אני נכון לקבל את טענת המערערת כי המדובר באמירה גורפת. עיתונאי, כמי שתורתו-אומנותו בקבלת מידע ממקורות שונים, צריך להפעיל שיקול דעת לגבי פרטי המידע שאין לפרסם בשל חשש לחשיפת המקור. דומה כי גם המשיבים לא חלקו על כך, וקרא אישר בעדותו כי "אם יש משהו שאני חושד בו שעלול לזהות אותה, אז בוודאי שאני לא אפרסם. איזו שאלה"**

ונדגיש: בענייננו, בלאו חזר שוב ושוב על המנטרה ש"התובעת מאוד רצתה לפרסם את המידע" וזה הספיק לו. בלאו לא "הבין", כביכול, כי פרסום המידע איננו פרסום המסמכים עצמם, והחלטה זו הייתה שלו ושל עורכיו והעיתון. בברקוביץ-עליון נדחתה התיזה של בלאו, ועיקר המיקוד נקבע על שיקול הדעת שמפעיל העיתונאי, עובר לפרסום, ללא קשר להקפדתו של המקור על ניסוח כזה או אחר. **כלומר, עיקר האחריות כאן הינה על העיתונאי והעיתון, גם כאשר המקור לא ציין מפורשות איזושהי הסתייגות.**

74. בסעיף 38 לברקוביץ-עליון, אמנם אושררו קביעות ברקוביץ-מחוזי לגבי אי היותו של העיתונאי "סוכן סמוי", אך ביהמ"ש העליון הותיר **שוליים רחבים של זהירות ושכל ישר**

> **"ועיקרו של דבר. כפי שעיתונאי אינו סוכן סמוי גם עיתון אינו בית ספר למרגלים. עיתון אינו אמור להעביר הדרכה לעיתונאי כיצד להסוות את זהותו, לחמוק ממעקב או ליצור נקודת משלש להעברת חומר. אין מקום שעיתון יפעיל קצין מודיעין שירכז את העבודה עם המקורות, או שעיתון יתווה דרכי פעולה אפשריות (דפ"א) ויקים מערך הדרכה בנושא שמירת מקורות אנושיים (יומינט). כללי האתיקה מחייבים את העיתונאי לשמור על זהות המקור ומכאן נגזרים הדברים מאליהם. הזהירות יפה למפגשי מקור-עיתונאי, אך הדברים אמורים להיעשות בשכל ישר, בהתחשב בזהות המקור, סוג החומר, והרגישויות המיוחדות של המקור".**

75. כאן חשוב להבהיר - בסעיף 49 לברקוביץ-מחוזי הובהר כך:

> **"כפי שציינתי, יש הבדל בין עיתונאי לבין בלש או סוכן סמוי או מרגל, או, להבדיל,**

ראש ארגון פשע, שגורמי אכיפת החוק בעקבותיו".

ואולם, בתיק דנן העיד עו"ד מוזר כי הרשויות רצו לבוא חשבון עם בלאו, וכן למדנו כי בלאו נכווה בעברו ממקרה שבו מקור שלו "נשרף" ונשפט (אוגדת עזה, שנת 2002) ולכך נצרף את העובדה שכתבותיו בענייני צבא וביטחון עוררו תשומת לב מיוחדת עד שפגש את התובעת (וראו נספחים 27-26 לתצהיר התובעת), וכן עמדנו על גאוותו אודות אותו סיכום ישיבה של פורום מטכ"ל מן השנה 2001 או 2002 שציין "**דֶלֶף מידע לכתב כל העיר**". על כן, גם אם נסכים שבלאו אכן איננו "ראש ארגון פשע", נדמה לנו שהתיאור המתאים הינו "**עיתונאי שגורמי אכיפת החוק / גורמים ממשלתיים בעקבותיו**", כלומר עיתונאי שאמור להיות הרבה יותר קרוב לאותו "סוכן סמוי או מרגל" שתואר לעיל.

76. בסעיף 39 לברקוביץ-מחוזי, התפרשה התנהגותה של התובעת בסמוך לפרסום הכתבות, לגנותה, שכן היא לא הביעה תרעומת כלפי הנתבעים בנוגע להפרת הבטחה או סיכום כלשהם. להיפך. היא הייתה מרוצה מן הפרסום של הכתבה הראשונה. מנגד, בסעיף 40 (שם), אנו למדים על התנהלות זהירה מאוד של העיתונאי ברוך קרא:

> **"יתירה מזו – קרא מעיד, כי בבוקרו של יום 7.1.03, בשיחת הטלפון שבין התובעת לבינו, התובעת אף אישרה במפורש את פרסומו הויזואלי של מסמך חיקור הדין בדרא"פ, ללא כל מגבלה או סייג. לאחר אישור זה, אכן בוצע פרסום ויזואלי של מסמך חיקור הדין בדרא"פ, בערבו של יום 7.1.03, בכתבה בטלוויזיה בערוץ 2, וכן בוצע פרסום ויזואלי בכתבה ב"הארץ" ביום 8.1.03. קרא הסביר בעדותו, כי למרות שהתובעת לא הגבילה אותו בפרסום ויזואלי בפגישה באיכילוב, הוא ביקש, כמשנה זהירות, לוודא עניין זה איתה, ואכן קיבל את אישורה"**

77. בנסיבות עניינו, אין חולק כי בלאו לא הציג לתובעת מסמכים מסווגים ולא ביקש - פרטנית - את הסכמתה לפרסום של כל מסמך מסווג על גבי העיתון. טענתו של בלאו הינה שהתובעת ביקשה "לפרסם כמה שיותר", ולמעשה נתנה לו "קארט בלאנש" לפרסום של כל מסמך שבו יחפוץ על גבי העיתון, לפי שיקול דעתו המוחלט. זאת הוא "למד" מציטוטים של התובעת בחקירות ובבית המשפט, כי נטלה את המסמכים "לשם פרסומם". ושוב, בלאו "למד" זאת רק בדיעבד, כי בזמן אמת לא התעניין במידע זה. ואולם התובעת שבה והדגישה, כי כוונתה הייתה **לפרסום המידע האצור בפרסומים** ולא פרסום **של המסמכים המסווגים עצמם**. מכל מקום, בברקוביץ-מחוזי הומחש כיצד עיתונאי אחר של "הארץ", אשר העיד כי קיבל אישור מפורש ובלתי מסויג של מסמך חיקור הדין, ביקש, כמשנה זהירות, לוודא עניין זה עם המקור, והמסמך פורסם לבסוף רק לאחר קבלת אישורה. מכל אלה נמנע בלאו.

78. בברקוביץ-מחוזי הומחש בסעיף 41 כיצד נוהג עיתונאי שמבין את רגישות המסמך שמוסר בידיו המקור, **כאשר המקור מבקש ממנו שלא להציג את המכתב ויזואלית** (אך לא מפרט בפני העיתונאי כיצד יש להציג את תכני המסמך):

> **"התובעת אישרה את פרסום תוכן מכתבה לפרקליטת המדינה, אך ביקשה שלא להציג את המכתב ויזואלית. לדברי קרא, האמינים בעיניי, זו הייתה הסתייגותה היחידה של התובעת לגבי פרסום המכתב. לאחר אישור זה, פורסמה ביום 8.1.03 ידיעה בעיתון "הארץ" המתבססת על המכתב לפרקליטת המדינה, וזאת ללא הצגה ויזואלית של המכתב. קרא נקט משנה זהירות, על מנת להגן על התובעת, לא איזכר בפרסום מיום**

8.1.03 את דבר קיומו של המכתב לפרקליטת המדינה; לא ציטט מן המכתב; ייחס את האמירות של התובעת במכתב לפרקליטת המדינה, לחוקרים ולמשטרה. אמצעים אלו ננקטו מבלי שהתובעת דרשה זאת מן הנתבעים. כאמור, התובעת אף לא העלתה "בזמן אמת" טענות ביחס לפרסום מיום 8.1.03. התובעת אישרה למעשה, בחקירתה במשטרה, כי לא אסרה לפרסם את תוכן המכתב לפרקליטת המדינה".

79. נדבך זה מתאים יותר לענייננו, משום שהתובעת לא התירה לבלאו לפרסם את המסמכים ויזואלית. ההשוואה בין הדרך שבה נהג ברוך קרא בעניין ברקוביץ, לעומת הדרך שבה נהג בלאו בענייננו, הינה מאלפת.

ד.5. פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם למאמרו של חנוך מרמרי

80. כאמור בתצהיר התובעת, מר ***חנוך מרמרי*** הקים בשנת 1980 את המקומון התל אביבי "העיר" והיה עורכו עד לשנת 1984. כן כתב בעיתון "חדשות" עד שנסגר. באפריל 1988 מונה לעורך משנה של "הארץ", כסגנו של גרשום שוקן, ומשזה נפטר, מונה בינואר 1991 לעורכו הראשי של העיתון, ושימש בתפקידו זה במשך כארבע-עשרה שנים (1991 – 2004). יצוין, כי העד יוסי בר מוחה אישר שעבד ב"הארץ" תחת העורך חנוך מרמרי (עמ' 203, ש' 18-17). מרמרי משמש כבעל טור באתר "העין השביעית" בנושאי עיתונות ותקשורת מאז 2009. בחודש ספטמבר 2012 מונה לעורך "העין השביעית", וכיהן בתפקיד זה עד תחילת 2015.

81. ביום 9.1.10 פרסם מרמרי מאמר באתר העין השביעית, שכותרתו "**מקורות זה לא רק מים**" [נספח 11 לתצהיר התובעת] ובו ניתח את המורכבות ואת שבריריות הזיקה שקיימת בין העיתונאי לבין המקור, בהקשר לכתבה שפרסם "הארץ" ביום 28.11.08 [מושא תביעה זו]. במאמרו זה, מצא מרמרי לזקק אמיתות הרלוונטיות ליחסי עיתונאי-מקור, ועל כן כתב את הדברים הבאים בקשר ישיר לכתבה שפרסם בלאו ביום 28.11.08:

81.1. "**<u>החובה הראשונה של עיתונאי היא לא לחשוף את המקור ולהגן על שלומו</u>**".

81.2. "**גורם שמדליף חומר מסווג מתוך מערכת הביטחון לוקח על עצמו <u>סיכון אישי עצום</u>**".

81.3. "**העיתונאי, מצדו, <u>חייב לטשטש לחלוטין את זהות המקור ולמחות כל רמז שעלול להוביל אליו</u>. לא רק למנוע זיהוי אפשרי של המקור ברבים, אלא גם לגונן עליו מאפשרות שתיערך נגדו חקירה פנימית על-ידי גורמים מקצועיים בעלי סמכויות חקירה רחבות ומשוכללות**".

81.4. "**אזכור קיומם של מסמכים סודיים בידי הכתב היא <u>טעות קשה</u>**".

81.5. "**כלל יסוד בעבודת עיתונאי ועיתון הוא הימנעות מפרסום מידע רגיש שפרסומו עלול לפגוע בוודאות קרובה במקור, יהיו מניעיו אשר יהיו ותהיה התנהגותו אשר תהא**".

81.6. "**ניתן היה לספר את הסיפור שהתפרסם במוסף 'הארץ' ללא כל אזכור של המסמכים**".

81.7. "**אבל גם אם היה הצורך לאזכרם, ניתן היה לעשות זאת באופן שהמערכת הצבאית לא תדע שמישהו עיין בהם, ובוודאי לא שמישהו מחזיק בהם. <u>במובן הזה, פרסום המסמכים המצולמים היה טעות משוועת, שמשמעותה הראשונה והכמעט ודאית – חיסול ממוקד של המקור</u>**".

81.8. "**<u>הכתב היה חייב לעמוד על כך שלא לפרסם אף אחד מן המסמכים שבידיו, ובוודאי שכך חייבים היו לנהוג עורכי המוסף והעיתון</u>**".

82. נדגיש היטב, כי תובנות אלה אומצו בעיקרן ע"י העד המומחה מתי גולן, כאמור בסעיף 2 לחוות דעתו הכתובה.

83. בעדותו, בלאו "הלך על כל הקופה", בכך שפעם אחר פעם סירב להסכים אפילו לקביעה אחת של מרמרי. בעמ' 535 ציין בלאו כי אכן קרא את מאמר מרמרי "**מקורות זה לא רק מים**" וכי ידוע לו שמרמרי היה בעברו העורך הראשי של הארץ. בהמשך עדותו, לא הסכים בלאו לאף אמירה[!] מקצועית של מרמרי [535-537, 542-543], ואלה הוקראו לו בזו אחר זו. גם בסעיפים 161-166 לתצהירו, ניסה בלאו, אמנם בדוחק, להחליש מן האמיתות שצוינו במאמרו של מרמרי, אך ברור כי זוהי מלחמת מאסף של בלאו, להצדיק את מעשיו בדיעבד. **אז למי נאמין?** לבלאו שמתבוסס בניסיונות הגנתו? או לאחד מבכירי העיתונאים בישראל, עורכו הראשי של עיתון "הארץ" מזה 14 שנים, שהשקיף על הפרשה בקור רוח?

84. בעמ' 543 שלל בלאו את מאמר מרמרי שמבקש להתעלם ממניעיו ומהתנהגותו של המקור. **<u>לפי בלאו, עיקר המיקוד הוא בהתנהגותו ומניעיו של המקור, בעוד מרמרי מתמקד בעיקר בסטנדרט ההתנהגות והזהירות של העיתונאי</u>**. דומה כי זהו השוני הרעיוני העמוק בין השניים. התובעת מצרפת דעתה לדעתו של מרמרי ומבקשת כי הדין ייחתך בהתאם להשקפתו המקצועית.

85. עוד יצוין, כי בסעיף 166 לתצהיר בלאו, וכחלק ממנטרה קבועה של הנתבעים, מצוין כי מרמרי לא "ידע" בעת כתיבת מאמרו, כי התובעת לא נחשפה (כביכול) בשל פרסומם של המסמכים המסווגים. בלאו והנתבעים, **שאינם יודעים כמובן** כיצד **בדיוק** נחשפה התובעת, מתעלמים כמובן מכך שפרסום המסמכים הללו, חשף את התובעת לסיכון מיוחד וחמור של חקירה אודות מקור ההדלפה, אשר לבסוף הבשילה לאיתורה. פרסום אותם המסמכים היה ה"סיבה בלעדיה אין" לנקיטת החקירה, כאשר בלאו הוסיף לימים הפרות חמורות נוספות של חובת הזהירות כלפי התובעת, מה שהוביל לאיתורה, מספר שבועות בודדים לאחר סיום מגעיו עם שב"כ.

ד.6. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לחוות דעתו של מתי גולן</u>

86. אין חולק, כי ***מתי גולן*** הינו עיתונאי ותיק מזה עשרות שנים. בשנים 1969-1978 שימש כתב ופרשן מדיני בעיתון "הארץ". בשנים 1978-1980 שימש ציר הסברה בשגרירות ישראל בקנדה. עם חזרתו לישראל מונה לראש מערכת "הארץ" בירושלים, ובשנים 1982-1988 היה העורך האחראי של "הארץ". בשנים 1988-1992 כיהן כעורך הראשי של עיתון העסקים "גלובס". בנוסף, נמנה עם מייסדי ובעלי העיתון הכלכלי "טלגרף" ועורכו הראשי. מאוחר יותר הגיש תוכנית רדיו בשם "**דוקומדיה ביקורת התקשורת**" ברשת ב' של קול ישראל, שעסקה בביקורת אמצעי התקשורת, ובמקביל הגיש וערך את אותה התוכנית בטלוויזיה בערוץ 1, במשך חמש שנים. בשנים האחרונות מר גולן הינו בעל טור פובליציסטי-אישי קבוע בעיתון "גלובס".

87. התובעת חוזרת כמובן על האמור בחוות דעתו של המומחה, מר גולן, ומבקשת כי דבריו יאומצו ע"י בית המשפט הנכבד.

88. בסעיף 2 לחוות דעתו ציין מר גולן כי ברצונו "**להדגיש את התובנות הבאות, שבחלקן כבר הובעו ע"י עורך "הארץ" לשעבר (חנוך מרמרי) במאמרו "מקורות זה לא רק מים**"". ואכן, מר גולן התרשם מאוד מדבריו של מרמרי וחזר עליהם בחוות דעתו, בשינוי או בהתאמה. בחקירתו הנגדית, ביקשו ב"כ הנתבעים לעשות 'הילולה' מעובדה פשוטה זו, אך כאמור, מר גולן כבר הפנה בגוף חוות דעתו לדבריו (ולאימוץ תובנותיו) של מרמרי, וכן העיר בעמ' 315: "**מה שאני כתבתי זו דעתי. בין אם אני קיבלתי קטע שאמרו לי – תקרא את זה, ואני החלטתי לכלול את זה או לא, זה לא משנה**" ובעמ' 316 הבהיר כי ב"כ התובעת "**שלחו ומצא חן בעיני כי זה מבטא את דעתי**". תשומת לב מיוחדת צריכה להינתן לכך, שמר גולן לא נשאל דבר וחצי דבר <u>ענייני</u> על אותם טקסטים של מרמרי אותם הוא בחר לאמץ, כאמור. תחת זאת, נשטף מר גולן בשאלות צדדיות ואיזוטריות (עד כדי קנטרנות), שאין דבר וחצי דבר בינן לבין <u>מהות עדותו כמומחה</u>.

89. במהלך חקירתו הנגדית של מר גולן, הובהרו דבריו וחודדה דעתו המקצועית:

89.1. "(ש) **השאלה שאני נקראתי לתת עליה חוות דעת וכך עשיתי ובשבילה אני נמצא פה וזה הדבר היחידי שמעניין אותי, זה כיצד נהג העיתון - העורכים שלו והכתב – כדי להגן על מקור שלהם, בין שזאת ענת קם ובין שזה כל אחד אחר**" (עמ' 273; ראו גם ראש עמ' 278).

89.2. "**כשאני קראתי על הפרשה הזו בעיתונות, כששמעתי בטלוויזיה, איפה שלא יהיה, ההתנהלות של העיתון ולצערי גם של אורי בלאו, קוממה אותי מאוד**" (שם).

89.3. [בעקבות חזרתו של ב"כ הנתבעים על הנרטיב הקבוע של ההגנה, לפיו חלפה "שנה" בין הפרסומים לבין איתורה של התובעת, השיב מר גולן] "... **אז לומר לי ששנה זה הרבה זמן? אין דבר כזה, אדוני. אין דבר כזה. זה אסור שמקור יתגלה לעולם. אשתי לא יודעת מי המקור...לא, אני רוצה שתבין משהו. כשאתה אומר ששנה זה הרבה זמן, זו בדיחה. אין דבר כזה. אסור שמקור יוודע אי פעם**" (עמ' 286).

89.4. כאשר השב"כ עלה על עקבותיו לאחר פרסום ספרו על מסמכי קיסינג'ר – "... **משום כך כשאני נדרשתי להביא את המסמכים, אני שרפתי אותם... שרפתי. כדי להגן על המקור**" (עמ' 287).

89.5. [במענה לשורה ארוכה של שאלות מסוג "האם אתה יודע שהתובעת..."] "**אם ענת קם נהגה בחוסר אחריות על החומרים אז זה לא בסדר אבל זה לא קשור להתנהלות עיתון הארץ ובלאו כלפי מקור**" (עמ' 296).

89.6. [לגבי היחס בין שריפת המסמכים לבין הוראות חוק העונשין, שקובעות כאן, אליבא דב"כ הנתבעים, כי "**זה פשע שדינו עד מאסר של חמש שנים**"]

"**אותי עניין רק המקור. להגן על המקור. זה היה כל השיקול שלי. לא עניין אותי שום דבר. שיתלו אותי.**

ש. אז אתה ידעת שזו עבירה פלילית? ת. לא היה אכפת לי שיתלו אותי אבל המקור לא ייוודע" (עמ' 309).

89.7. ובעמ' 309 הוסיף דברים לגבי תפקידו של העיתונאי מול חובתו כלפי המקור:

"עיתונאי הוא בוודאי ובוודאי לא מעל לחוק אבל עיתונאי גם ממלא תפקיד וממלא תפקיד חשוב מאוד בחברה. אם אני מגלה שיש איזו שחיתות או איזה מעשה בגידה, נאמר, וזה מתוך מסמכים סודיים, לעיתונאי יש שליחות וכדי לבצע אותה לפעמים אתה עומד בהחלט בקונפליקט עם החוק. ובמקרה הזה, זה היה מקרה כזה. מה אני עושה? אם אני לא שורף את המסמכים אני מסגיר, אגב, גם ביהמ"ש מכיר שלעיתונאי יש שליחות שבגללה אפשר, לגבי חופש הביטוי למשל ודברים כאלה. <u>והשאלה שלי היתה כלפי עצמי, מה אני עושה פה? והחלטתי מה שהחלטתי, שאני קודם כל ובראש ובראשונה מגן על המקור שלי. בשום פנים אני לא אגיע לזה שיגלו את המקור כי הוא נתן את חייו בידי מתוך אמונה שאני אשמור עליהם. אז אם התוצאות יהיו שיתבעו אותי ויגישו נגדי ואגב, אתה שאלת אם האשימו אותי, קרוב מאוד. קיבלתי הודעה משמגר שבאים לעצור אותי אבל לא באו לעצור אותי. זו התשובה. זאת אומרת אם אתה שואל אם עברתי על החוק, כן. לא רק שעברתי על החוק</u>"

89.8. ובעמ' 310 הבהיר מר גולן לגבי האופציה שכעיתונאי, הוא עלול לשבש הליכי משפט, לשבש חקירה: "**במקרים מסוימים עיתונאי לא רק רשאי לעשות את זה, הוא חייב לעשות את זה.**

ש. ואם הוא לא עושה את זה, הוא מתרשל?

ת. לא. אם הוא לא עושה את זה הוא בוגד במקור שלו".

89.9. ועל כן אישר מר גולן, בעמ' 310, כי בנוגע לפרסום ספרו לפני 40 שנה, הוא שיקר ביודעין לרשויות: "**בהחלט וברצון כי המקור זה מה שהיה חשוב**".

90. אם נסכם את עדותו של מר גולן, הרי שהוא הציב את הסטנדרטים להתנהגות המצופה מעיתונאי כבלאו, בנסיבות המיוחדות דנן. ונפנה לכך שבסעיף 6 לחוות דעתו, הוא קבע כי בלאו היה צריך להזהיר את התובעת, מיידית, לאחר התשאול בשב"כ בראשית חודש אוגוסט 2009. לדבריו, "**זה אלף-בית של עבודה עיתונאית מקצועית**".

ד.7. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לעדות יוסי בר מוחה</u>

91. העד ***יוסי בר-מוחה***, עבד בשנים 1987-1993 ברשת שוקן (רשת המקומונים של עיתון הארץ), ובין השנים 1993-2001 היה כתב התחקירים של עיתון הארץ. במסגרת עדותו (עמ' 195-207, 208-225), הוא העיד על תפקודו המקצועי ככתב תחקירים בעיתון הארץ, במיוחד בקשר שלו מול מקורות ומסמכים שהתקבלו מאת המקורות הללו. מעדותו עלה:

91.1. שמר על המקורות שלו כמו על בבת עינו (עמ' 198).

91.2. תמיד עשה הכל על מנת לטשטש את זהותו של המקור (198).

91.3. מעולם לא חשף מסמך או הביא לעורך שלו מסמך שרצה לפרסם, אם היה בו חשד/חשש כלשהו לחשיפת המקור. "**לא היה דבר כזה ולא הייתי נותן לדבר כזה לקרות**" (198).

91.4. מעולם לא חושפים מסמך שכתוב עליו "סודי ביותר", **"אלא אם כן אתה רוצה להתרברב – יש לי את המסמכים האלה בידי"** (198).

91.5. יש לשלול לחלוטין האדרה אישית של הכתב על פני המקור: **"אם טובתי האישית קודמת לטובת המקור, אני בבעיה קשה מאוד. אז לא. לא לעסוק בעיתונות בכלל, עדיף מלעסוק בעיתונות ולחשוף מקור או להביא לחשיפת מקור"** (199).

91.6. כאשר קרה מקרה ומישהו ביקש ממנו להחזיר מסמכים **"לא החזרתי מעולם, אין דבר כזה, מה פתאום? <u>דרך אגב, מייד כשנאמר לי הדבר הזה, התקשרתי למקור והודעתי לו</u>"** (205). למה עשה כן? **"מה זה 'למה'? שיידע. המקור, אני מחויב לו, שיידע, במידה ויגיעו אליו או משהו כזה, שיהיה מוכן. כן, מדוע לא? אני צריך לחשוב רק על עצמי? מה קרה? יש לי את המקור שהוביל ודאג לי. צריך ליידע אותו, שיהיה מוכן, שיתכונן"** (שם; חזר על הדברים ועל רוח הדברים בעמ' 214, 215, 216).

91.7. כאשר יש לו מידע מסווג ורגיש, הוא נוקט טקטיקה של ראיונות של אנשים הקשורים לעניין זה, כדי להעביר אליהם את החשד, או "לפזר" את החשד להדלפה בין כמה אנשים (205).

91.8. בעמ' 214-216 נחקר ארוכות על אזהרתו את המקור מפני הליכי חקירה ועל מעשיו הפוטנציאליים של המקור בעקבות כך, והבהיר: **"היא המקור והיא רשאית לעשות במסמכים ככל העולה על רוחה. אני לא נותן הנחיות למקור <u>מעבר לכך שאני מזהיר אותו לפעול בזהירות</u>. זה הכל"** (216).

92. התובעת מבקשת לאמץ את עדותו של יוסי בר מוחה.

ד.8. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לעדותה של הצנזורית אל"ם סימה וקנין-גיל</u>

93. אל"ם סימה וקנין-גיל (להלן: **"הצנזורית"**), שימשה כצנזורית ראשית בצה"ל כעשור שנים, והיא כיהנה גם בתקופה בה פורסמו הפרסומים מושא תביעה זו. מובן מאליו, כי הצנזורית נושאת עמה לא רק מומחיות מיוחדת בענייני תקשורת, אלא גם היכרות אישית עם ראשי השב"כ והמשטרה, בקשר ישיר עם ההחלטה לפתוח בחקירה בגין ההדלפות דנן.

94. משמיעת הקלטת דבריה של הצנזורית, במסגרת כנס חיפה לתקשורת צעירה, בחודש מאי 2010 (ההקלטה מצויה על גבי התקן זכרון נייד וצורפה כנספח **9** לתצהיר התובעת), עולה כי:

94.1. בלאו עשה שימוש **"קצת בעייתי"** (מנימת הקול עולה כי נקטה לשון המעטה) בחומר שנמסר לו, ולו משום שהוא "נורא רצה להראות" שיש לו מסמכים כאלה.

94.2. אישרה כי בלאו התרברב בכך.

94.3. אמנם ניתן היה לפרסם את הכתבה כמות שהיא, מבחינה צנזוריאלית, ואולם היא **"מעלה שאלה"** לגבי השיקול של העיתון בפרסום המסמכים.

94.4. (כן נאמרו דברים משמעותיים לגבי כך ש"הזהירה" את עיתון הארץ מפני הפרסום, אך בעדותה בבית המשפט הודתה כי כך אכן אמרה אז בכנס, אך לימים גילתה כי דבריה -

לעניין ההתרעה לעיתון הארץ - היו מוטעים. כלומר אותו מסר שסברה כי הועבר בזמנו, בזמן אמת, לא הועבר לבסוף מאנשי הצנזורה לאנשי עיתון הארץ; ראו, עמ' 241-240).

94.5. ראוי להפנות גם לתצהירו של נציג "הארץ" בתוך מוצג **30** למוצגי התביעה (תצהיר גילוי מסמכים ספציפי מיום 21.5.14), שבו **נדרש להעביר לתובעת כל מסמך הקשור להתנהלות מול הצנזורה, בכל הנוגע לכל אחד מהפרסומים המופיעים בכתב התביעה**, ועל כך השיב: "**מדובר במסמכים פנימיים של העיתון שאין לגלותם**" וכי קיבל ייעוץ משפטי שזו דרישה מכבידה "**שאין לה דבר**" עם התביעה דנן. ניכר, אפוא, שהנתבעים החליטו לחסום כל עיון בהתנהלותם מול הצנזורה, וייתכן שהיה מוכח כי דווקא כן הועבר מסר בעניין זה. מכל מקום, החלטת הנתבעים להימנע ממסירת המסמכים צריכה להיות מפורשת לחובתם.

95. הצנזורית אישרה בעמ' 251, כי מה שנכתב מפיה במסגרת נספח 10 לתצהיר התובעת, היה אמת. במסגרת כתבתו של אורן פרסיקו נאמר: "**לדברי הצנזורית הצבאית הראשית, אין להתפלא על כך שהוחלט על חקירה למציאת המדליף מיד לאחר פרסום הכתבה. "כאשר פותח הרמטכ"ל את העיתון ולתדהמתו רואה את המסמכים האלה, הדבר הכי טריוויאלי שהרמטכ"ל יכול לעשות זה לבקש לפתוח חקירה".**

96. בעמ' 228 לפרוט', הבהירה הצנזורית כי כל הכתבות מושא תביעה זו אושרו ע"י הצנזורה, אך השב"כ נהג לחקור הדלפות, ללא קשר לשאלה אם הצנזורה אישרה את הפרסום. היא אפילו אמרה שהיא הייתה מתפלאת אם מערכת הביטחון **לא הייתה** פותחת בחקירה, וכי בעיניה ההחלטה לחקור את ההדלפה היתה יותר מסבירה.

97. מעדותה של הצנזורית עלה בבירור (236), כי לא רק זאת שהפרסומים של בלאו "הדליקו" את ראשי הצבא, אלא הם הובילו ישירות לפתיחתה של חקירה בעניין איתור מקור ההדלפה. ראו במיוחד עדותה של הצנזורית על שיחה, בעניין זה בדיוק, עם ראש השב"כ (236, 237).

98. הצנזורית אישרה, כמה פעמים, כי פרסום של מסמכים מסווגים במסגרת הכתבה "מכירת חיסול", היה בגדר הליכה קדימה מבחינתה, וכי היא ידעה [עמ' 241-240], וגם "**כל מי שיודע איך מנהלים חקירה יודע**", כי מסמך שמפורסם בעיתון הוא סוג של **עוגן** שדרכו אתה יכול להגיע למקור.
ובעמ' 241 היא אמרה ממש כך: "**וכשהגיעה הכתבה של שני מגדלים עם המסמך, אז אמרנו לעצמנו שזה מסוג הדברים שיכול להיות עוגן**". והיה זה בית המשפט הנכבד אשר הבהיר בעמ' 242 כי הצנזורית הסבירה כבר את "הבעיה עם המסמך", כאשר היא "**אמרה שזה היה עוגן**".
בעמ' 243 שבה הצנזורית ואישרה כי בתוככי הצנזורה "**היתה מחשבה שלשים את המסמך בעיתון, הבנו שזה ייצור רעש והערכתי שזה יהווה עוגן**", ובעמ' 244 אישרה כי אף שלא הועבר מסר לעיתון הארץ, "**כן היתה חשיבה בצנזורה ששימוש במסמך עלול להיות מוטעה**", ובעמ' 245 אישרה כי המחשבה של הצנזור היתה "**שלא צריך לפרסם את המסמך**". ובעמ' 249 אישרה הצנזורית כי הצנזורה היתה בדעה שאישור פרסום המסמכים המסווגים "**הוא משיכה שלא נדרשת באמת לטובת הכתבה וכן עלולה לסכן, כי כל מסמך שאתה שם בעיתון או כל מסמך שאתה מוציא אותו החוצה, הוא סוג של עוגן. כל מי שיודע איך מנסים למצוא מקורות יודע שאתה מחפש עוגנים**".

99. בעמ' 246-247 נתנה הצנזורית דוגמא שזכרה, ולפיה במשדר "עובדה" עם אילנה דיין, התראיין אלוף במיל' על אסון צאלים, והוא צולם כשהוא יורד עם הכתב למרתף ומראה לגב' דיין מסמכים מסווגים של סיירת מטכ"ל. בעמ' 247 הסבירה הצנזורית כי הכתבה אושרה לפרסום. למה? "**כי לא מראים שם, בתוך המסמכים, לא מראים כלום. רק מראים שיש תיק עם מסמכים**".
כידוע, בכתבות מושא תביעה זו, נראה בבירור התוכן של המסמכים המסווגים, והוא זה ש"הדליק" את ראשי צה"ל ושב"כ. זוהי אותה 'האצבע בעין', שכה הפריעה לראש השב"כ דאז, יובל דיסקין.

100. בעמ' 247, לא הצליחה הצנזורית להיזכר, ולו במקרה אחד[!], שבו היא אישרה פרסום דומה של מסמכים מסווגים על גבי העיתון. זאת אף שהיא אמרה "אין לי ספק שהיו לי כאלה אירועים". בעמ' 266 שוב הצנזורית לא הצליחה להיזכר ולו בפרסום עיתונאי אחד שבו נחשפו מסמכים מסווגים על גבי העיתון (ב"כ הנתבעים ניסתה לשרבב בשאלה (שם, ש' 19) כי מדובר בעצם ב"פרקטיקה ידועה". ואולם, הצנזורית לא העידה כלל(!) על "פרקטיקה" ומילה זו לא מופיעה כלל בגוף חקירתה, <u>עד לשאלת ב"כ הנתבעים בעמ' 266</u>. נגדיל ונציין, כי עניין ה"פרקטיקה", לא כל שכן "פרקטיקה ידועה" או "מקובלת" **לא הוכח כלל במשפט**, ע"י הנתבעים; ראו בהרחבה להלן).

101. בעמ' 253, אמרה הצנזורית שביחס עלות-תועלת, היא לא בטוחה שנכון היה לפרסם את המסמך, והסבירה כי <u>ה'עלות' משמעה כאן "**פוטנציאל הנזק למקור**</u>, **ולו רק בגלל שאנחנו, עוד פעם, כאנשי מודיעין, יודעים מה משמש המסמך – כעוגן בחקירה**".

102. רק נזכיר כאן, כי גם הכתבה בחודש מרץ 2009 כללה חשיפה של מסמך צבאי מסווג על גבי העיתון. ראו, נספח 5 לתצהיר התובעת.

ד.9. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לעדות ניר בכר</u>

103. עדותו של ניר בכר "נסמכה" על מידע רב שכלל לא היה ידוע לו בזמן אמת, כעורך מוסף "הארץ". בכך הוא ביקש למלא את החוסרים העצומים של ידיעותיו אודות המקור, בזמן אמת, שהרי אין חולק כי בלאו נהג עם עורכיו מידור מוחלט בכל הנוגע לזהותה של התובעת. מהר מאוד התגלה, כי בזמן אמת, ניר בכר לא ידע כמעט דבר על המקור, ואת המעט שכן נאמר לו, הוא קיבל, ישירות ובלעדית, מבלאו. בלאו היה זה שביצע את הערכת הסיכונים, וניר בכר (כמו גם עיתון הארץ) סמך עליו באופן עיוור ומלא.
כך למשל, אישר בכר בעמ' 335 כי המקור בענייננו הכניס את עצמו לסיכון, אך מיד השלים והעיד כי זה דבר שאמור היה להיסגר בין בלאו לבין המקור. רק שניהם היו אמורים לבצע הערכת סיכונים. וכבר כאן נציין, כי הדבר תמוה בעינינו, מכיוון שכעומק הסיכון של המקור, עומק הבדיקה העצמית של עורכיו של בלאו ושל עיתון 'הארץ'. וכאשר בכר היה מודע לכך שהמקור הכניס עצמו לסיכון, היה עליו להתעקש להבין היטב, מה בדיוק הוסבר למקור, למה בדיוק הסכים המקור, ובעיקר האם נפרשו בפני המקור ההשלכות הפליליות של חשיפת מסמכים מסווגים על גבי העיתון. כל אלה לא התרחשו בפועל, ועורכיו של בלאו הסתפקו, כאמור, בכך שהם "מאוד סומכים עליו ועל שיקול דעתו".

104. כך בדומה, הודה בכר כי בזמן אמת, "**ידעתי רק על שני מסמכים, זה מה שהונח לנגד עיני, לא ידעתי על שום דבר אחר**" (עמ' 338). כלומר, בכר ידע רק מה שבלאו הציג לו (ראו

במיוחד, עמ' 342, ש' 12-14). לצד זאת, בכר ידע שלבלאו ישנם מסמכים נוספים שעומדים ביסוד הכתבה, אך אלה לא פורסמו (עמ' 340).

105. בעמ' 330 אישר בכר, כי שני המסמכים המסווגים שבלאו הציג לו, עובר לפרסום כתבת "מכירת חיסול" (שבה הם יופיעו), היו "**בהחלט**" מסמכים "**נדירים ממש**". ובעמ' 334 הוא הודה – "**הנחתי, כן, שהפרסום הזה יעורר הדים משמעותיים**" (חזר על עניין ה"הדים" בעמ' 337).

106. בעמ' 331 העיד בכר כי בלאו אמר לו שהמקור "נתן אור ירוק" לפרסום המסמכים המסווגים, ואפילו נאמר כי למקור "כוונה מוחלטת לפרסם את המסמכים האלה". אלא שכאשר נשאל בכר אם בכל זאת דקדק ושאל "**בן כמה המקור, מה הניסיון שלו, אם הוא מבין מה המשמעות של פרסום במסמכים, הוא יודע מה ההשלכות שלהם?**" הוא ראה בכך "**שאלות קיטבג**" והודה כי לא שאל זאת כלל. בדומה, בכר לא ידע מה דרגתו של המקור ולא היה מצוי בביוגרפיה שלו (עמ' 332). גם לא היה "רלוונטי" בעיניו, לברר בזמן אמת, אם המקור "**יודע מה המשמעות של פרסום המסמכים**" (עמ' 333).

כל אלה מלמדים אותנו, עד כמה סמכו עורכי העיתון על בלאו, והם פשוט הבינו כי הוא עושה את כל הנדרש מול המקור. גם נדירות המסמכים והצפי הסביר ל"הדים משמעותיים", לא הזיזו אותם מילימטר משגרת עבודת העריכה ומאותה הסתמכות עיוורת ומוחלטת על בלאו ושיקול דעתו.

107. הלכה למעשה, בכר הודה כי לא ידע כלל מי המקור, וכי הנחת העבודה שלו היתה "**שכל התנאים האלה התברר ביניהם, ביחסים ביניהם, כולל ההתניות, אם היו, במקרה הזה לא היו, וכולל התנאים שבהם ניתן לפרסם את המסמכים האלה**" (עמ' 331).

כלומר, דובר בהסתמכות מוחלטת על העיתונאי בלאו. בלאו היה היחידי שהזין את בכר במידע, וכך הבהיר בכר: "**בזמן אמת מה שידעתי, שמדובר במקור שמעוניין בפרסום, מעוניין מאוד. ש. ממי אתה יודע את זה? ת. מאורי**" (עמ' 332).

108. כל ניסיונותיו של בכר 'להשלים' (בתצהירו או בחקירתו) מידע שנודע לו רק בדיעבד (ראו למשל, עמ' 334-333), לא יצלחו, משום שבכר לא הובא לעדות כמומחה, אלא כעד רגיל שאמור להעיד רק על מה שהוא ידע בזמן אמת. בעמ' 363 הודה בכר, לדוגמא, כי המקור לאמור בסעיף 16 לתצהירו, היה "**מתוך פרסומים שהיו בעקבות חשיפת הפרשה, הראיונות שהגב' נתנה לתקשורת**". אין לקבל זאת.

109. בעמ' 335 מאשר בכר (אגב, בניגוד לעדותו של בלאו בעניין זה), את היררכיית הבדיקות והאינטרסים שאותה הוא ראה: "(האינטרס של ההגנה על המקור) **זה הדבר החשוב ביותר, אין ספק בכלל, זה התנאי שאנחנו חייבים לעמוד בו לפני שאנחנו ממשיכים הלאה, לפני שאנחנו שוקלים אם יש סיפור טוב או יש עניין ציבורי. קודם כל ההגנה על המקור: האם הוא מוכן לפרסם את המסמכים האלה, האם הוא נתן את הסכמתו – אור ירוק לפרסום. ברגע שאנחנו עוברים את המבחן הזה, אנחנו בודקים עוד דברים, אם יש עניין לציבור. זה רק מגיע בסוף. זה סדר הפעולות. יש פה היררכיה. קודם כל החיסיון של המקור וההגנה על המקור**".

110. אלא שבניגוד למילים גבוהות אלה, הנה בעמ' 336-335 ציין בכר כי דברי ראש השב"כ "**זה חלום של כל מדינת אויב לשים יד על מסמכים מהסוג הזה**", לא היו <u>רלוונטיים כלל</u>

לעבודתו העיתונאית[!]. אם כך, הכיצד זה שבמסגרת יישום הכלל הגדול והמנחה, והקודם לכל כלל אחר, לפיו "**האינטרס של ההגנה על המקור זה הדבר החשוב ביותר**", מתנער בכר מבחינה כיצד ייראה הפרסום (שלדבריו, כלל מסמכים "נדירים ממש" וכן ציפה כי יעורר "הדים משמעותיים") בעיני הקוראים ממערכת הביטחון והשב"כ!?! האם זה באמת "לא רלוונטי"? והרי בכר הודה כי לא ידע דבר על המקור וסמך בלעדית על בלאו.

והנה, דווקא באלמנט שבו היה לו לכאורה יתרון וניסיון (עורך מוסף הארץ!), הוא החליט לא לעשות דבר. מוקשה ביותר עדותו בראש עמ' 337, כי צפייה של אירועים שיתרחשו כתוצאה מפרסום הכתבה "**זה משהו שעיתונאי סביר בכלל יכול לצפות שיקרה? לא**". אלא שבמקום אחר (עמ' 361) העיד בכר אחרת: "**מה שצפיתי שיקרה וכל עורך סביר ועיתונאי סביר היה צופה, שבעקבות פרסום כזה יקרה משהו. שיקרה משהו. קודם כל יהיה הד ציבורי לפרסום ואז בעקבות ההד הציבורי הזה יכול להיות שתהיה בדיקה, יכול להיות שתהיה חקירה**".

מאלף לציין, כי בעמ' 427 (ש' 10-9) אישר זילברברג, כי אכן העריך שיש סיכוי שהשב"כ או צה"ל יפעלו בחקירה לאיתורו של המדליף. ובראש עמ' 428 הוא אף נימק זאת בהרחבה: "**אורי הוא אחד כזה שמפרסם הרבה תחקירים והוא תמיד Outsider למערכת. פתאום הוא בא עם מסמכים שאי אפשר להתווכח איתם, אי אפשר להכחיש אותם בקלות. ברור שזה היה עניין שאתה יודע, הוא הטיל פצצה. ראית שהפצ"ר פתח בבדיקה**".

111. בעמ' 340 אישר בכר את טענת התביעה, כי "(ש)**לגבי פרסום המסמכים עצמם יש חובת זהירות נוספת כי הם מציגים עוד פרטים מעבר לעובדות העיתונאיות**". מנגד, זילברברג העיד בראש עמ' 426, כי פרסום מסמך צבאי מסווג על גבי העיתון, לא מגביר את חובת הזהירות כלפי המקור. יש כאן סתירה בין שני עדים אלה.

112. בעמ' 358 אישר בכר כי "**כל עיתונאי שואף לפרסם מסמכים כדי לתקף את התחקיר שלו, כמובן בהינתן שהוא מפעיל חובת זהירות**".

113. בעמ' 345 הפתיע בכר, ומסר מידע שלא הופיע בתצהירו ושלא נאמר על ידו בעדותו עד אותה עת, כי למד מבלאו שהמקור אמר לו שישנם עשרות רבות שנחשפו למסמכים המסווגים שפורסמו. יש לדחות כמובן, עדות מפתיעה זו, כמו גם את העדות בעמ' 346, לפיה בכר עצמו הוסיף מחיקות וטשטושים, בנוסף למה שהוחזר מהצנזורה. כאן נבהיר, כי בסעיף 8 לתצהירו, **בכר לא אומר דבר על כך שהוא עצמו טשטש את המסמכים, והטקסט הברור עומד בניגוד לעדותו המפתיעה**.

114. בעמ' 364 אישר בכר, כי סעיפים 13 ו-14 בתצהירו, זהים מילה במילה עד רמת הפסיק, לסעיפים 9 ו-19, בהתאמה, לתצהיר של אבי זילברברג. בעמ' 430 נשאל על כך זילברברג בעדותו, ולא ראה בכך כל קושי מצדו ואף תמה "מה לא בסדר" בכך.

115. בעמ' 368 אישר בכר, כי לאחר הגשת תביעתה של ברקוביץ נגד עיתון הארץ ועיתונאיו, לא התחולל כל שינוי בהתנהלות הפנימית של העיתון ועיתונאיו.

116. בעמ' 369 ציין בכר כי זה "לא מעניין אותו" שהמקור עבר עבירה (משמעתית או פלילית) בעצם הוצאת המסמכים או המידע והעברתם לעיתון. שכן, "המקור עושה הערכת סיכונים לעצמו". אך בסוף אותו עמוד הוא היה מוכן לטעון – "**קודם כל זה צריך לעניין את הכתב ביחסים שלו עם המקור. הוא צריך לשקול איתו האם הסיכון שווה את זה כי בסופו של**

דבר מי שקיבל את ההחלטה זה המקור". במשפט זה, בלאו לא העיד כלל כי שקל את הסיכון עם התובעת, וגם התובעת לא העידה שנערכה עמה ישיבה או שיחה כזו.

117. לגבי "עברה המפואר" של התובעת בתחום העיתונות החוקרת, הסכים בכר לאשר כי אכן "**בטקסטורה העיתונאית שלהם יש הבדל**". בהשוואה בין כתבת ברנז'ה לבין כתב תחקירים בענייני צבא וביטחון, אך עדיין החרה החזיק כי אין הבדל בין הסיכונים שלוקח כל מקור הבא עימם במגע (עמ' 3-372). יש לדחות כמובן עדות מוזרה זו.

118. כפי שראינו, וכך נסכם פרק זה, עדותו של בכר תומכת בטענת ההתרשלות כנגד הנתבעים, ומדגימה את הפרת חובת הזהירות של הנתבעים כלפי התובעת, ואף יש בה הוכחה לקשר הסיבתי בין ההפרה לבין הנזק, מכיוון שבכר העיד מפורשות כי הניח **שהפרסום של אותם מסמכים "נדירים ממש", פרסום המשול בעיניו כ"פצצה", יעורר "הדים משמעותיים" ויוביל לבדיקה או לחקירה**.

ד.10. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לנספח 6 לתצהיר התובעת ולמוצגים 34-33 של התובעת (דברי ראש השב"כ)</u>

119. בראשית פרק זה, מפנה התובעת למוצגים 37-35 מטעמה, שהינם מכתב לראש השב"כ ביום 19.4.15 (ובו בקשה להיוועד עם גורם בשב"כ האמון על הטיפול בתיק דנן, כאשר לאחר תשקול התובעת אם לזמנו לעדות במשפט), וכן מכתב תשובה מיום 13.5.15, ובו מובע <u>סירוב מוחלט</u> לכל פגישה בין הציגי התובעת לבין עובדי שב"כ, תוך הפנייה לסעיף 19(א)(1) לחוק השב"כ משנת 2002, הקובע חסיון מוחלט, ולפיו – "**כללים, הוראות השירות, נוהלי השירות וזהות עובדי השירות והפועלים מטעמו, בעבר או בהווה, וכן פרטים אחרים בנוגע לשירות שייקבעו בתקנות, הם חסויים וגילוים או פרסומם אסור**". כן הופנו ב"כ התובעת לתעודת חיסיון שהוצאה ביום 1.3.10, ע"י שר הביטחון, בכל הנוגע לתיק הפלילי. נוסיף ונפנה לבקשה שהגישה התובעת לביהמ"ש העליון לגילוי ראיות חסויות (בש"פ 4141/10, שיחד עם תגובת המדינה, פרוט' הדיון באותה בקשה וכן החלטה מהווים את מוצג **2.13** למוצגי ההגנה), בקשה אשר נדחתה לגופה, מלבד "שחרור" פרפרזה אחת (ראו גם נספח **13** לתצהיר התובעת).

- אשר על כן, לא הייתה במשפט זה כל אפשרות מעשית להעיד עובד שב"כ כלשהו, לשם קבלת התייחסותו העובדתית לסוגיות שעלו במשפט זה.

120. מכאן ניסיונה של התובעת להיאחז בכל פרסום ממנו ניתן ללמוד משהו על הלך המחשבה של שב"כ, בקשר לפרשה דנן. ואכן, ביום 8.4.10, בו הוסר צו איסור הפרסום על הפרשה, ערך ראש השב"כ מסיבת עיתונאים נדירה במיוחד, אך גם מתוקשרת במיוחד, בכל הנוגע לפרשה דנן. כפי שדיווח <u>עיתון "הארץ"</u> (נספח **6** לתצהיר התובעת):

> **"בית המשפט התיר היום (חמישי) לפרסם באופן חלקי את <u>הפרשה הביטחונית</u> שעליה הוטל איפול בחודשים האחרונים, ושגררה דיווח נרחב בכלי תקשורת בחו"ל מאז סוף מארס. במרכז הפרשה עומדת ענת קם, בת 23 מתל אביב, נגדה הוגש כתב אישום בעבירה של ריגול חמור. קם נאשמת כי בהיותה חיילת בפיקוד מרכז בשנים 2005-2007, אגרה ברשותה מסמכים סודיים רבים וכי לאחר שחרורה העבירה כאלפיים**

מסמכים מסווגים, חלקם ברמת סיווג סודית ביותר לעיתונאי. לדברי ראש השב"כ, יובל דיסקין, 'זה חלום של כל מדינת אויב לשים יד על מסמכים מהסוג הזה'.
דיסקין ערך הבוקר תדרוך נדיר לעיתונות וסיפר כי עיתונאי "הארץ", אורי בלאו, השוהה כעת בחו"ל, דרוש בידי המשטרה והשב"כ לחקירה בפרשה. לדברי דיסקין, השב"כ חושד כי בידי בלאו נמצאים מסמכים סודיים שאותם קיבל מקם. בספטמבר אשתקד הגיעו השב"כ ונציג "הארץ", עו"ד מיבי מוזר, לסיכום שבמסגרתו העביר בלאו לשב"כ כ-50 מסמכים מסווגים שהיו ברשותו. אולם לטענת דיסקין, השב"כ חושד שברשות בלאו נמצאים עדיין מסמכים סודיים רבים. 'המטרה העיקרית שלנו היא החזרת המסמכים המסווגים שנותרו כדי שלא ייפלו לידיים עוינות', אמר דיסקין.
בתדרוך הבוקר לעורכים הראשיים של כלי התקשורת ולפרשנים ביטחוניים במטה השב"כ, אמר דיסקין כי "בראייתנו, זו פרשייה חמורה מאוד מבחינת הנזק הביטחוני הפוטנציאלי שלה. הפרשה עוד לא הסתיימה. אנחנו מחפשים את המסמכים ומחכים שיוחזרו למדינה כדי שלא ייגרם נזק. כל משימתנו להגיע לכך בדרכי נועם לא צלחו".
לדבריו, לאחר שעו"ד מוזר מסר תשובה שלילית סופית להסדר נוסף שהציעו באחרונה השב"כ ופרקליטות המדינה לבלאו, החליט השב"כ להסכים להסרה חלקית של צו הפרסום בפרשה. במקביל, בכוונתו לשנות את מדיניות השירות בפרשה ולנקוט צעדי חקירה נוקשים יותר בזמן הקרוב.
... תחילת הפרשה ב כתבת תחקיר נרחבת שפרסם בלאו ב"הארץ" ב-28 בנובמבר 2008. בכתבה הובאו ציטוטים וצילומים מתוך ישיבות מסווגות שהתקיימו בפיקוד המרכז ובמטה הכללי שעסקו בהנחיות ובאישור מבצעים למעצר מבוקשים בכירים בצפון הגדה המערבית. מהכתבה עלה, כי צה"ל אישר ליחידות המבצעיות להפעיל הנחיות גמישות לפתיחה באש, באופן שעלול להביא גם לחיסול המבוקשים בעת מעצרם. הכתבה אף כללה צילומים של מסמכים שסווגו כ"סודי ביותר".
בעקבות הפרסום ב"הארץ", ביקש הרמטכ"ל גבי אשכנזי סיוע בחקירת ההדלפה ובאיתור המסמכים. היועץ המשפטי לממשלה דאז, מני מזוז, נעתר לבקשתו של אשכנזי ואישר לפתוח בחקירה משולבת של השב"כ, המשטרה ומחלקת ביטחון מידע בצה"ל.

... בתשובה לשאלה מדוע היה מקום לחקור את הדלפת המסמכים כשכל מה שפורסם הוגש על ידי "הארץ" לצנזורה ואושר שם, השיב דיסקין: 'מצופה ממני להפעיל שיקול דעת. כשאני רואה שלא מדובר בכמה משפטים בכתבה בעיתון, אלא במסמך אותנטי סודי של הצבא שמתפרסם, אני בודק'".

121. **מודגש היטב, כי כתבה זו של עיתון הארץ הובאה כבר בסעיף 26 לכתב התביעה, ואילו בכתב ההגנה הנתבעים לא הכחישו את דבר פרסומה או את תוכנה** (ראו סעיפים 26-25 לכתב ההגנה). מדבריו של ראש השב"כ, כפי שהובאו בעיתון "הארץ", עולה כי ה'טריגר' שהניע את הרמטכ"ל ויותר מאוחר - את השב"כ והמשטרה, לחקור את הפרסומים של בלאו ו"הארץ", היה פרסומו של "**מסמך אותנטי סודי של הצבא**" בעיתון "הארץ".

122. ראש השב"כ התבטא במקום אחר, מוצג **34** של התובעת, כי פרסום המסמכים המסווגים על גבי העיתון משול למי שגם מכניס **אצבע לעין וגם מסובב אותה**. דיסקין ציין שם, כי "**יש הבדל בין פרסומים מילוליים לבין זה שאתה רואה צילומים של מסמכים ברמת סיווג של סודי, סודי ביותר, בעיתונים**". התובעת מודעת לכך שמוצג 34 הינו כתבה של "העין השביעית", אך דבריו אלה של ראש השב"כ, המצוטטים בתוך מוצג 34, עלו בקנה אחד לא רק עם האמור **בעיתון הארץ עצמו** (נספח 6 לתצהיר התובעת), אלא גם עם

העדויות במשפט זה. ויודגש, כי הנתבעים לא הציגו כל ראיה ממנה עולה מידע שעומד בסתירה לאמור בתוך מוצג 34.

123. התובעת תגדיל ותטען, כי גם אם ימצא בית המשפט הנכבד שלא לתת כל משקל למוצג 34 הנ"ל, הרי שהטענות האלה יכולות להיטען מפי התובעת, כהשערה מקורבת לדרך בה נהג שב"כ בקשר עם המסמכים המסווגים שנחשפו ע"י בלאו ועיתון "הארץ", ובהינתן אי ההכחשה של סעיף 26 לכתב התביעה ושל נספח 6 לכתב התביעה, ובהצטרף לעדותה של הצנזורית.

ד.11. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון - בחינת ההתרשלות בהתאם לנספח 7 לתצהיר התובעת</u>

124. ביום 30.11.08 פרסם העיתונאי, החוקר והבלוגר (סא"ל מיל.) ***יהונתן דחוח-הלוי*** כתבה, שכותרתה: **"'חפרפרת' בלשכת אלוף הפיקוד?"**, ובה נאמר בין היתר כך, בהתייחס לכתבה מיום 28.11.08:

124.1. **"ניתוח המסמכים שפרסם אורי בלאו עשוי ללמד עוד כי "הגרון העמוק" עליו הוא נשען <u>נמצא בסבירות גבוהה במפקדת פיקוד המרכז, ולו (או לה) גישה ללשכת מפקד פיקוד המרכז או הרשאה למערכת המחשב של הלשכה</u>. המכנה המשותף של המסמכים שחשף אורי בלאו (על פעילי השמאל והסיכול הממוקד) הינו פיקוד המרכז. שניים מהם נכתבו במפקדת פיקוד המרכז ואחד נשלח למפקד פיקוד המרכז האלוף גדי שמני. <u>לשכת מפקד פיקוד המרכז הינה הגורם היחיד שקיבל את כל שלושת המסמכים</u>".**

124.2. **"מצילום המסמכים המופיעים בעיתון הארץ ניתן ללמוד, כי אין מדובר בעותק המקורי שנשלח בדואר מלשכת הרמטכ"ל למפקד פיקוד המרכז, או בעותק הדואר האלקטרוני שתויק בלשכת פיקוד המרכז, שכן על המסמכים אין סימני קְליבים או חירור ואין מופיעה חותמת המציינת את מועד קבלת המסמך. ההנחה היא שעיתון הארץ לא מחק סימנים אלה מתוך רצונו לשמור על אותנטיות המסמך. במקומות אחרים בהם רצה להסתיר את המקור בחר עיתון הארץ למחוק בצבע שחור את הכתוב ולא להעלימו בכלים גרפיים של תוכנת מחשב".**

124.3. **"המסמכים שפרסם בלאו עשויים לשפוך אור על המניע של "הגרון העמוק" הפועל ככל הנראה במפקדת פיקוד המרכז. סביר להניח, כי "הגרון העמוק" מעוניין, באמצעות המסמכים, לסכל את פעילות מערכת הביטחון נגד "גורמי השמאל" (כפי שמצוין במסמך) ולעורר ביקורת ציבורית נרחבת בישראל ובעולם נגד מדיניות הסיכול הממוקד של צה"ל נגד פעילי טרור".**

124.4. **"<u>הערכה ראשונית של הממצאים - לכתב הארץ אורי בלאו מקור ככל הנראה במפקדת פיקוד המרכז. למקור נגישות למסמכים רגישים ביותר, אם באמצעות הרשאה או בדרך בלתי חוקית, בתיקיות של לשכת אלוף פיקוד המרכז</u> האלוף גדי שמני. המניע להעברת המסמכים לאורי בלאו הינו ככל הנראה על-מנת לקדם סדר-יום פוליטי. המקור היה פעיל לפחות עד לפני חודשיים-שלושה".**

כתבה זו צורפה <u>**כנספח 7**</u> לתצהיר התובעת.

125. כתבה זו נגלתה לתובעת רק לאחר מעצרה, בדיעבד. מכתבה זו עלה, כי יומיים בלבד לאחר פרסום כתבה בשם "**מכירת חיסול**", הבין מי שעיין היטב בכתבה זו, כי "**לכתב הארץ אורי בלאו מקור ככל הנראה במפקדת פיקוד המרכז**".

126. התובעת תגדיל ותטען, כי גם אם ימצא בית המשפט הנכבד שלא לתת כל משקל לנספח 7 לתצהירה, הרי שהטענות האלה יכולות להיטען מפי התובעת, בכל הנוגע לאופן שבו חוקר מיומן (אם במשטרה, אם בשב"כ) יכול להביט על אותם מסמכים מסווגים שפורסמו ולהסיק מהם מסקנה מעשית בקשר לזהותו של המקור.

127. בנוסף, המכנה המשותף של שלושת המסמכים שאותם חשף בלאו בחודש נובמבר 2008 (אחד מיום 6.11.08 ושניים נוספים על גבי הכתבה "מכירת חיסול"), היה **פיקוד מרכז**. שניים מהמסמכים נכתבים במפקדת פיקוד מרכז, אחד נשלח לאלוף פיקוד המרכז ולשכת אלוף פיקוד המרכז הייתה הגורם היחיד שקיבל את כל שלושת המסמכים האלה. צירוף נסיבות מצער זה, כלל לא עמד לעיני הנתבעים ועדיהם, ערב פרסום הכתבה "מכירת חיסול", ולא נכנס לתחום שיקוליהם.

ד12. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון – הנתבעים לא הוכיחו כל "פרקטיקה מקובלת"</u>

128. בתצהירי העדות הראשית של בלאו, בכר וזילברברג, נאמר בלאקוניות (כאילו מדובר בדבר המוכח מכוח עצם כתיבתו), כי כלל הפרסומים מושא תביעה זו, נעשו בהתאם ל"פרקטיקה עיתונאית מקובלת".

129. הלכה למעשה, <u>**הנתבעים לא הוכיחו דבר וחצי דבר בעניין זה**</u>:

129.1. <u>**ראשית**</u>, לתצהירי הנתבעים ולחוות הדעת של גב' סרגוסטי, לא צורפה אפילו לא דוגמא אחת[!] לכתבה של "הארץ", או של עיתון אחר, שבה ניתן לראות "פרקטיקה" דומה לענייננו. הדעת נותנת, כי נתבעים שכאלה, בעלי גישה מקסימלית לארכיבי עיתונות, היו יכולים להמציא כמה עשרות דוגמאות, אילו היה מדובר, באמת ובתמים, בפרקטיקה מקובלת.

129.2. <u>**שנית**</u>, במסגרת מקצה שיפורים מובהק, ניתנה להם האפשרות להגיש במהלך חקירות עדיהם, דוגמאות לפרסומים דומים לאלה שבלאו פרסם. ביום 28.9.16 הגישו הנתבעים את **נ/8** (בקשה מס' 59 בתיק דנן), לאחר שהכתבה עצמה הוצגה בחקירה חוזרת לנתבע אבי זילברברג. נ/8 הינו כתבה שפורסמה בעיתון "הארץ", ביום 25.6.09, הנושאת את הכותרת "**שלב אחר שלב: כך אירעה חטיפת שליט**". הח"מ לא הצליחו לקרוא דבר מאותו "מסמך סודי" שהוצג באופן מקוטע ביותר על גבי העיתון ובוודאי שלא הצליחו להבין מהו הסיווג הביטחוני שלו (זאת לעומת התגאות הנתבעים, על גבי מוסף הארץ, בכך שהם חושפים "מסמכים סודיים" בקשר לחיסול המבוקשים; ראו העמ' הראשון לנספח 2 לתצהיר התובעת).

מכל מקום, ככל הנראה מדובר בסיכום של תחקירים שנוהלו בפיקוד דרום בצה"ל, בסוף חודש יוני 2006, כלומר מדובר במסמך צבאי שנוצר 3 שנים תמימות טרם פרסום נ/8. בכל הכבוד, מדובר בכתבה קצרה שעסקה בעניין נסיבות חטיפתו של החייל גלעד שליט, ונדמה כי ההבדל האיכותי (בפן הטהור של סיווג הדברים) בולט.

129.3. מכל מקום, מאלף לציין, כי הכתבה היחידה שאותה הצליחו הנתבעים להביא, בחקירה חוזרת לנתבע זילברברג, הייתה כתבה מיום 25.6.09, דהיינו - התפרסמה לאחר כלל הפרסומים מושא תביעה זו. כך לא מוכחת "פרקטיקה מקובלת" שצריכה להיות תקפה ונכונה ליום הפרסומים מושא תביעה זו. וד"ל.

129.4. **שלישית**, במסגרת מקצה שיפורים מובהק נוסף, עתרו הנתבעים להגיש במהלך חקירתו הנגדית של בלאו, דוגמאות לפרסומים "דומים" לאלה שבלאו פרסם. ביום 13.2.17, הגישו הנתבעים את **נ/9** - ארבע כתבות שמייד נעמוד על טיבן:

129.4.1. כתבה מיום 31.7.09 (דהיינו לאחר כלל הפרסומים מושא תביעה זו) שחושפת מקטע מתוך תחקיר שנוהל בגדוד 74 של השריון, בנוגע להתנהגות "סדיסטית" של מפקדים. הכותרת הינה "**אלבום התמונות הסודי של הגדוד נחשף**". בכל הכבוד, מה עניין שמיטה אצל הר סיני?! וכי כתבה זו חושפת מסמכים צבאיים סודיים?! וכי אלבום תמונות "סודי" של גדוד שריון יכול להיות מושווה לנסיבות דנן?! מכל מקום, התובעת לא יודעת מה בדיוק נאמר ומה נחשף באותה כתבה עלומה, וכל מה שעינינו רואות הוא צילום מסמך שעניינו **מכות כואבות לחיילים**.

129.4.2. כתבה מיום 2.4.09 (דהיינו לאחר כלל הפרסומים מושא תביעה זו) שחושפת מקטע מתוך כתבה על אביגדור ליברמן. בדף אותו צירפו הנתבעים ניתן לחזות, ככל הנראה, בצילום מסך המציג **העברות כספים** של מר ליברמן. בכל הכבוד, מה עניין שמיטה אצל הר סיני?! וכי כתבה זו חושפת מסמכים צבאיים סודיים?! וכי חשיפת הפקדות כספים או העברות כספים יכולים להיות מושווים לנסיבות דנן?! מכל מקום, התובעת לא יודעת מה בדיוק נאמר ומה נחשף באותה כתבה עלומה, וכל מה שעינינו רואות הוא צילום מסמך שעניינו **העברות כספים**.

129.4.3. כתבה מיום 6.7.09 (דהיינו לאחר כלל הפרסומים מושא תביעה זו) ש"חושפת" מכתב של רס"ן בלשכת היועץ המשפטי בבית אל, המסווג בכותרתו "**בלמ"ס**" (דהיינו בלתי מסווג!!!). הכתבה, שעותק מלא ממנה לא נחשף כלל, נחזית לעסוק בצו המגדיר את **חוקיותו של מאחז** בשם מעלה רחבעם. שוב, מה עניין שמיטה אצל הר סיני?! וכי כתבה זו חושפת מסמכים צבאיים סודיים?! וכי חשיפת מכתב בלתי מסווג בעניין הגדרתו של מאחז יכולה להיות מושווים לנסיבות דנן?! מכל מקום, התובעת לא יודעת מה בדיוק נאמר ומה נחשף באותה כתבה עלומה, וכל מה שעינינו רואות הוא צילום מסמך צבאי שהינו בלתי מסווג בעליל.

129.4.4. כתבה מיום 12.6.08 (דהיינו, היחידה שפורסמה טרם הפרסומים מושא תביעה זו) שחושפת מקטע מתוך כתבה על דעות השופטים בעניין עסקת הטיעון שנכרתה בזמנו עם נשיא המדינה לשעבר, משה קצב. בדף אותו צירפו הנתבעים ניתן לחזות, ככל הנראה, בצילום של "פרוטוקול" ובו רישומים בכתב יד (מתוארים כרישומים של השופטים שדנו בעניינו של מר קצב). בכל הכבוד, מה עניין שמיטה אצל הר סיני?! וכי כתבה זו חושפת מסמכים צבאיים

סודיים?! וכי חשיפת רישומים פנימיים של הרכב השופטים (מביכה ככל שתהיה; אם בכלל היו דברים מעולם), יכולה להיות מושוות לנסיבות דנן?! מכל מקום, התובעת לא יודעת מה בדיוק נאמר ומה נחשף באותה כתבה עלומה, ואף לא יודעת אם אותו "פרוטוקול", נטול כל סיווג בטחוני, הינו מסמך אותנטי.

130. אשר על כן, הנתבעים כשלו כישלון מוחץ מלהוכיח, ולו ראשית ראשיתה של הוכחה, כי נכון ליום פרסומי הכתבות מושא תביעה זו, הייתה בנמצא "פרקטיקה עיתונאית מקובלת" שהינה רלוונטית ותקפה בנוגע לענייננו. כישלון מהדהד זה, מוכיח עוד יותר את התרשלותם של הנתבעים, שלמעשה פעלו **<u>בניגוד</u>** לפרקטיקה עיתונאית מקובלת.

ד.13. <u>פרסום מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון – על הנתבעים הראיה שלא הייתה בהתנהגותם משום התרשלות</u>

131. הכשל המתואר של הנתבעים (אי הוכחת "פרקטיקה עיתונאית מקובלת"), רלוונטי גם לאי עמידתם בנטל המיוחד מכוח סעיף 38 לפקודת הנזיקין, אשר קובע את "**חזקת הדברים המסוכנים**", ולפיו -

> **"בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או חיה, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעלו של הדבר או ממונה עליו או תופש הנכס שמתוכו נמלט הדבר – על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי הדבר המסוכן או הנמלט התרשלות שיחוב עליה"**

132. כפי שנקבע בע"א 2303/11 **מדינת ישראל נ' עואודה** (2014), מלשונו של הסעיף עולה כי על מנת שנטל ההוכחה יעבור אל כתפי המזיק מקום שבו נגרם נזק על-ידי "דבר מסוכן" על התובע להוכיח כי הנזק אכן נגרם על-ידי דבר מסוכן וכי הנתבע היה בעליו של הדבר או ממונה עליו. לכך הוסיפה הפסיקה שני תנאים נוספים - היות הדבר המסוכן חפץ אשר "נעזב" או "נמסר", וכן שלא נעשה בו "שימוש רגיל".

133. בע"א 74/62 **פישמן נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד יז 1478 (1963), קבע מ"מ הנשיא (כתוארו אז) ש' אגרנט כי יש להגביל את תחולתה של חזקת ההתרשלות לגבי נזקים שנגרמו על-ידי דבר מסוכן למקרים שבהם החפץ המסוכן "נעזב או נמסר". זאת, לנוכח הקשרה ההיסטורי של חזקה זו במשפט האנגלי אשר נועדה למנוע את ניתוק הקשר הסיבתי במקרים שבהם בעליו של החפץ המסוכן העביר את החפץ לאדם אחר ורק לאחר מכן נגרם נזק בעטיו של אותו החפץ. ביתר המקרים, כך קבע השופט אגרנט, תכונתו המסוכנת של הדבר המסוכן כבר מובאת "**בחשבון ביחד עם שאר הנסיבות, שבכוחן היה להשפיע על דרגת הזהירות, אשר הנתבע חב כלפי התובע, במובן זה, שהשימוש בחפץ 'מסוכן' נחשב כמצריך זהירות יותר גדולה מאשר זו הכרוכה בשימוש בחפץ 'רגיל'**" (ענין פישמן, בעמ' 1493). במילים אחרות, לשיטת השופט אגרנט, סטנדרט ההתנהגות הסביר – עליו מבוססים כללי הרשלנות "הרגילים" – טומן בחובו דרישה להתנהגות זהירה יותר בכל הנוגע לטיפול בדברים מסוכנים ועל כן הצורך בקביעת כלל מיוחד למקרים אלה מתעורר רק כאשר הנזק נגרם בעת שהדבר המסוכן "נעזב או נמסר" על-ידי בעליו ונמצא בחזקת אדם אחר.

134. נסיבות עניינו מתאימות היטב לפריזמה של סעיף 38 לפקודת הנזיקין. אותו "דבר מסוכן" הינו מסמך צבאי מסווג סודי ביותר, שנמסר מאת התובעת לידי בלאו, ואו אז הפך בלאו למי ש"ממונה" על אותו מסמך, משום שהוא קבע כי מן הראוי לפרסמו על גבי העיתון. השימוש שבו עשה בלאו בכל אותם מסמכים צבאיים מסווגים, לא היה שימוש "רגיל", אלא שימוש בלתי רגיל. בלאו והנתבעים כשלו מלהוכיח כי הוא נהג במסמכים אלה "פרקטיקה עיתונאית מקובלת", וכלל העדויות מורות באצבע נחושה כי הוא נהג בהם בדרך בלתי רגילה, ובלתי מתקבלת על הדעת.

135. <u>בנוסף ובמקביל</u>, חל בענייננו כלל "הדבר מדבר בעד עצמו", המוסדר בסעיף 41 לפקודת הנזיקין וקובע כדלקמן:

"בתובענה שבה לתובע לא היתה ידיעה או יכולת לדעת, מה היו הנסיבות שגרמו לנזק, והנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה מתיישב יותר עם העדר נקיטת זהירות סבירה – הנטל על הנתבע להוכיח שלא התרשל".

136. שלושת התנאים המצטברים להפעלתו של כלל זה:

136.1. ***לתובע לא הייתה ידיעה או אפשרות לדעת על נסיבות הנזק***;

בע"א 8151/98 **שטרנברג נ. ד"ר צ'יצ'יק**, פ"ד נו(1) 539, בחן כב' השופט ריבלין את התנאים לתחולת הכלל. באשר לתנאי הראשון נקבע כי:

<u>"על-פי הוראת סעיף 41, נראה כי המועד הרלוונטי לבחינת ידיעתו של התובע, מה היו הנסיבות שגרמו לאירוע הנזק, הוא מועד התרחשות מעשה הנזיקין</u>".

136.2. ***הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע הייתה שליטה מלאה עליו***; נקבע (שם)

"<u>גם התנאי השני זכה כאמור לפרשנות מקלה בפסיקה</u>: 'המבחן הראוי לקיומה של שליטה איננו אפוא מבחן טכני-פורמאלי המבוסס על חזקה מלאה, רצופה ובלעדית בנכס המזיק, אלא מבחן ענייני-מעשי, הבוחן אם זיקתו המיוחדת של הנתבע לנכס המזיק מעידה לכאורה על <u>היותו בעל היכולת הטובה ביותר למנוע את התרחשות התאונה</u>. אם התשובה לשאלה זו – על-פי מאזן ההסתברויות – היא בחיוב, כי אז ייראה הנתבע כבעל שליטה בנכס המזיק' ... לשון הפקודה איננה מחייבת את המסקנה "שהשליטה על הרכוש חייבת להיות רצופה ויחידה" ... די בשליטה אפקטיבית... במועד הרלוונטי לאירוע התאונה...".

136.3. ***אירוע המקרה מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע התרשל מאשר לא התרשל***.

בע"א 1071/96 **עיזבון המנוח אמין פואד אלעבד נאצר נ' מדינת ישראל**, פ"ד ס(4) 337, נקבע בנוגע לתנאי זה -

"על כן סבור אני כי במסגרת ההוראה הקיימת בפקודה, ובהתחשב בהלכות שנפסקו בבית משפט זה ובשיקולי המדיניות שלעניין, ראוי לאמץ את הגישה שבעת בדיקת התקיימותו של כלל "הדבר מעיד על עצמו" על בית המשפט לבחון את הראיות הכלליות כולן – אלה מטעם התובע ואלה מטעם הנתבע. הראיות הספציפיות, אם קיימות, יובאו בחשבון בשלב שבו נשאלת השאלה אם עלה בידי הנתבע להרים את הנטל שהועבר אליו מכוח הכלל. כפי שנפסק: "משהועבר הנטל אל כתפי הנתבע, יוכל הוא להרים נטל זה באחד משני אופנים. האחד, על-ידי שיוכיח את התרחיש שגרם לנזק שאיננו תרחיש עוולתי, לאמור איננו פרי רשלנות מצדו. השני, כי אף שאיננו יודע את הסיבה שהביאה לנזק, יוכיח שפעל בסבירות הראויה ומעשיו אינם

נגועים ברשלנות" (דברי השופטת שטרסברג-כהן בפרשת סולן [14], בעמ' 912-911)".

136.4. התובעת תטען, כי בנסיבות העניין מתקיימים כל שלושת התנאים הנ"ל.

137. נוסיף ונציין, לעניין "הדבר המסוכן", כי "**היקפם של אמצעי הזהירות הוא תולדה של הסיכון הצפוי. ככל שהסיכון גדול יותר, כן יש להרבות באמצעי הזהירות**" (ע"א 576/81 **בן שמעון נ' ברדה**, פ"ד לח(3) 6). ובע"א 419/83 **פטרולגז ואח' נ' קאסרו ואח'**, פ"ד מ(1) 505, נקבע:

> **"אשר להתרשלותו של אלהרר, מקובלים עלי דבריו של בית המשפט קמא, כי זו התבטאה בכך שהשאיר את מיכל הגז בדירה, תוך שהוא מאפשר לתובעת ולבני משפחתה לעשות שימוש במיכל זה בדירה עד לחיבורה למערכת הגז המרכזית. בכך פעל אלהרר לא רק בניגוד להוראות התקן הישראלי הנזכר, אלא שכמי שעיסוקו בגז (שהוא בגדר "דבר מסוכן") היה עליו להיות ער לסכנת הדליפה מהמיכל ולתוצאתה של דליפה כזאת, שהיא בתחום הסיכון שיצרה התנהגותו. וכבר נאמר, כי '...היקפם של אמצעי הזהירות הוא תולדה של הסיכון הצפוי. ככל שהסיכון גדול יותר, כן יש להרבות באמצעי זהירות'"**

138. על כן, לא רק שמדובר בהיפוך נטל הבאת הראיות, אלא גם בחובה נלווית שהייתה מוטלת על בלאו, "להרבות באמצעי הזהירות", ככל שהסיכון גדול יותר.

ד.14. <u>התנהגות בלאו אחרי פרסום "מכירת חיסול" [סוף נובמבר 2008] הגבירה את הסיכון שבו היתה מצויה התובעת</u>

139. במהלך חקירתו הנגדית, הוצגו לבלאו כתבות פרי עטו, שפורסמו בימים 4.12.08 ו-8.1.09, כלומר בסמיכות גדולה לכתבה "מכירת חיסול".

140. לאחר שבלאו "התחכם" וציין שהכתבה [ת/3; מיום 4.12.08] אינה "פרי עטו" (כי כתב אותה **בצוותא** עם עמוס הראל), הוא הודה (498) כי יכול להיות שסקירת אלוף פיקוד מרכז הנזכרת שם, הייתה בין המסמכים שהתובעת מסרה בידיו. ת/3 מציינת בכותרת המשנה שלה, כי "**לידי הארץ הגיע מסמך שנכתב לפני שנה וחצי עבור אלוף פיקוד המרכז, גדי שמני...**". בכתבה מצוין כי מדובר בסקירה מקיפה שניתנה לאלוף הנכנס, מאת היועץ הארגוני של הפיקוד, רס"ן יותם אמיתי. מדובר כמובן באותה עת ממש שבה התובעת עשתה את ימיה האחרונים בלשכת אלוף פיקוד המרכז. ראו במיוחד, עמ' 134 למוצגי ההגנה, בשורה 19.

141. בעמ' 499 הוצגה לבלאו כתבה פרי עטו [ת/4] מיום 8.1.09 שכותרתה "**מסמך צה"לי פנימי: ספק אם ניתן להחליף את שלטון החמאס בכוח**". בסוף עמ' 502 הודה בלאו כי "**יכול מאוד להיות**" שעשה בכתבה זו שימוש במסמך שקיבל לידיו מהתובעת. ואכן, בכתבה ת/4 ניתן לזהות ציטוטים מתוך מסמכים ודיונים מן המחצית הראשונה של שנת 2007, בשלהי שירותה הצבאי של התובעת.

142. <u>עיינו הרואות</u>: בין הכתבה "מכירת חיסול" מיום 28.11.08 לבין הכתבה מיום 18.3.09 שאותה פרסם בלאו בעיתון "הארץ" תחת הכותרת "**מסמכים פנימיים בצה"ל: איתור גלעד שליט לא קיבל עדיפות עליונה**", פרסם בלאו <u>עוד שתי כתבות</u> שהפנו למסמכים צבאיים מסווגים אשר "הגיעו לידי הארץ". שוב חוזר המכאניזם: כתבה של בלאו המצטטת מתוך מסמכים צבאיים מסווגים שהגיעו לידיו, כאשר מסמכים אלה מתייחסים ללשכת אלוף פיקוד מרכז, וכן לדיונים

של קצינים בכירים ובראשם ראש אגף המבצעים במטכ"ל (האלוף טל רוסו). כזכור, ביום 18.3.09 פרסם בלאו כתבה שכללה צילום של מסמך צבאי מסווג שהינו סיכום פגישת עבודה באגף המבצעים בשנת 2006. בכתבה מיום 18.3.09 התייחס בלאו ל"**ראש אגף המבצעים, טל רוסו**".

143. בעמ' 532 (ש' 6-1) העיד בלאו כי **לא חשב** שהפרסום הנוסף במרץ 2009 הגדיל כאן איזשהו סיכון, **אפילו לאור פניית עופר קול אליו** ואל עיתון "הארץ". ללמדנו, עד כמה היה בלאו רשלן או אדיש לגורלה של התובעת. במשך תקופה של 5 חודשים, פו"ט בלאו 5 כתבות (3 צורפו לתצהיר התובעת; ת/3; ת/4) שכללו התייחסות למסמכים צבאיים מסווגים, כאשר 4 מהכתבות התייחסו ישירות למפקדת פיקוד המרכז.

144. לכל אורך הדרך, וכפי שעולה מעדות זילברברג (428), בלאו לא סיפר כלל לאנשי הארץ, כי מדובר ב-2000 מסמכים, גם לא בשלב המו"מ מול שב"כ(!) ובוודאי לא במימוש ההסכם והעברת 49 מסמכים בלבד. והרי **ייתכן** כי הבנה עובדתית זו, הייתה משנה לחלוטין את האופן שבו היו הנתבעים מנווטים את התנהגותם באותם רגעים מכריעים.

145. בבירור ניתן לקבוע, כי מעשים אלה של בלאו ו"הארץ", הגבירו את הסיכון שבו היתה מצויה התובעת ויש בהם עדות וראיה להתרשלותם כלפי התובעת.

ד.15. <u>התרשלות בלאו אחרי פרסום "מכירת חיסול" [סוף נובמבר 2008] - התעלמות משתי נורות אזהרה ומחדלו הגדול ליצור קשר עם התובעת לאורן</u>

146. **<u>נורת אזהרה ראשונה</u>**: כיום אין חולק, כי **מספר ימים** לאחר פרסום הכתבה "**מכירת חיסול**" (28.11.08), פנה אל בלאו רמ"ח תקשורת ביחידת דובר צה"ל, ***אל"ם עופר קול***, בנוגע לבקשה **להשיב את המסמכים המסווגים**. אל"ם קול עשה כן לבקשה מיוחדת של **רמ"ח ביטחון מידע** באותה עת, אל"ם מוטי מרדיקס. בלאו סירב פעמיים לבקשה זו (בשתי שיחות טלפון שקיים עם אל"ם קול) וכן מסר לאל"ם קול כי במערכת העיתון מתנגדים לכך. עניין זה אושר בסעיף 14 לתצהיר בלאו. על עמדה אחרונה זו חזר סגן עורך "הארץ" אותה עת, בשיחה נוספת עם אל"ם קול. ייאמר בהדגשה, כי לדברי אל"ם קול, רמ"ח בטחון מידע התנגד לכך שעיתון "הארץ" ישמיד את המסמכים והוא **התעקש על החזרתם לצה"ל בשלמותם**.

147. <u>בסעיף 54 לכתב ההגנה, הודו הנתבעים כי "**פניית אל"ם קול אל מערכת עיתון 'הארץ' היתה חריגה מכל בחינה ולכן סורבה**".</u>

בעמ' 545, בלאו, באופן נדיר בחקירתו, הסכים לקביעה כי פניית עופר קול אליו היתה **מאורע חריג ונדיר**. ואולם, הוא לא ראה כל מקום להודיע על כך לתובעת, לאחר שעמוד אחד קודם לכן הוא הודה שאז (נובמבר-דצמבר 2008) היתה ביניהם תקשורת "ישירה, חופשית וידידותית" (544). כלומר, חרף החריגות והנדירות של הפנייה אליו, דווקא את זה הוא לא סיפר לתובעת(!).

148. יש לדחות כמובן את הסברו המאולץ של בלאו (546) כי שיחה עם התובעת, על עניין פנייתו של עופר קול, הייתה "מסמנת" את התובעת. זהו תירוץ בדים, משום שהיו ביניהם שיחות רבות אותה עת (כולל חילופי מסרונים), ולכן יצירת קשר עם התובעת לא הייתה "מסמנת" כלום. יש לדחות בנוסף את הסברו המאולץ כי המעיט בחשיבות העניין כי "יש אותם לצבא" (הכוונה למסמכים עצמם). והרי אם "יש אותם לצבא", אז מקל וחומר שהפנייה אליו היא "חריגה ביותר"; בבחינת אות וסימן שנערכת כאן בדיקה רצינית כלשהי.

149. יש לדחות בנוסף כל טענה שייתכן ותעלה מצד בלאו והנתבעים, כי כבר אז "חשש" בלאו מכך שמתנהלת חקירה ולכן היה "חרד" מלעבור עבירה של שיבוש הליכי חקירה. גרסה דמיונית זו, איננה מתיישבת עם המציאות לפיה בלאו כלל לא פנה לעו"ד כלשהו ולא קיבל כל עצה משפטית אז, שלא לדבר על פנייה זו עם התובעת. מעבר לכך, אין חולק כי עופר קול לא דיבר כלל על "חקירה" או על פנייה "אגב חקירה", אלא פנה לבלאו בבקשה (אמנם חריגה) להשבת המסמכים שפורסמו.

150. נשלים ונפנה לעדות זילברברג, בעמ' 427, שם הודה כי כאשר עופר קול פנה אליו, "**קיבלתי אינדיקציה שאולי מישהו רוצה את המסמכים האלה לאיזושהי מטרה. אם יש חקירה פלילית, לא ידעתי**".

151. בעמ' 122 העידה התובעת בכל הנוגע לראייתה את עניין פנייתו החריגה של עופר קול: "**בשלב הזה לא הזמינו את אורי לשב"כ, בשלב הזה לא הזמינו אותו למשטרה, בשלב הזה לא הזהירו אותו על שום דבר. התקשר עופר קול למערכת, ביקש את המסמכים חזרה. אפשר היה להרים טלפון ולהגיד, ענת תשמעי, כאילו הכתבה הזאת נורא עצבנה אותם. כן, אפשר היה וצריך היה לעשות את זה... בשיחה ביני ובין אורי שהיא לא רשמית אז אפשר היה להתייחס לזה בצורה כזאת. אני לא ביקשתי מאורי שישלח לי מכתב בשלושה עותקים על מה ואיך אני צריכה לעשות. אבל בשלב הזה כשעדיין יש בינינו איזשהו קשר להרים טלפון ולהגיד, שוב, בצורה לא פורמלית, תשמעי, יש פה משהו, תיזהרי, אז כן, אז אפשר וצריך היה לעשות את זה**".

152. **<u>נורת אזהרה שניה</u>**: כפי שהצהירה התובעת, לאחר מעצרה נודע לה כי מכר או ידיד או חבר של בלאו, ששמו נועם פורר, נחקר ביום 26.1.09 בפ"ת ע"י "שייקה" מהשב"כ, ונשאל שאלות רבות אודות בלאו, אודות השגת מסמכים רשמיים עבור בלאו ואודות הכתבה "**מכירת חיסול**" (ראו גם נספח **17** לתצהירה). טרם יום 26.1.09 שימש מר פורר, בין היתר, כמקור עיתונאי של בלאו. מר פורר סיפר לחוקר השב"כ כי בלאו סיפר לו כי בעבר (בשנת 2002) הוא ניהל רומן עם חיילת מאוגדת עזה, וכי חיילת זו הייתה מעבירה לו "המון מידע" ותוארה על ידי בלאו כ"מקור ענק". בין היתר, נשאל מר פורר שאלות רבות על הכתבה הנ"ל ("מכירת חיסול") וכן על מסמך רשמי של אלוף פיקוד מרכז אשר הופיעה בכתבה הנ"ל.

153. כזכור, בלאו סירב להתייחס בתצהירו ובחקירתו למגעיו עם פורר. ואולם, ברור כי קיימת הסתברות גבוהה ביותר, עד רמת ודאות, כי בלאו עודכן על חקירתו של נועם פורר בסמוך לאחר קיומה, **וכי כבר בסוף חודש ינואר 2009 או בסמוך לאחר מכן, הייתה צריכה להידלק אצלו נורה אדומה ובוהקת כי השב"כ בעקבותיו, ולכן – בעקבות התובעת**.

ד.16. <u>הסתרת המגעים מול שב"כ - כללי</u>

154. אין חולק כיום, כי בלאו וכלל הנתבעים הסתירו מפני התובעת, באופן **מלא ומוחלט**, את כלל מגעיהם עם שב"כ, החל מיום זימונו של בלאו לתשאול, עובר לתשאולו (נספח 18 לתצהיר התובעת; מוצג 2.16 של הנתבעים), המשך בניהול משא ומתן בן חודש וחצי לערך בין הצדדים, המשך ביישומו של ההסכם בין הצדדים (עד ליום 3.11.09 – השמדת מחשבו של בלאו) וכלה בנסיעתו של בלאו לחו"ל ביום 1.12.09.

על כן, ניתן לקבוע כעת, חד וחלק, כי בין הימים 3.8.09-15.12.09, ניהלו בלאו ועיתון "הארץ" מגעים רצופים ומגוונים מול עובדי שב"כ, קיבלו החלטות והכריעו הכרעות בעלות

משקל עצום לחייה ולחירותה של התובעת, וכל זאת - ללא שהתובעת יודעת על כך דבר וחצי דבר.

155. הגנת הנתבעים בעניין זה הינה מעין מנטרה שחזרה על עצמה בתצהירו ובעיקר בעדותו של בלאו: הוא קיבל עצה מקצועית מעו"ד מיבי מוזר שכל יצירת קשר עם המקור לאחר תשאולו בשב"כ, תעלה כדי ניסיון לביצוע עבירה של שיבוש הליכי משפט, ועל כן עליו להימנע לחלוטין מיידועה של התובעת בנוגע לפניית השב"כ ולמגעים עם שב"כ.

156. כאן נבהיר, כי מדובר היה בעצה **בעל פה**, **בעניין פלילי מובהק** שבו אין לעו"ד מוזר כל התמחות ידועה. אף לא ידוע מה בדיוק אמר בלאו לעו"ד מוזר בקשר עם "בקשת עצתו", ואולם ברור שבלאו שמר את זהותה של התובעת בסוד מפני עו"ד מוזר, ולא נאמר באף עדות (בכתב או בע"פ), עד כמה פרש בלאו בפני עו"ד מוזר את מלוא העובדות הנדרשות לכל האירועים שהתרחשו מיום היכרותם ועד למועד בקשת ה"עצה" מעו"ד מוזר.

ב-ע"פ 3506/13 **דוד הבי נ' מדינת ישראל** (25.1.16) סיכם ביהמ"ש העליון את ההלכה בקשר לטענת נאשם בפלילים, אשר מעלה טענת הגנה של "טעות במצב המשפטי" וטוען ספציפית כי נסמך על עצתו של עו"ד פרטי:

> **"הסתמכות על ייעוץ משפטי פרטי – טענה להסתמכות על עצתו של עורך דין פרטי צריכה להיבחן בצורה קפדנית. כפי שעולה מפסיקתו של בית משפט זה בעניין תנובה ובעניין טגר, הקפדנות באה לידי ביטוי בעיקר באמות המידה שנקבעו לצורך מתן תשובה לשאלה האם הטעות הייתה בלתי נמנעת באופן סביר. תחילה, נקבעו אמות מידה כלליות הנוגעות לבחינת היסוד האובייקטיבי הנדרש לצורך ביסוס ההגנה: האמצעים שעמדו לרשות הנאשם לבירור הדין; סוג העבירה שלגביה מתעוררת טענת הטעות; מידת המאמץ שהקדיש הנאשם לבירור הדין; נתוני הרקע של הנאשם וגיבוש המודעות שלו בהתאם לכישוריו האינדיבידואלים (עניין תנובה, בפסקה 32). באופן ספציפי יותר, על מנת שיעוץ הניתן על-ידי עורך דין פרטי ישמש בסיס לפטור מאחריות פלילית עליו להתבסס על מלוא התשתית העובדתית הרלוונטית. בהקשר זה, נקבע שיש להניח בפני המייעץ את כל המידע שעשוי להשפיע בצורה כלשהי על עמדתו המקצועית, ובמקרים מסוימים אף יש לשים דגש בדיווח על עובדה "חשובה", מחשש שזו תיבלע בבליל של נתונים. כמו כן, נקבע כי העצה שעליה מבקשים להסתמך צריכה להיות רצינית על-פניה, תוך מתן עדיפות לכך שתהא ערוכה בכתב. בנוסף, צוין כי יש לפנות לעורך דין בעל מומחיות בתחום שבו מתבקשת חוות הדעת, וכי על הייעוץ להיות ממוקד, ככל האפשר, בעסקה או בפעולה קונקרטית".**

157. נכון הוא, שעניינו הינו אזרחי ולא פלילי. אך בוודאי שניתן להקיש מכך.

158. במשפט התגלו כמה וכמה ביטויים מוחצים להתרשלות הנתבעים כלפי התובעת, במקטע המגעים ביניהם לבין שב"כ. בוודאות ניתן לומר, כי הנתבעים פעלו להגנת האינטרסים שלהם (ובראש ובראשונה – בלאו) מול שב"כ, והתובעת נפקדה מהעניין כולו. אמנם הזכירו אותה ודיברו עליה (לא בשמה) ואף הגיעו להסכמה כתובה בעניינה, אך אף אחד לא יצר עמה קשר כלשהו בעניין זה, אם לקבלת הסכמתה, אם לשם התראה או אזהרה, ואם בכלל.

159. ודאי, שבדיעבד ישבו הנתבעים עם פרקליטיהם ויועציהם, וביקשו להכין הגנה מפני התביעה. או אז עלתה הטענה ה"נפלאה" כי אם בלאו היה אכן מחזיר את כל המסמכים, ולמעשה "מלבין" אותם, הרי שלא היה ניתן לעשות בהם שימוש כראייה בהליך משפטי.

לכך השיב בלאו (585) - "**זה לא נכון ולא היה צריך את זה כי ענת קם הודתה בלי שהוצג לה בדל של ראייה**". וזו גרסה שחזרה כמה וכמה פעמים. אלא שגרסה זו שוכחת, ומנסה להשכיח, כי התובעת לא ידעה דבר וחצי דבר על מגעי הנתבעים מול שב"כ. כפי שהסביר ב"כ התובעת בעמ' (586): "**היא לא ידעה מה שאתה אמרת לשב"כ על היקף ההדלפה. היא לא ידעה את זה. הרי אתה לא מיידע אותה, אתה לא מספר לה. אז היא באה, ללא ייעוץ, באה לחקירה, לא היה לה מושג שאתה מצהיר על 49 מסמכים מסווגים, היא לא ידעה שהשב"כ מאמין לך ושמדובר בהיקף הרבה יותר. בנסיבות האלה היא מודה**"...

160. ומדוע היה כה חשוב ליידע את התובעת? בעמ' 99 הסבירה התובעת מה הייתה עושה אם בלאו היה מקדים ומיידע אותה: היא הייתה מסתייעת ונעזרת בייעוץ משפטי (101, 108, וכן 122 ש' 27-28). ייעוץ משפטי זה, וכן הבנה פשוטה של מעשי בלאו שהוסתרו ממנה, הייתה עוזרת לה לכוון את צעדיה ולבחור את דרך ההתנהלות מול שב"כ ובוודאי שהיה לה פוטנציאל עצום להקטין מאוד את נזקיה הסופיים. נדגיש: לא רק שבלאו הגיע לתשאול בשב"כ לאחר שהתייעץ עם עו"ד (סעיף 17 לתצהירו; סעיף 2 לתצהיר עו"ד מוזר), אלא שבכל מקרה הוא היה הרבה יותר מנוסה מהתובעת, ומאז התשאול הוא הסתייע כל העת בשירותיו של עו"ד מוזר.

161. התובעת הרי האמינה (145) לחוקרים שאם תגיד את כל האמת יש סיכוי שלא יפתח נגדה הליך פלילי, או שלפחות העונש יהיה מופחת משמעותית בהשוואה למצב שבו תסתכן במתן גירסה שיקרית. התובעת האמינה, גם משום שלא קיבלה ייעוץ מוקדם. התובעת הביעה חרטה (146) על כך "**שלא הגעתי לחקירה אחרי ייעוץ משפטי... אני לא יודעת איך לך יהיה בחקירת שב"כ, אבל כשלי חוקר שב"כ אומר, את יכולה לדבר עם עורך דין, זה רמיזה די בוטה לאת לא באמת יכולה. ויותר מזה אני אגיד, אם תקשיב לתשובה שלי, שבתור בחורה בת 22 בלי שום עבר פלילי, אין לי עורך דין בחיוג מהיר בטלפון, האפשרות שלי לפנות לעורך דין רגע אחרי שאני מקבלת טלפון מהשב"כ, בשונה מהלקוח שלך, קצת מוגבלת. הרבה מוגבלת**".

וכן הבהירה (147): "... **אם הייתי מקבלת ייעוץ משפטי כנראה לא הייתי מגיעה לשלב שהם בכלל אומרים לי שאני צריכה בדיקת פוליגרף והכל היה מתנהל בלבל אחר... מה שאמרתי היה, שכל החקירה הזאת הייתה נראית אחרת, לו היה לי ייעוץ משפטי**".

162. בנדבך זה, חובה לקרוא את כל מוצג 1 של ההגנה, על מנת לראות עד כמה לא הייתה התעקשות על כך שהתובעת תתייעץ עם עו"ד, אעפ"י שהעניין הפך ל"פלילי" (עמ' 13) וראו המשחק המתוחכם בראש עמ' 18. אכן, את התובעת חסרת הייעוץ המוקדם, אפשר היה להוליך בכחש, בקלות גדולה.

163. מעבר לכך, גילוי נאות של המגעים מול שב"כ, היה עוזר מאוד לתובעת לתכנן את צעדיה לקראת האפשרות שהיא תיחקר. כך היא הייתה יכולה לפנות לייעוץ משפטי כבר בחודשים אוגוסט-נובמבר 2009, ולהבין מהם המהלכים הטובים ביותר עבורה. ללא כל קשר, הייתה התובעת יכולה לקבל החלטות אישיות הרות גורל - אם בנוגע להשמדת המסמכים שהודלפו, אם בנוגע להשמדתם **מלבד** אותם 49 מסמכים שבלאו העביר לשב"כ, אם בנוגע ליציאה לחו"ל. דהיינו, יש כאן החלטות קריטיות ביותר עבור התובעת, שהיו יכולים למנוע את תקירתה בשב"כ, או להכין אותה הרבה יותר טוב (מראש) לחקירה כזו, או למזער מאוד את נזקיה. ואולם, התרשלותם של הנתבעים, הביאה

לידי כך שכל הצעדים הללו, וכל מה ש"יכול היה לקרות אחרת", נותרו בעולם הדמיון והתיאוריה, ולא זכו לכל ביטוי מעשי במציאות.

ד.17. <u>הסתרת המגעים מול שב"כ – בלאו התרשל מכיוון ש'שייקה' לא אסר עליו כלל לשוחח עם התובעת</u>

164. הגנת הנתבעים נמסרה לבית המשפט הנכבד, כאילו במנותק מנוסחו המלא של מוצג 2.16 למוצגי ההגנה, הוא פרוטו התשאול של בלאו אצל שייקה בשב"כ.

165. אם נעיין היטב במוצג 2.16 (בעמ' 374, 375, 378, 380, 386) נגלה, כי לכל היותר, שייקה "**מעדיף שהדברים ישארו במסגרת הקטנה ביותר והמצומצמת ביותר**...". <u>לא ניתנה לבלאו כל אזהרה והוא לא חתם על כל התחייבות מכל סוג שהוא. בסך הכל נמסרה, על פה, "העדפה" של שייקה</u>.

166. כן עולה, כי שייקה מהשב"כ אפילו אמר לבלאו, יותר מפעם אחת, כי הוא **לא מעוניין להגיע למקורות שלו**, וכי הוא לא מנסה להשיג דבר דרך המסמכים, מלבד עצם העברתם הפיזית לידי המדינה (ובמיוחד, עמ' 378).

167. בראש עמ' 3 לתצהירו, ציין בלאו כי "**איש השב"כ מסר לי לשמור על דבר קיומה של הפגישה עימו בדיסקרטיות**". אך במשפט זה גילינו כי בלאו לא ראה כל צורך לשמור על דיסקרטיות מול העורך דאז (דב אלפון), מול העד ניר בכר, מול הנתבע אבי זילברברג ומול עורך דינו מיבי מוזר. דהיינו, ה"דיסקרטיות" נשארה רק מחוץ למערכת הארץ, כלומר - מול התובעת בלבד.

168. בעמ' 575, הודה בלאו - "**השב"כ רוצה שזה יישמר בדיסקרטיות. נכון, הוא לא אומר במפורש – אל תתקשר למקור**". הוא גם לא הכחיש [שם] כי הסכם שב"כ לא כלל תניית סודיות. אשר על כן, קורסת מאליה ה"הגנה" הקלושה מאליה, של חשש לעבור עבירה של שיבוש הליכי משפט.

169. לכך נוסיף את עדויות בלאו (602) ואפילו גב' סרגוסטי, שניאותו לאשר כי הם <u>**מעולם לא שמעו על עיתונאי שהועמד לדין על עבירה מסוג שיבוש הליכי משפט, אם בנסיבות דומות לענייננו, ואם בכלל**</u>. מה שמעמיד באור מוזר עוד יותר את ההימנעות המוחלטת מיצירת כל קשר עם התובעת באותו פרק זמן.

170. תמוה כיצד תקדים ברוך קרא לא היה לנגד עיניהם של הנתבעים ובא כוחם עו"ד מוזר. כך הודה בלאו בעמ' 603. זהו תקדים משנת 2003. במסגרת פרשת ההדלפה של ליאורה גלט-ברקוביץ, נחקר קרא **באזהרה** בדבר חשד לשיבוש מהלכי משפט וגילוי בהפרת חובה, עבירות בניגוד לסעיפים 244 ו-117 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. זאת לאחר שפרסם כתבות שעסקו, בין היתר, במסמך בקשת חיקור דין שהוצא לבקשת המדינה. זו הרי הפרשיה שכונתה "**החשבון של שרון**" - "**פרשת התרומה של סיריל קרן**" - שייחסה חשדות כלפי ראש הממשלה בנוגע להלוואות שקיבל, והיא עמדה במרכז פרשות ברקוביץ-מחוזי וברקוביץ-עליון. ביום 13.1.03 הגישה המדינה בקשה להמציא נתונים על שיחות טלפון של קרא. הבקשה הוצאה במסגרת חקירה פלילית בדבר חשד לשיבוש מהלכי משפט וגילוי בהפרת חובה, עבירות בניגוד לסעיפים 244 ו-117 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. כל זאת תואר בב"ש (שלום, י-ם) 2014/03 **ברוך קרא ואח' נ' מדינת ישראל** [נבו, 6.3.03], במסגרת הליך שבו יוצגו המבקשים (ובכללם עיתון הארץ) ע"י **עו"ד מיבי מוזר**, ותכליתו הייתה להתיר לפרסם את פרטי הדיון, שהתקבל בבקשתה של המדינה לקבל לידיה את תדפיס שיחות הטלפון של ברוך קרא.

171. תיק החקירה כנגד קרא, לא הבשיל לבסוף לכתב אישום כלשהו. וזאת, כאמור, במצב בו הוא כבר נחקר באזהרה על חשד לשיבוש הליכי משפט. היינו, כאשר מדובר בעיתונאי שעשה את עבודתו העיתונאית, המדינה איננה מבקשת כלל להעמידו לדין, אפילו מתנהלת חקירה מאסיבית בעניינו, ואפילו שהוא נחקר באזהרה, ואפילו כאשר המדליפה אותרה והועמדה לדין. וכל זאת התרחש בעיתון 'הארץ' עצמו, שנים אחדות טרם האירועים מושא תיק זה.

ד.18. הסתרת המגעים מול שב"כ – הדרך שבה נוסחה "מסגרת ההסכמות בעניינו של א.ב." ומשמעותו המשפטית של מסמך זה בראי ההתרשלות

172. אין חולק כיום, כי החל מפגישת בלאו עם שב"כ (3/8/09) ועד לחתימה על מכתב מסגרת ההסכמות [15/9/09], תקופה בת 43 ימים, התנהל בין צדדים אלה משא ומתן ששיאו ניסוח מסגרת הסכמות. התובעת לא הייתה חלק ממשא ומתן זה, לא ידעה ממנו דבר בזמן אמת ולא ידעה ממנו דבר נכון ליום מעצרה בשב"כ [15.12.09]. אף שאולי התובעת הייתה "בראש מעייניהם" של הנתבעים ואולי של עו"ד מוזר, היא עצמה הודרה לחלוטין אל מחוץ למעגל הדיונים וההחלטות. כנראה שמעייניהם של הנתבעים ועו"ד מוזר היו כבר מצויים במצוקת מים חריפה.

173. מכתב מסגרת ההסכמות מורה לבלאו, בסעיף 1, להפקיד מיידית בידי שב"כ את המסמכים הסודיים המצויים ברשותו. בראש סעיף 2 מובהר, כי מסמכים שבלאו יפקיד, "**לא יהוו בסיס לחקירה פלילית**" כנגדו. ואולם, לא הותנה כי המסמכים אשר יעביר בלאו למדינה, לא ישמשו לאיתור המקור. כל שנאמר הוא (סעיף 2 סיפא), כי מסמכים שיועברו ע"י בלאו, "**לא ישמשו כראיה בהליך משפטי כנגד החשוד בהדלפה**". כך עולה, כי בה במידה ש"הארץ" טרח לשמור על זכויותיו של בלאו, הוא הפקיר את המקור של בלאו (התובעת). ואכן, מדיון שנערך בביהמ"ש העליון בעתירה לגילוי ראיות שהגישה התובעת (בש"פ 4141/10; נספח 13 לתצהיר התובעת), עלה כי במסגרת חקירת ההדלפה הסתייעו רשויות החקירה, במסמכים שהתקבלו מבלאו.

174. כן התחוור לתובעת, לנוכח חילופי הדברים במהלך הדיון בבש"פ 4141/10 (יום 22.7.10), כי אילו בלאו היה מקיים את ההסכם שהוא כרת עם השב"כ בחודש ספטמבר 2009, ואכן מפקיד בידי השב"כ את המסמכים הסודיים המצויים ברשותו, לא היו משתמשים במסמכים אלה כנגד התובעת (עמ' 7 לפרוט' הדיון, ש' 18-20; עמ' 8 ש' 31-33; עמ' 9 ש' 1-2 + ש' 9-11). על כן, החלטתו של בלאו להפר ביודעין את ההסכם מול השב"כ, הביאה להחמרה ניכרת במצבה של התובעת, שכן משמעות הדבר הייתה שימוש בכל אותם המסמכים (ולמעשה, רובם המכריע של המסמכים) כנגדה: אם בבחירת סעיפי האישום ואם בניסוח כתב האישום עצמו, בין היתר לנוכח **כמות** המסמכים. וכפועל יוצא, השליכה הפרת ההסכם מצד בלאו, גם על העונש שנגזר על התובעת בהליך הפלילי שהוגש נגדה. פרוט' הדיון בבש"פ 4141/10, מיום 22.7.10, צורף **כנספח 14** לתצהיר התובעת.

175. עיון בחלק הראשון של סעיף 2 למסגרת ההסכמות, מלמד דבר מה מאלף נוסף: בעת המשא ומתן ועובר ליום החתימה (15.9.09), לא הייתה כלל חקירה לאיתור מקור ההדלפה[!!!]. כך נוסחו הדברים: "**מובהר כי ככל שתיפתח חקירה לאיתור מקור ההדלפה – מרשך לא ייחקר כחשוד ולא יישאל על מקורותיו העיתונאיים בקשר למסמכים אלה**".

היינו, גם אם בלאו והנתבעים יכולים להתחכם ולהתפלפל בכל הנוגע ל"הבנתם" את ה'עשה' ו'אל-תעשה' בקשר לתובעת, עד ליום חתימת מסגרת ההסכמות, הרי שנכון לאותו יום היה להם

ברור (והדברים אף נכתבו) כי לא נפתחה כל חקירה לאיתור מקור ההדלפה. חשוב להדגיש, כי בכרונולוגיה המתוארת בראש הסיכומים, אנו מציגים עובדות שנגלו לתובעת רק בדיעבד. מעובדות אלה עולה כי המשטרה ושב"כ ניהלו חקירה – הן לאיתור המסמכים המסווגים והן לאיתור המדליף.

176. יותר מכך. בסעיף 58 לכתב ההגנה, הודו הנתבעים, במענה לאמור בסעיף 59 לכתב התביעה, שם נאמר כי בלאו ידע בחודש אוגוסט 2009 כי הוא תחת חקירת שב"כ -

"**יובהר, בניגוד לטענת התובעת בסעיף זה של התביעה, בלאו לא ידע כי הוא נמצא כביכול תחת חקירה מתמשכת. ההיפך הוא הנכון – המצג המפורש שהוצג לבלאו על ידי אנשי השב"כ היה הפוך לחלוטין! הובהר לבלאו מפורשות כי הוא אינו תחת חקירה, אינו תחת מעקבים, לשב"כ אין עניין במקור אלא בגורל המסמכים. דברים אלו נאמרו מפורשות לבלאו והתובעת היתה ראשונה לדעת אותם, שעה שקיבלה את כל חומרי החקירה**".

כך במקור, "לא נגענו". אז כעת, בשלב ההוכחות, מנסים הנתבעים למכור סיפור אחר לחלוטין. שדווקא כן הייתה חקירה או שמא הייתה צפויה חקירה; שדווקא כן הייתה הצדקה לנקוט זהירות מקסימלית שמא בלאו ייכשל חלילה בעבירה של שיבוש מהלכי משפט. <u>הנתבעים פשוט שכחו את אשר כתבו בסעיף 58 לכתב הגנתם[!]</u>. כל טיעונם בעניין "חקירה" ו"שיבוש מהלכי חקירה" הינו מופרך, והלכה למעשה הומצא (כך ממש) לצורך תביעה זו.

177. למען הזהירות בלבד, נדון כעת בהוראת סעיף 244 לחוק העונשין, אשר קובעת לאמור:

> "שיבוש מהלכי משפט
>
> 244. העושה דבר בכוונה למנוע או להכשיל הליך שיפוטי או להביא לידי עיוות דין, בין בסיכול הזמנתו של עד, בין בהעלמת ראיות ובין בדרך אחרת, דינו – מאסר שלוש שנים; לענין זה, 'הליך שיפוטי' – לרבות חקירה פלילית והוצאה לפועל של הוראת בית משפט".

178. בהתאם לפסיקה, סעיף 244 לחוק העונשין דורש, מבחינת היסוד העובדתי, רכיב התנהגותי של "העושה דבר" מן הדברים המנויים בסעיף וכן נסיבה של "הליך שיפוטי". היסוד הנפשי של העבירה כולל, מלבד מודעות לטיב ההתנהגות ולקיום הנסיבות, גם "[]**כוונה למנוע או להכשיל הליך שיפוטי או להביא לידי עיוות דין**". מנוסח סעיף 244 לחוק עולה כי אין הכרח להוכיח גרימת תוצאה של שיבוש מהלכי משפט. על-כן מהווה העבירה לפי סעיף 244 לחוק עבירת התנהגות ולא עבירת תוצאה. ואולם, כאמור, נדרשת <u>**כוונה לשיבוש הליכי משפט**</u> (ניתן להוכיח את הכוונה באמצעות הלכת הצפיות, כלומר די להוכיח שהנחקר צפה בהסתברות קרובה לוודאי שמעשיו עלולים לשבש את החקירה/ההליך השיפוטי).

179. ברע"פ 7153/99 **אלגד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נה(5) 729, נקבע כי "**לצורך העבירה של שיבוש מהלכי משפט, "הליך שיפוטי" כולל גם חקירה פלילית. כבר נקבע בפסיקתנו כי אין הכרח שההליך השיפוטי יהיה תלוי ועומד, ודי שהנאשם ידע או האמין כי צפוי הליך שיפוטי**...". ואולם כאן הצהירה המדינה (שב"כ) כי אין חקירה תלויה ועומדת לאיתור המדליף, ואילו בלאו עצמו לא ניסה כלל לטעון כי באותה נקודת זמן (15.9.09) הוא "**ידע או האמין כי צפוי הליך שיפוטי**" בקשר לתובעת, ושוב נפנה לסעיף 58 לכתב הגנתו. ועניין זה מהותי ביותר, מכיוון שביהמ"ש העליון פסק בעניין עבירת שיבוש טרם פתיחה בחקירה – "**עיקר המעשים המתוארים לעיל בוצעו, אמנם, טרם נפתחה החקירה המשטרתית. אולם, ברי כי בעת**

ביצועם האמין המערער כי הליך כאמור צפוי להיפתח וכיוון את פעולותיו כדי לשבש הליך צפוי זה" [ע"פ 3020/14 **שאדי גנאם נ' מדינת ישראל**, 2014].

180. בלאו מבקש אפוא לשכנע, כי באותה נקודת זמן סינגולרית, 15.9.09, הוא הפך להיות אביר שלטון החוק, ואולי קדוש יותר מהאפיפיור, בכך שהבין היטב (ומן הכתובים) כי **לא מתנהלת חקירה** לאיתורו של המדליף, ובכל זאת הוא גזר על עצמו גזרה מחמירה וקיצונית: לא להגיד למקור שלו, לתובעת, כי הוא עצמו נחקר וכי הוא עצמו הגיע למסגרת הסכמות מול שב"כ, שיש לה השלכה גם עליה. זהו אותו בלאו, **שועל קרבות ותיק בתחום העיתונות החוקרת**, שלפתע גזר על עצמו תענית דיבור מול התובעת, לא כי "ידע" כי הוא עלול לשבש חקירה קיימת, אלא צפה כי אולי תיפתח חקירה לאיתור המדליף. כעת ברור עד כמה מרוחים על גרסה זו כתם של צביעות משפטית וקלון עיתונאי/מקצועי מן הדרגה הגבוהה ביותר.

181. **נחתום פרק זה ונדגיש, כי מסגרת ההסכמות מיום 15.9.09 לא כללה כותרת "סודי" ולא כללה הוראה כלשהי בדבר שמירת סודיות.**

ד.19. הסתרת המגעים מול שב"כ – בלאו מיין לבדו את המסמכים שבכוונתו להעביר לשב"כ (49 במספר) ובכך החליט לבדו על חשיפתה של התובעת כמקור

182. **בלאו הודה, כי** [580] "**המיון שעשיתי היה מיון שאני עשיתי, בלי לדבר עם ענת קם**", כלומר אפילו לא ניסה לערב אותה על מנת להבין מה עלול לחשוף אותה, ואם יש בהעברת כמות של מסמכים מתוך לשכת אלוף פיקוד מרכז, משום איזשהו יצירת סיכון עבורה.

183. במסגרת משדר "**עובדה**" (צורף לתצהיר התובעת), המגישה אילנה דיין הטיחה בו: עצם השבת אותם 50 מסמכים עזרו לשב"כ לסגור על המקור. וכשהשיב לה – "הם התחייבו לא להגיע אליה", היא תמהה: אז זו שאלה של אמון... אם האמנת להם לגבי איתור המקור, מה זה משנה אם תשיב את הדיסק און קי או לא??! [תשובתו: לא רציתי להגיש את המקור על מגש של כסף].

לשיטת אילנה דיין, בלאו טעה **3 פעמים - גם השארת העתקים אצלו; גם לא עמד בהסכם עם שב"כ; וגם עזר להם לסגור על התובעת.**

184. ואגב, אם בלאו השיב לאילנה דיין כי השבת 50 מסמכים בלבד לא היו אמורים לעזור לשב"כ, משום ש-"הם התחייבו לא להגיע אליה", אזי איך יסביר שלא יצר כל קשר עם התובעת?! והרי לפי תשובה זו הוא דווקא היה תחת הרושם ששב"כ **התחייב לא להגיע לתובעת**; אז היכן כאן ה"שיבוש"? מה היה "לשבש"? ובוודאי שלאחר קבלת מחשב נישא חדש מהמדינה וסיום לכאורה של המגעים עמו (3.11.09) – מה עוד נותר "לשבש"? **אך מסתבר שלבלאו יש תשובה לכל עונה מעונות השנה. לאילנה דיין דבר אחד, לבית המשפט דבר אחר.**

185. ביום 26.10.10, יומיים לאחר שובו לישראל, נחקר בלאו ביאחב"ל על כלל הנסיבות שתוארו לעיל. פרוט' חקירתו של בלאו ביום 26.10.10, צורף **כנספח 24** לתצהיר התובעת. החוקר הטיח בבלאו, כי כאשר החזיר 50 מסמכים, הוא שמר ברשותו "**כמות נוספת של מאות מסמכים סודיים, תוך שאתה מסתיר עובדה זו ומטעה בכוונה תחילה את מערכת הבטחון**". בלאו השיב על כך, כי הוא לא הטעה, אלא פשוט עמד - מבחינה עיתונאית - "**במצוקה**", וכי בגלל אותה "**מצוקה**" הוא עשה הנחות לעצמו והוא מצר על כך. בלאו גם אמר כי לא הפר את ההסכם עם השב"כ אלא רק טעה בשיקול דעת ועל כך הוא מצר (עמ' 4-5 להודעתו). בלאו ציין מס' פעמים בתשובותיו, כי ערב

השבת 50 המסמכים, הוא היה נתון בסיטואציה קשה כעיתונאי, כי מבחינתו השבה זו מסכנת את מקורותיו. אך במקום מסוים הוא תיאר בגילוי לב "**בנוסף לזאת, כעיתונאי להשיג חומרים כאלו זה סוג של בוננזה. סוג של הישג עיתונאי והיה קשה להיפרד מהם**" (שם; עמ' 17, ש' 500-499). זהו, אם כן, היה השיקול שהדריך אותו: זניחת המקור (התובעת) תוך הסתרת כל מגעיו מול שב"כ, כי ביקש לשמר את "הבוננזה". היה קשה לו "להיפרד" ממה שקיבל ולכן החליט החלטה על דעתו בלבד; בלאו ערך את האיזונים לבדו, ועל בלאו לשאת באחריות הנובעת מכך.

186. בעמ' 1-580, לא הכחיש בלאו את דברי ב"כ התובעת, כי "**כמחצית מהמסמכים שנתת היו מלשכת אלוף פיקוד מרכז, ואני מדבר על מסמכים שנכתבו בין התאריכים 23.09.06 עד ל-29.05.07 שזה הזמן שענת שירתה בלשכת אלוף פיקוד המרכז**" ורק הסביר –

"**מה לעשות? היא נתנה לי מסמכים שהיא לקחה בזמן שהיא שירתה, לא בזמן שאדון בומבך שירת בצבא, עם כל הכבוד. זה המסמכים שהיא נתנה... המסמכים שהיא העבירה לי הם מסמכים מתקופת שירותה הצבאי אז אלה המסמכים שהוחזרו**". אם כך, מה הועיל ה"צמצום" ל-49 מסמכים בלבד!?!? הרי בלאו "צבע" את המקור באופן בוטה, אפילו ללא התייעצות עם המקור.

187. במסגרת רע"פ 761/12 **מדינת ישראל נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ** (29.11.12), קבע ביהמ"ש העליון כי "**החיסיון העיתונאי על חשיפת מקור שנקבע בפרשת ציטרין יחול גם על מידע העלול לחשוף את המקור, וזאת בכפוף למבחני הסרת החיסיון שנקבעו בעניין ציטרין**".

בעמ' 155-151 לספרו של **ישגב נקדימון**, "חיסיון עיתונאי" (נבו, 2013) הוא עומד על מגוון האפשרויות (הן **התוכניות** והן **הטכניות**) שבהן גילוי מידע מסוים שבידי העיתונאי, עלול להוביל לזיהויו של המקור, ובחלק מסוים דומה ניתוח זה, להפליא, לניתוח אותו ביצע יהונתן דחוח הלוי במסגרת נספח 7 לתצהיר התובעת. מסקנתו של **נקדימון** ברורה (152): "**מכאן צריכה לנבוע ההכרה כי בגדר החיסיון יבואו לא רק שמו של המקור, אלא גם כל פרט או מידע שעלולים להביא לזיהויו**". החיסיון לא יישלל מקום שהמידע שנמסר על ידי המקור לא פורסם בסופו של דבר (שם, 153). והרי אלה בדיוק 49 המסמכים שבלאו העביר, שרובם כמובן לא פורסם.

188. אגב, אם בלאו טוען ל"הגנה על **מקורות**" מול שב"כ, אזי מדוע ברשימת 49 המסמכים המסווגים שהעביר, ישנם רק מסמכים שקיבל מהתובעת? [הודה בכך, 581].

189. בעמ' 581 לא הכחיש בלאו כי 49 המסמכים שהחזיר היו כאלה שהתקבלו מהתובעת, אך טען בהשלמה "**שגזרתי מתוכם כל מני חלקים, השחרתי כל מני דברים מהמסמכים שהחזרתי, ובוא בבקשה לא נתעלם מהמציאות והיא שמהמסמכים הללו גם לא הגיעו לענת קם**". החלק האחרון זו השערה שלו. לתובעת הגיעו שבועות אחדים אחרי שמסר את המסמכים לשב"כ.

ד.20. <u>הסתרת המגעים מול שב"כ – צביעותו של בלאו: הבעת חשש מופרך לכך שהוא "עלול היה לעבור" עבירה של שיבוש הליכי משפט, בעוד הוא עצמו לא פסק מלעבור עבירות עד לרגע העמדתו לדין בחודש יולי 2012</u>

190. **במהלך דיון ההוכחות, הומחש היטב כיצד בלאו חי תחת סולם ערכים משונה ודיפרנציאלי: בעוד בלאו 'משווק' את המנטרה כי הוא קיבל עצה משפטית שלא ליידע כלל את התובעת בעניין**

כל הדין ודברים מול שב"כ, הנה מצאנו כי הוא עצמו החליט להתעלם[!] מעצה משפטית של אותו גורם (עו"ד מוזר), וביום 23.9.09 הוא החליט, על דעת עצמו, למסור לשב"כ 49 מסמכים בלבד, ולהותיר אצלו עותק מהם, וכן להותיר אצלו אלפי מסמכים אחרים שהחליט לא למסור כלל. דהיינו, יש עבירות שאותן "ניתן" לעבור תוך הפעלת שיקול דעת עצמאי, ללא צורך בעירובו של עו"ד. בלאו החליט להפר את סעיפים 1 ו-3 למסגרת ההסכמות, ולעשות במסמכים שקיבל מהתובעת, מה שהתחשק לו.

191. בלאו המשיך וטען שעשה כן "כדי להגן על המקור". כלומר, הוא מצא שיש להפר הסכם מול שב"כ! (או אליבא דגרסא מרוככת יותר: להסתכן בהפרתו של הסכם זה) כדי להגן על המקור. הנה נמצא לנו 'טעם טוב' להפרת החוק. מנגד, לא מצא טעם טוב ליצור קשר (ולו עקיף) עם המקור, כדי... "להגן על המקור".

192. **<u>התחמקות מחקירה בישראל, בהיותו "דרוש לחקירה"</u>**:

192.1. אין חולק היום, כי בלאו נסע לחו"ל ביום 1/12/09 וחזר לבסוף ביום 24/10/10.

192.2. בסעיף 22 לתצהירו של עו"ד מיבי מוזר, הוא סיפר כי אחרי חקירת התובעת בשב"כ, ביום 15/12/09, שב"כ הודיע "להם" כי הוא מבקש לחקור את בלאו.

192.3. בסעיף 15 לכתב האישום שהוגש נגד בלאו, צויין כי מאז 15/12/09 הוא היה דרוש לחקירה בשב"כ.

192.4. בגזר הדין של בלאו, ב-ת"פ 10677-07-12, נכתב כי "**מחודש דצמבר 2009 ועד לחודש אוקטובר 2010 שהה הנאשם בחו"ל, אף שידע כי הוא דרוש לחקירה בשב"כ**".

193. בעמ' 588 הסביר בלאו בקשר לעבירה זו: "**מעולם לא הוצג בפני צו, הבנתי שרוצים לדבר איתי, זה הניסוח המשפטי שנבחר לכתב האישום. בסדר, אני לא מכחיש שידעתי שרצו לדבר איתי אבל אני אומר בפירוש, לא הוצג בפני צו**". דהיינו, לא עשה עליו רושם שהוא דרוש לחקירה בשב"כ, כל עוד לא מוצג לו צו(!). כאן נתמה - כך מתנהג עיתונאי שומר חוק "קלה כחמורה"? או שכך מתנהג עיתונאי בעל ניסיון, מפולפל ומחושב??? התשובה ברורה בהחלט. כשהדבר נגע לבלאו עצמו, הוא הפגין אומץ, פלפול, מחשבה יוצרת, וכן – גם חוצפה, תוך "ניצול" כל פרצה אפשרית, העיקר שבסופו של יום ניתן יהיה לרקום עסקה טובה עם המדינה, כשהוא מצוי בלונדון ובאי כוחו (המממונים בידי עיתון "הארץ") טורחים על ענייניו בישראל, תוך גיחות עתיות לחו"ל כדי להיפגש עמו. כמה שונים היו פני הדברים כאשר בלאו אמור היה לדאוג לתובעת.

194. **<u>הוספת האלמנט המחמיר בחודש מאי 2010, בהיותו בחו"ל</u>**: בעמ' 591 עומת עם העובדה שבגזר דינו נכתב – "**במהלך חודש מאי 2010, בעודו בחו"ל, העביר הנאשם לרשויות באמצעות באי כוחו מסמכים נוספים אלא שגם הפעם הותיר בידיו הן מסמכים אחרים סודיים ביותר והן את העתקי המסמכים שמסר לרשויות**". האם מדובר, "שוב", בעוד טעות שלו? על כך השיב: " **אז היתה פה איזושהי טעות וכן, זה נכון, נשארו עוד מסמכים והחזרתי אותם מיד כשיכולתי**".

195. לשורת העבירות הללו, השכיל בלאו להעמיד "הסברים מלומדים": פעם טעה, פעם שגה, פעם הפעיל שיקול דעת קלוקל, פעם סתם היה מתוחכם ומתחכם. לטעמנו, היה בלאו ונותר עיתונאי ואדם חד ומפוכח, שהיטיב לדאוג לעצמו ולאינטרסים האישיים שלו. אבל, כשמדובר בתובעת: שקט ודום שתיקה. כאן בלאו "קיבל עצה". כאן מתפלץ בלאו מכל הצעה לפלפול ולתחכום. זאת אסור(!) כאן אסור להעלות על הדעת(!) תחילת מחשבה על עשיית מעשה שאולי יגבול בקצה ההגדרה של עבירה פלילית. מה זה, התפלא בלאו, אתם מבקשים שאתנהג כאחרון העבריינים?

שאפר חוק? אלא שבלאו "מיטיב לפספס" את העובדה שכמו בכל צומת הכרעה, גם בעניינה של התובעת היה קיים כר נרחב של שטח אפור שבו היה עליו לקום ולעשות מעשה. וכאן בדיוק הוא נכשל.

196. על כישלונו של בלאו העידו מר גולן ומר בר מוחה. לשיטתם, לא הייתה כלל דילמה, אלא חובה מקצועית ברורה: ליידע את המקור ולא לשתוק.

197. מעבר לכל האמור, עמדתו הטהרנית של בלאו מוזרה ומקוממת לנוכח דבריו של בא כוחו בתיק הפלילי שנוהל נגדו. בתוך ת/2 אנו מוצאים בעמ' 6 (שורות 29-25), את הטיעון הבא:

> החזקת חומר סודי על ידי עיתונאים נעשית כדבר שבשגרה והיא לחם חוקה של עיתונות ונמצאת במרכז העשיה של העיתונאות על מנת שזו תוכל לבצע עבודתה. מי שאומר אחרת מיתמם או משקר. עיתונאים לא יכולים לבצע עבודתם בלי שייחשפו לחומר שלפעמים השלטון לא רוצה שייחשפו אליו. לכן ממילא העבודה העיתונאית כרוכה בסיכון מתמיד של העמדה לדין, בגין החזקת מסמכים סודיים. יותר מכך, עצם קיומו של מוסד הצנזורה שנקבע בחוק מניח החזקה של מסמכים סודיים על ידי מי שאינו מוסמך לכך, קרי עיתונאים, שאחרת לא היה צריך את מוסד הצנזורה. המחוקק

198. דהיינו, בלי קשר לתובעת או למקור מסוים כזה או אחר, "**ממילא העבודה העיתונאית כרוכה בסיכון מתמיד של העמדה לדין, בגין החזקת מסמכים סודיים**". והרי ראינו כולנו, כי מדובר בלא פחות ולא יותר מעבירת "**ריגול חמור**" (ת/5). הרבה לפני היכרותו של בלאו עם התובעת, והרבה לאחר שהתובעת נעצרה, החזיק בלאו חומרים סודיים ובכך שם עצמו בסיכון מתמיד של העמדה לדין. אבל הנה, כאשר מדובר באלמנט אחר שהוא "לחם חוקה של העיתונות" (שמירה על מקור), ראה בלאו חשיבות עליונה בשמירה קפדנית על החוק, אותו חוק שאותו הוא <u>פירש ומתח כאוות נפשו</u>, כאשר היה מדובר בו עצמו.

199. על כך נוסיף את הנקודה הבאה. במסגרת ע"ח (שלום, י-ם) 60118-05-13 **אורי בלאו נ' מדינת ישראל** (מיום 13.10.13), ניתנה החלטה בנוגע לבקשה לקבל חומרי חקירה שהגיש בלאו במסגרת כתב אישום שהוגש נגדו וכנגד עמיתה למקצוע בחודש פברואר 2013 (ת"פ 54516-02-13). בסעיף 8 לפסק הדין מתוארת תמצית האישום נגדו: "**במקרה שבפני, מדובר בכתב אישום המייחס למבקשים עבירת הסגת גבול, ללא ביצוע כל עבירה נלווית. עיון בחומר החקירה, מעלה תמונה כדלקמן: המתלוננת מנהלת בביתה מעון לנערות במצוקה (להלן: "המעון"). המבקשת 2, המשמשת כעיתונאית, היתה בקשר עם המתלוננת, זאת לצורך כתבה עיתונאית על מעון זה. הסגת הגבול הנטענת, בוצעה על ידי המבקשים לתוך המעון, עת לא נכח בו אדם, וללא תאום מוקדם למועד זה. במהלך הסגת הגבול, נכנסו המבקשים אל תוך המבנה, שדלתו היתה סגורה אך לא נעולה, הסתובבו בתוכו, כאשר המבקשת נכנסת לחדרים במקום, ולבסוף צילם המבקש את אחד החדרים**".

בעמ' 557-559 התייחס בלאו לאותו כתב אישום (שאכן עוכב ע"י הפרקליטות), בצורה מוזרה ביותר וכמעט אלימה, והתקשה לזכור פרטים מהותיים. ואולי אין זה פלא, משום שמסתבר כי בלאו "הולך על הקצה" כל העת, ובוודאי שהוא מבצע את משלח ידו תוך "רומן" מתמיד עם הסיכון לעבור עבירות פליליות. על כן, נוכח הרקורד שלו כפי שפורט לעיל, קשה עוד יותר להלום את הזהירות הקיצונית שהוא גזר על עצמו (לגרסתו) בנסיבות דנן, אל מול התובעת. יש לדחות את גרסתו המשונה של בלאו במשפט דנן, באשר היא נטולת כל אמינות, איננה מסתדרת עם נתונים אובייקטיביים וכל כולה ניסיון בלתי צליח לכסות על רשלנותו כלפי התובעת.

ד.21. <u>התרשלות הנתבעים – כיצד התנהלותם לאחר מעצרה של התובעת, מלמדת על גודל ועוצמת מחדלם טרם מעצרה</u>

200. בחקירתו הנגדית של בלאו, הוכח כי בעת שהותו בלונדון, הוא המשיך לקבל משכורת קבועה מעיתון הארץ וכן כיסו לו שכר דירה שם. הוא נפגש בלונדון וגם בפאריז(!) עם אבי זילברברג ועם עורכי הדין. בעמ' 398 אישר עו"ד מוזר כי נפגש עם בלאו מספר פעמים, בלונדון ובפאריז, במימון עיתון הארץ.

201. בעת שהותו בלונדון, כשידע כי השב"כ בעקבותיו, הוא כבר נהג אחרת: עבר לדבר מטלפונים ציבוריים, לצד התכתבויות בדוא"ל; כשנפגש עם עורכי הדין, הוציא את הסוללות מהטלפון הנייד; נפגש עם עורכי הדין בבתי מלון - "מקומות ציבוריים". **"אבל בוא, אפשר להגיע לעצם העניין, אכן אני ידעתי שיש חקירת שב"כ, הכל פורסם, כל הארץ ידעה וכל העולם ידע. אז מה העניין הגדול? ברור, אתה כל הזמן אומר "ידעת שאתה מבוקש לחקירה", אז מן הסתם נזהרנו"**. אכן כך. כשמדובר בדאגה לעניינו האישי, וכשחירותו האישית מונחת על הכף, השכיל בלאו לדאוג לעצמו, בזהירות ובמיומנות. איזה הבדל ניכר, אם רק נשווה את סטנדרט הזהירות הזה למחדלו ליצור כל קשר עם התובעת מהשיחה עם עופר קול, ועד לתום מגעיו מול שב"כ.

202. ואגב, בגרסתו במשדר "עובדה" של אילנה דיין, ציין בלאו כי כאשר שהה בחו"ל הוא קיים שיחות עם עורכי דינו "רק מטלפונים ציבוריים!", וכן ציין שהוציא סוללות מהטלפון הנייד כשנפגש עימם, וכן הסתכל הצידה כל הזמן, "נזהר כל הזמן"! וכד'.

203. בעמ' 597 לפרוט', הוטח בבלאו כי מדובר על סטנדרט זהירות שונה לגמרי ביחס למה שקשור אליו, לעומת מה שקשור לתובעת, ועל כך השיב **"אז אני לא מקבל את מה שאתה אומר. לא מקבל את מה שאתה אומר"**. אכן כך. אלא שעם עובדות קשה להתווכח.

204. בחקירתו הנגדית, גילה בלאו (604) כי עיתון הארץ אפילו מימן בשלב מסוים, שני משרדי עורכי דין עבורו (לא רק משרד ליבליך-מוזר, אלא גם את עו"ד ז'ק חן), בעניין השימוע אצל היועמ"ש. שוב נשווה, בלב נכמר, את התנהגות עיתון "הארץ" כלפי התובעת, ולא נוסיף. כדאי גם להפנות לעמ' 42 למוצגי ההגנה (חקירת שב"כ), שם הבהירה התובעת כי אתר "וואלה" בו עבדה בעת מסירת המסמכים לבלאו, היה שייך בחלקו (שליש) לקבוצת "הארץ".

205. כעובדה העומדת ברקע הדברים, נציין כי [586] כשהתובעת נעצרה, הוא שהה בסין, ולאחר מכן המשיך את טיולו לתאילנד ומשם המשיך ללונדון. היינו, בלאו המשיך את טיולו הפרטי, גם כאשר ידע שהתובעת נעצרה ונמקה במעצר בית מכביד.

206. ואחרי שהודה כי מעבר לפגישה חד פעמית בין התובעת לבין עו"ד מיבי מוזר, הוא לא ידע ולא הכיר שום סיוע אחר של העיתון לתובעת, הוא נשאל אם לא חשב "שמן הראוי שעיתון "הארץ" יממן גם את הגנתה כמו שעשו לך? אתה לא הבנת את העול עכשיו שמוטל עליה? אתה לא הבנת איזה תיק נפל עליה?" ועל כך השיב את התשובה ה'נפלאה' וה'אנושית' הבאה (611) –
"בוודאי שהיא מצאה את עצמה בסיטואציה מאוד מאוד מאוד קשה ולא נעימה, כשיש לה אחריות ראשונה ובלעדית, הייתי אומר, לזה שהיא הגיעה אליה. <u>היא יכולה להאשים את עצמה, היא יכולה להאשים את השב"כ. לנו אין אחריות לדבר הזה</u>". אכן, תשובה שתיכנס לספר דברי הימים של בלאו והנתבעים, ותישאר שם לעד כאות קלון למקצועיותם ולאנושיותם.

207. אין ספק בכלל: לאחר מעצרה של התובעת, הנתבעים "זרקו אותה לכלבים" והניחו לה להתמודד עם השבר העצום בחייה, לבדה ובמימונה הפרטי, ואילו בלאו זכה ליחס מלכים – במימון כספי

ובכוח אדם מקצועי, כאשר בלאו אפילו לא נוקף אצבע עבור התובעת. חובה עלינו להתמודד עם האמת הקשה הזו.

208. נקנח בנקודה הבאה: בעמ' 587 נשאל בלאו מדוע הוא עיכב את חזרתו לישראל? וכאן השיב כי ידע שבעקבות חקירת התובעת והודאתה, השב"כ מבקש ממנו את כל המסמכים - "**אני לא יכול לתת את כל החומר הזה ללא שום התחייבות מצד המדינה. ואי החזרה לארץ נעשית על מנת לקדם הסכם שיאפשר את ההגנה על המקורות וזה מה שקרה לאחר חודשים מאוד מאוד ארוכים**". כלומר, בלאו ובאי כוחו, נשאו ונתנו, התמקחו והתווכחו, עד אשר התקררה דעתם ונחתם הסכם בחודש ספטמבר 2010 (נספח 3 לתצהיר עו"ד מוזר), בן שלושה עמודים צפופים, שבו נקבע (בין היתר) מתי בלאו יואיל לשוב לישראל(!), **ובסעיף 12' ניתנה הגנה מלאה לבלאו ולמקורותיו (הגנה שהתובעת הייתה רק יכולה לחלום עליה)**.

זהו למעשה המסר של בלאו והנתבעים: קודם כל וראשית לכל, אנו דואגים לעצמנו, לחירותנו ולאינטרסים שלנו. ומה בנוגע לתובעת? גם לה "דאגנו". לא? לא[!!!].

ד.22. התרשלות בלאו – עדותו בבית המשפט לימדה על גישה רשלנית בעת ביצוע משלח ידו העיתונאי

209. החל מעמ' 598 לפרוט', הפגין בלאו בתשובותיו גישה רשלנית, ובוודאי תמוהה ביותר, למשלח ידו. הוא, למשל, לא הסכים "לחלוטין" לרעיון "**שצריך להיות מאוד זהיר במיוחד כאשר מדובר על מקור שנותן לך סודות של צבא וביטחון, אז השמירה עליו צריכה להיות הרבה יותר קפדנית מאשר מקור שנותן לך מידע, למשל, על תיק ליברמן או תיקים אחרים שאינם ביטחוניים**".

210. כך בדומה, לשיטתו אין "**משמעות לעובדה שמקור מסוים הוא בכיר בשירות הציבורי, יש לו ותק, יש לו ניסיון, לבין מישהו שהוא לא כזה, מבחינת השמירה עליו**".

211. בעמ' 599, לעניין טלפון "בטוח", הוא אמר "**אני מכיר את הקיום של דבר שנקרא טוקמן**". הוא רק מעולם לא הסביר מדוע לא ראה לנכון להנחות את מקורותיו לתקשר עמו בדרך זו. אמנם בברקוביץ-עליון נקבע ש"עיתונאי איננו סוכן סמוי", אבל ביהמ"ש העליון הותיר שוליים רחבים של זהירות ושכל ישר - "**הזהירות יפה למפגשי מקור-עיתונאי, אך הדברים אמורים להיעשות בשכל ישר, בהתחשב בזהות המקור, סוג החומר, והרגישויות המיוחדות של המקור**".

לא מצאנו בעדותו ובתצהירו הארוך, כל אות וסימן לאיזושהי נקיטת זהירות, לאיזושהי הפגנה מקצועית של פעולה המתחשבת ברגישות המיוחדת של המקור ושל אופי המידע שהועבר לו. תחת זאת, המנטרה "עיתונאי איננו מרגל" קנתה לה שביתה בעדותו, והוא לא הרהר לרגע אחד, שמא שימוש בטלפונים ניידים רגילים (שיחות ומסרונים) היה אכן סביר בנסיבות עניינו.

212. כאן גם נציין, כי בברקוביץ-מחוזי נקבע מה הייתה התשתית לעניין ההתקשרויות הטלפוניות - "**גב' רותי יובל ציינה, בחוות דעתה, כי התקשרויותיו הטלפוניות של קרא לא חרגו מכל חובת זהירות של עיתונאי כלפי מקור (סעיף 21 לחוות הדעת). התובעת לא חקרה את גב' יובל על קביעה זו, ולא הציגה שום חוות דעת מומחה נוגדת**".

בכל הכבוד, בענייננו ניתנה חוות דעת מומחה של מתי גולן, שנגעה גם לעניין דרך ההתקשרות הטלפונית בין בלאו לבין התובעת, וכן נשמעה שדותו של יוסי בר מוחה, בעל עבר מפואר בעיתון "הארץ". כל זאת, נוסף על האבחנות הרלוונטיות האחרות בין שני המקרים.

213. זאת ועוד. בסעיף 46 לברקוביץ-מחוזי, נערך אבחון לגבי "טלפון בטוח" - "**לא זו אף זו - התובעת מבהירה, בחקירתה במשטרה, כי הייתה מודעת לאפשרות למסור לקרא טלפון שאינו רשום על שמה אך לא מצאה לנכון לעשות כן**". היינו, הפוך לחלוטין לענייננו.

בעניין ברקוביץ, המקור הייתה הסמכות המנוסה והמיומנת, והיא עצמה העידה על מודעותה לאפשרות למסור לעיתונאי טלפון שאינו רשום על שמה. ואילו בענייננו, אופן ההתקשרות בין הצדדים כלל לא עלה לדיון בין בלאו לבין התובעת, לא כל שכן שקילת אופני התקשרות מתוחכמים או עקיפים, כפי שמתחייב מטיב המסמכים והעניין.

214. בנסיבות העניין הוכח, כי לאחר הפגישה הראשונה בין התובעת לבין בלאו, שבה מסרה התובעת לבלאו את הדיסק הנשלף, **בלאו יצר עמה קשר מן הטלפון הנייד הפרטי שלו לטלפון הנייד הפרטי שלה (אם בשיחות ואם במסרונים, מספר רב של פעמים)**.

בלאו התרשל בכך שלא נקט כל אמצעי זהירות לעניין התקשרויותיו הטלפוניות (בשיחות ובמסרונים) עם התובעת, ולא הקפיד כי כל התקשרות ביניהם תיעשה מטלפון "בטוח" (למשל, כזה שאיננו רשום ע"ש בלאו או משויך לו, או למערכת "הארץ").

פלט שיחות ומסרונים שהופק לבקשת המשטרה, בין הטלפון הנייד הפרטי של בלאו לבין הטלפון הנייד הפרטי של התובעת, בין הימים 31.10.08-20.11.08, צורף **כנספח 15** לתצהיר התובעת.

215. גם הגשת תביעתה של ברקוביץ לא עוררה בו זיכרון ספציפי על יום עיון מיוחד, או רענון הנחיות ספציפי בעיתון "הארץ". הוא אפילו לא זכר מתי הוגשה התביעה, רק חזר כמנטרה: "אבל התביעה נדחתה..." ולפתע תיקן ואמר (601) שדווקא "שם לבי" לתביעה או לטענות ברקוביץ... הכל משונה בדבריו אלה.

216. בעמ' 605 העיד: "**בוודאי שהעיתונאי צריך לשמור על המקור ולשמור על זהותו כחשאית וכך גם נעשה במקרה הזה. חובת הזהירות שלי כלפי ענת התממשה בזה שהשם שלה לא הופיע בעיתון, לא הופיעו פרטים מזהים, לא חשפתי את שמה, לא בפני העיתון, לא בחקירת שב"כ**".

גם אם נקבל לרגע את הרעיון שפרסום המסמכים המסווגים לא חשף פרטים מזהים מפורשים של התובעת (והרי אף אחד לא טען זאת!), הרי שבלאו ממשיך ומתעלם משניים: הפרסום הקיצוני וחסר התקדים התניע את מנוע החקירה לאיתור המדליף, בבחינת "סיבה בלעדיה אין"; חובתו כעיתונאי לשמור על המקור, השתרעה הרבה מעבר לפרסום עצמו, אל עבר האירועים שנסקרו לעיל והתחוללו מיום הפרסומים ועד ליום מעצרה של התובעת. ואחרי כל זאת, בלאו אולי לא מסר את שמה לשב"כ, אך מסירת 49 המסמכים שרובם יצאו מלשכת אלוף פיקוד המרכז, הביאה במהרה לזימונה של התובעת (לשעבר, פקידה בלשכת האלוף). והכל, כזכור, כאשר בלאו מסתיר מהתובעת את מגעיו וסיכומיו עם שב"כ.

217. במקום אחר (607), הוא כמעט והשווה את התובעת אליו, וטען שהיא עבדה כבר **5 שנים** כעיתונאית כאשר פגש אותה. את הגירסה הפנטסטית הזו הוא טען לראשונה בעדותו, כאשר טען כי קרא זאת "בבלוג שלה" בסוף השבוע שקדם לעדותו. לעומת זאת, בעמ' 37 נחקרה התובעת ואישרה כי עסקה בכתיבה **כשנתיים וחצי לפני שפגשה את בלאו** (שנה וחצי בזמן השירות הצבאי, ועוד כשנה לאחר השחרור). בכל מקרה, יש לדחות כל ניסיון מצד הנתבעים להשוות בין בלאו לבין התובעת.

218. בעמ' 608 הוא קבע כי לא רלוונטי לדעתו, שהתובעת היתה בת 21 בלבד ועבדה בוואלה בראנז'ה והרבתה בדיווחים על מעברי תפקידים בביצת התקשורת. וזאת, משום שהיא "שוחחה עם

מקורות". והנה, בעמ' 890 הוא חזר על המנטרה המאוד בעייתית – "**<u>אבל בהקשר שלנו זה בכלל לא משנה, היא יכלה גם להיות מלצרית או ספרית או כל דבר אחר</u>. היא, היה לה את היתרון המובנה כי היא שירתה בלשכה, היא ידעה מה קורה שם, היא מדברת, היא באמת לקחה את הערכת הסיכונים הזאת בעצמה**". כעת הובהר לכולם: אפילו הייתה התובעת מלצרית או ספרית[!], עדיין טוען בלאו כי היה לה יתרון עליו, כי היא שירתה בלשכה. לא בכדי בלאו נשאר כאן עמום. על איזה יתרון הוא מדבר??? בעידן הנוכחי, גם כסיל ושוטה יכול להעתיק אלפי מסמכים בלחיצה או שתיים... זה הופך אותו לבעל יתרון על עיתונאי ותיק בשמירה על מקורות?? זה הופך אותו למבין בענייני תקשורת בטוחה עם עיתונאי או בענייני חקירות הדלפה עתידיות?? גישת בלאו פשוט מעוותת ומוזרה, ואין ואסור שתהיה לה תקומה או תוחלת. הכל הוא עושה, על מנת לברוח ממחדליו.

219. בעמ' 574-575 אישר בלאו כי דרישתו בכתב יד בנספח 50 לתצהירו ["**צריך התחייבות שהמסמכים לא ישמשו לפתיחה בחקירה כנגד המקורות**"], לא התקבלה בנוסח הסופי של ההסכם, ואולם הוא לא ראה בכך כל תמריץ לפעולת יידועה של התובעת. והרי חובת הזהירות הקונקרטית כלפי התובעת פשוט חייבה זאת, **כאשר ראה כי דרישתו משב"כ לא התקבלה**. על חוסר הסבירות הקיצוני שדבק בחדלונו של בלאו, **ניתן ללמוד גם מסעיף 12 בתוך נספח 59 לתצהירו, שם כבר דאג ו/או דאגו מטעמו להגנה מוחלטת על מקורותיו**.

220. עניין זה רק מתחזק, משום שהוא העיד (575) כי עו"ד מיבי מוזר ייצג אותו ואת העיתון, אך לא את התובעת. כלומר, בלאו גם ידע שדרישתו המהותית לעניין ההסכם נדחתה וגם ידע שכל אותה עת פרקליטו ופרקליט עיתון "הארץ" איננו מייצג כלל את התובעת, והכל כאשר התובעת איננה מיודעת על דבר וחצי דבר מהמתרחש. נשאל-נתמה: מה כאן יכול להיחשב סביר או זהיר??

221. כאשר נשאל (577) "**שאילו היית מקיים את ההסכם עם השב"כ, אכן היית מפקיד את כל המסמכים בידיו, לא היו משתמשים במסמכים האלה כנגד ענת. נכון או לא נכון?**" התחמק פעמיים בתשובות טאוטולוגיות וסתומות, כאשר התשובה ברורה בהחלט, והיא הייתה הסיכוי היחידי להצלתה של התובעת ממלתעות ההליך הפלילי.

ד.23. <u>התרשלות בלאו ויתר הנתבעים – כפי שעולה מתצהירו של עו"ד מיבי מוזר ומעדותו; התרשלותו של עו"ד מוזר כלפי התובעת</u>

222. טרם שנדון בעדות זו ובמשמעותה, נציין כי מדובר בעדות חריגה ביותר, שבה העיד עורך-דין על פרטי התקשורת בינו לבין לקוחו (בלאו) או לקוחותיו (כלל הנתבעים), וזאת לאחר שלקוחותיו ויתרו על החיסיון בעניין זה. יצוין, כי עו"ד מוזר חתם על כתב ההגנה בתיק זה, לצד עו"ד ט' ליבליך. זו נקודה מהותית, אליה נתייחס בהמשך פרק זה.

223. כידוע, בתצהירו הפגין עו"ד מוזר דעה מקצועית ברורה (סעיפים 19-20) כי כל יצירת קשר של בלאו עם התובעת, לאחר תשאולו בשב"כ ביום 3.8.09, יהיה בגדר "עבירה פלילית של שיבוש חקירה". בסעיף 19 לתצהירו הוא ציין כי "**בלאו עצמו הוזהר שלא לדווח לאחרים על עצם הפגישה עם חוקר השב"כ**". אלא שבחקירתו התגלה, כי למשפט זה <u>לא היה כל יסוד עובדתי</u>. בעמ' 388, לאחר שעומת עם התמלול של תשאול בלאו בשב"כ (מוצג 2.16 מטעם ההגנה), שאין בו כל אזהרה או הפחדה, אלא רק הצעה לשמירה על דיסקרטיות, הוא נשאל על כך והשיב – "**תגיד**

לי, אתה באמת חושב שהשב"כ צריך לתת עצה כזאת?". כלומר, לפי גרסה זו, לא משנה בעצם מה נאמר לבלאו, אלא יותר חשוב מה עו"ד מוזר "הבין".

224. הלכה למעשה, עו"ד מוזר הודה כי כלל לא קרא את מוצג 2.16 מטעם ההגנה, ועניין זה מוקשה מאוד בעינינו. וכי יעלה על הדעת שעו"ד לא יעיין במסמך כה קריטי, טרם חתימה על תצהירו?! וטרם חקירתו הנגדית על תצהירו?!? אלא שכך בדיוק נהג עו"ד מוזר (387). הלכה למעשה, עו"ד מוזר לא ידע כלל מה סוכם בפועל בין "שייקה" משב"כ לבין בלאו, ועמידתו על חוות הדעת המקצועית, בנסיבות קיצוניות אלה, הינה תמוהה במקרה הטוב, וד"ל.

225. חמורה לא פחות הייתה הסתמכותו של עו"ד מוזר על מה שכנראה הבין מבלאו. בעמ' 385 הוא העיד - "**בנסיבות אלה כשאני כבר יודע, אמרו לי או אמרו לבלאו - אדוני, שמור על זה באופן דיסקרטי, הוראה, ואומרים לבלאו באופן ברור שהוא בעצם, הוא נמצא תחת חקירה, אז בנסיבות אלה ללכת אל המקור ולומר לו – שמע, קח עו"ד, זה נראה בעיני כשיבוש**". ברור כי זו עדות מרוככת הרבה יותר מצד עו"ד מוזר (לעומת תצהירו הנחרץ), ואף היא נסמכה על בקשה מצד "שייקה" ולא על דרישה מפורשת. והרי ה"דיסקרטיות" לא הפריעה לבלאו לחשוף זאת לאוזני עורך דינו, זילברברג, ניר בכר והעורך דב אלפון.

226. הלכה למעשה, סעיפים 19-20 לתצהירו של עו"ד מוזר, וכן נדבכים מחקירתו הנגדית, עומדים בניגוד מכריע לאמור בסעיף 58 לכתב ההגנה. בעוד שבסעיפים 19-20 לתצהירו של עו"ד מוזר, הוא העיד מפורשות על "קיומה של חקירה" ובכך הסביר את עצמו המקצועית לבלאו בעניין הימנעות מוחלטת מעבירה של שיבוש חקירה, הנה בסעיף 58 לכתב ההגנה, הוא כתב בשם הנתבעים, במענה לאמור בסעיף 59 לכתב התביעה (שם נאמר כי בלאו ידע בחודש אוגוסט 2009 כי הוא תחת חקירת שב"כ) - "**יובהר, בניגוד לטענת התובעת בסעיף זה של התביעה, בלאו לא ידע כי הוא נמצא כביכול תחת חקירה מתמשכת. ההיפך הוא הנכון – המצג המפורש שהוצג לבלאו על ידי אנשי השב"כ היה הפוך לחלוטין! הובהר לבלאו מפורשות כי הוא אינו תחת חקירה, אינו תחת מעקבים, לשב"כ אין עניין במקור אלא בגורל המסמכים. דברים אלו נאמרו מפורשות לבלאו והתובעת היתה ראשונה לדעת אותם, שעה שקיבלה את כל חומרי החקירה**".
השוואה פשוטה, בין סעיפים 19-20 לתצהירו של עו"ד מוזר, וכן נדבכים מחקירתו הנגדית, לבין האמור בסעיף 58 לכתב ההגנה, מביאה אותנו **למסקנה בעייתית ביותר בנוגע למהימנות עדותו של עו"ד מוזר**, ובניסוח זה אנו נוקטים לשון המעטה שבהמעטה.

227. בעמ' 388 הדגיש ב"כ התובעת בפני עו"ד מוזר - "**אז למה אני בכל זאת מתעכב איתך על זה? כי אתה בסוף סעיף 19 אומר, ככל הנראה בטעות, כפי שאתה עכשיו רואה, שבלאו כביכול הוזהר שלא לדווח לאחרים על עצם הפגישה עם חוקר השב"כ וזה הציר שסובב את התצהיר שלך, שזה שיבוש וחמור ואי אפשר. הוא לא מזהיר אותו. הוא לא אומר לו – אתה מוזהר לא לדווח לאחרים. הוא אומר לו – אני מעדיף, תעשה את זה במסגרת הכי קטנה. הוא לא אומר לו – אל תדבר עם המקור שלך**". כאן השיב עו"ד מוזר - "**אני חושב שהביטוי הזה מדבר בעד עצמו. אני חושב שאתה לא מצפה משב"כ שייתן לו הנחיות מדויקות כיצד ללכת ועם מי לדבר**". גם מתשובה זו עולה כי לא היה יסוד לעצתו המקצועית של עו"ד מוזר לבלאו. עו"ד מוזר 'נסמך' על אמירות שלא נאמרו, ועל אזהרות שלא ניתנו, והלכה למעשה - כלל לא ברור לנו היום על מה בדיוק הוא נסמך.

228. בסוף עמ' 389, אישר עו"ד מוזר כי בלאו אמר לו "**ששייקה מהשב"כ אפילו אמר לבלאו, יותר מפעם אחת, שהוא לא מעוניין בכלל להגיע למקורות בכלל ושהוא לא מנסה להשיג שום דבר דרך המסמכים מלבד עצם העברתם הפיזית לידי המדינה? האם זה ידוע לך?**". ואם מידע זה היה ידוע לו, חוזרת התהייה למקומה: מה היה היסוד לחוות דעתו הקיצונית של עו"ד מוזר לעניין הימנעות מיצירת כל קשר שהוא עם התובעת, החל מיום 3.8.09? הרי במו פיו "ששייקה" אמר כי הוא בכלל לא מעוניין להגיע למקורות של בלאו[!]. ואם כך, מדוע אסר עו"ד מוזר על בלאו ליצור כל קשר עם התובעת!??

229. ובעמ' 390 התייחס לכך עו"ד מוזר, בצורה מדהימה זו: "**אינני זוכר אם בזמן אמת או אחרי שנתתי את עצתי אבל אני יכול לומר לך שאפילו אם היה אומר לי את הדברים האלה בזמן אמת, אין לי נטייה להאמין להצהרה מסוג זה של השב"כ שאומר – אין לי עניין במציאת המקורות**". כך, שחור על גבי לבן, אנו מוצאים כי עו"ד מוזר לא באמת התעניין במה שנאמר לבלאו, אם בכלל, שכן גם הטקסט הפשוט והברור ביותר ("אין לנו עניין במקורות"), לא היה זוכה לאמונו. על כך נאמר: בכך התרשל עו"ד מוזר כלפי התובעת, ולמעשה הכשיל את בלאו וגרם לו להתרשל גם הוא כלפי התובעת. שכן, בהתאם למוצג 2.16 למוצגי ההגנה, אם וככל ש"ששייקה" משב"כ אכן אמר "אין לנו עניין במקורות" (וכך היה!), אזי בלאו לא היה משבש כל חקירה בנדון דידן, משום שנציג הרשות החוקרת בעצם התיר לו, במלים פשוטות וברורות, ליצור קשר עם כל מי שהוא רוצה, ורק ביקש, כמעט חלושות, "לשמור על דיסקרטיות". ומזווית אחרת: אם לשב"כ אין עניין במקורות, ואם כך נאמר לבלאו, הרי שבלאו לא היה עובר כל עבירה אם היה יוצר קשר עם התובעת.

230. כאן נעיר, כי "**חובת הזהירות של עורך הדין כלפי לקוחו היא מן המפורסמות שאינן צריכות ראיה ואין צורך להרחיב על כך את הדיבור. הפסיקה אף הרחיבה את חובת הזהירות של עורך הדין גם כלפי צדדים שלישיים שאינם לקוחותיו של עורך הדין (ע"א 37/86 לוי נגד שרמן, פ"ד מד(4) 446 (1990); ע"א 2725/91 היינוביץ' נגד גלעדי, פ"ד מח(3) 92 (1994); ע"א 1170/91 בכור נגד יחיאל, פ"ד מח(3) 207 (1994); ע"א 2625/92 סילביו נחום, עו"ד נגד דורנבאום, פ"ד נח(3) 385 (2004))**" [ע"א 7485/10 **פנטהאוז רחמני נכסים (1997) בע"מ נ' עו"ד יובב פפר**, 2012].

בעמ' 404 העיד עו"ד מוזר כי לא ייצג את התובעת מול שב"כ ולא התיימר לייצג אותה. ועדיין, חובת הזהירות של עו"ד מוזר כלפי התובעת הינה חזקה במיוחד בנסיבות דנן, משום שהתובעת איננה "הצד שכנגד" או "צד שלישי" שבמקרה עבר במסדרון, אלא דווקא מי שניתן לסווגה כמי שנמצאת במחנה של העיתון או של בלאו, ובוודאי שהיא אמורה להיות "בצד" של לקוחותיו, ולא צד שכנגד. כדאי גם להפנות לעמ' 42 למוצגי ההגנה (חקירת שב"כ), שם הבהירה התובעת כי אתר "וואלה" בו עבדה בעת מסירת המסמכים לבלאו, היה שייך בחלקו (שליש) לקבוצת "הארץ". היבט זה מחזק עוד יותר את חובתו של עו"ד מוזר כלפי התובעת.

231. מימוש הוגן וסביר של חובת הזהירות של עו"ד מוזר כלפי התובעת, חייב אותו להשיא לבלאו עצה מקצועית שונה בתכלית. היה עליו לאשר לו, במגבלות סבירות, ליצור קשר עם התובעת ולהודיע לה על כך שתושאל בשב"כ ועל כך שנאמר לו כי השב"כ חוקר את העניין אך אין לו עניין במקורות של בלאו, וכי הוא מציע לתובעת להיוועץ בעו"ד ולשקול צעדיה. הא ותו לא. קל ופשוט. ללא שום "חשש" (מדומה או לא) מפני עבירת שיבוש.

232. לעניין נקיטת הצעד המקצועי המתחייב מצדו של עו"ד מוזר, בנסיבות בהן התובעת חיה את חייה ללא כל ידיעה אודות חקירת בלאו, ולכן - ללא כל ייצוג משפטי או ייעוץ משפטי אודות זכויותיה ואפשרויותיה כמי ששימשה מקור לעיתונאי שזומן לחקירה בשב"כ, נדגיש את הדברים שנאמרו ב-ע"א 10362/03 **א. ברזני שירותים ועסקאות בע"מ נ' אחים בן רחמים (צפון) בע"מ** (2009):

"**<u>אחד מהנתונים אשר יוחסה להם חשיבות בפסיקה לשם קביעה האם חב עורך דין חובת זהירות כלפי הצד שכנגד הוא האם היה הצד שכנגד מיוצג</u>. נפסק אמנם כי היעדר ייצוג של הצד שכנגד אינו תנאי-בלעדיו-אין להטלת חובת זהירות (ע"א 751/89 הנ"ל, עמ' 538; רע"א 1103/09 חדד נ' כהן, פיסקה ז ([פורסם בנבו], 3.3.09)). אולם, סבורני כי כאשר מדובר בשני צדדים מיוצגים, שוקלת עובדה זו באופן משמעותי נגד הטלת חובת זהירות על עורך דין כלפי צד שכנגד**".

ברע"א 1103/09 הנזכר לעיל, נקבע מפורשות כי "**חובת נאמנותו של עורך דין כלפי מי שאינו לקוחו הוכרה זה מכבר בפסיקה, <u>המסמנת מגמות של הגברת האחריות המוטלת על עורך הדין והרחבתה</u>**...". על כן, עדותו של עו"ד מוזר בעמ' 404, "**אני לא מייצג את המקור, לא התיימרתי לייצג את המקור**...", איננה אמורה להשליך על היקף אחריותו כלפי התובעת, שלא הייתה כלל מיוצגת.

233. קו הטיעון של עו"ד מוזר לא הפסיק להפתיע ואף להדהים. בעמ' 390 אישר מפורשות:

"**אתה מספר בתצהיר שלך בסעיף 22 שאחרי שהתובעת נחקרה בשב"כ ב-15 בדצמבר 2009 אתה כותב 'שב"כ הודיע לנו שהוא מבקש לחקור את בלאו ובאותה עת בלאו היה בחו"ל'.**

ת. <u>טלפן אלי היועץ המשפטי של השב"כ ואמר שהם מבקשים לחקור את בלאו</u>.

ש. ואתה יודע, מאז 15 בדצמבר 2009, בלאו נדרש לחקירה בשב"כ, נכון?

ת. <u>הוא נדרש לחקירה</u>. תאריך, אני לא מוכן לחתום עליו אבל כשהוא היה בחו"ל קיבלתי טלפון שבו מבקשים לחקור את בלאו.

בעמ' 391 אישר כי ידע ש-"**בגזר הדין של בלאו נכתב שמדצמבר 2009 ועד אוקטובר 2010 הוא שהה בחו"ל למרות שהוא ידע שהוא נדרש לחקירה בשב"כ**". גזר הדין של בלאו מצוי במאגרים המשפטיים (ת"פ (שלום, ת"א) 10677-07-12 **מדינת ישראל נ' בלאו**, מיום 3.9.12; ראו גם, בהתאמה, סעיף 15 לכתב האישום כנגד בלאו, מוצג ת/5).

בעמ' 6 לתצהירו, הבהיר עו"ד מוזר כי הוא דווקא סבור ש"**נכון יהיה שבלאו יימנע מלחזור ארצה כל עוד לא הגיע להסכמות עם המדינה**".

234. כנגד עינינו ראינו את עדותו של עו"ד מוזר, אשר 'לפני רגע' נזעק מחשש לאבק ניסיון לעבור עבירה של שיבוש הליכי משפט, והנה, כאשר מדובר בבלאו, שהיה ללא כל ספק "דרוש לחקירה", ניתן לפתע ניתוח משפטי 'מזהיר' ושונה בתכלית, לפיו אינטרס אישי של לקוחו בלאו, הצדיק כעת "צפצוף" ארוך של הידרשותו לחקירה בישראל. כלומר, כאן דווקא נמצא אותו "שכנוע פנימי" להתחמקות מחקירה. זו אותה חקירה שסעיף 244 לחוק העונשין מזהיר, כביכול, מפני שיבושה[!]. עולם הפוך, זהו העולם של עו"ד מוזר, או לכל הפחות העולם שהוא מבקש כי לברוא בנסיבותיו של תיק זה.

235. ומה היתה תשובת עו"ד מוזר? בעמ' 391 אנו מוצאים: "**תשמע מה שאני אומר לך. ביקשו ממנו לבוא להיחקר, הוא לא קיבל צו, לא שוגר אפילו צו למשרדי, התנהל מו"מ כשהשלטונות יודעים עליו במדויק כל צעד ושעל וזה נעשה איתם והיה ברור שהוא יבוא אבל הוא לא רוצה להיות במצב שהוא יבוא ויהיה בלחצים מיותרים**...". על כך נאמר: נו, באמת... בלאו לא קיבל צו?! האם

בכך הוא נטרל כל חשיפה לעבירת שיבוש הליכי משפט! גרסה זו יותר מתמוהה. אבל הכל טוב ויפה, כי חס וחלילה שבלאו יהיה בישראל, תחת "לחצים מיותרים"... (אגב דברים אלה נציין, כי בלאו העביר מסמכים לשב"כ, כשלושה חודשים קודם לכן, ללא שום צורך ב"צו", וכן נדגיש כי כאשר הוא זומן לחקירה, הוא ידע היטב שהוא הפר את ההסכם מול שב"כ).

236. בעמ' 393 למדנו כי בלאו הפר בחודש ספטמבר 2009 את הנחייתו של עו"ד מוזר בכל הנוגע ל"**אותם 50 מסמכים שהוא השאיר בידיו**". כך למדנו, כי בעצם בלאו כן הפעיל שיקול דעת עצמאי, גם כאשר עו"ד מוזר השיא לו עצות מקצועיות. משום מה, את העצה הנוגעת ליצירת קשר כלשהו עם התובעת, הוא בחר לקדש באדיקות, ואילו את העצה בעניין העברת המסמכים לשב"כ, הוא דווקא בחר להפר, ובלאו אפילו לא התייעץ עם עו"ד מוזר בכל הנוגע לטיב והיקף המסמכים שיועברו לשב"כ בעקבות נוסח ההסכם מיום 15.9.09 (395).

237. העדר כל התייעצות עם עו"ד מוזר, הביאה לידי כך שבין 49 המסמכים הצבאיים המפורטים בנספח 22 לתצהיר התובעת, בלאו "**בא ונותן מסמכים שצובעים אותה, את לשכת אלוף פיקוד מרכז, את כל הדברים ששמים, לא פנס, פרוז'קטור ענקי**" (397). על כך השיב: "**עניתי לך כבר קודם. המסמכים האלה שמים פרוז'קטור על אפשרויות שונות והעובדה היא שחיפשו חודשים ארוכים ולא מצאו. אם זה היה כל כך פשוט הרי למחרת מסירת המסמכים אפשר היה לגשת לגב' קם ולשאול אותה אם היא המקור**". כלומר, עו"ד מוזר העלים עין מטיב המסמכים שבלאו העביר לשב"כ ובלאו עשה מה שרצה ואיך שרצה. העובדה הקשה היא, שמספר שבועות לאחר חלוף תקופת החגים של אותה שנה (2009) שב"כ הצליח להגיע אל התובעת. אין מדובר ב"חודשים ארוכים". עו"ד מוזר ובלאו היו יכולים בהחלט, להפגין חכמה ובינה בכל הנוגע לסינון המסמכים שהועברו לשב"כ (כך שאלה לא יכללו פן כה דומיננטי של מפקדת אלוף פיקוד המרכז) והם לא נהגו כך.

238. בעמ' 394 נשאל עו"ד מוזר "**האם אחרי ההסכם ואחרי מסירת 50 המסמכים באוקטובר, האם צפית ששב"כ יפעל לאיתורו של המקור?**" ועל כך השיב - "**אני יודע והשב"כ לא הסתיר בפנינו שתפקידו לחפש מקור ותפקידו לשמור על ביטחון המדינה ולא יכולתי להשיג את מה שביקשתי להשיג באותו מסמך והבנתי את העמדה של השב"כ**". בנקודת זמן זו, התעקשותו של עו"ד מוזר לשמר את עצתו המקצועית לבלאו - אף כאשר הוא ידע כי שב"כ מתכוון לחפש את המקור (ומכפיל כוח לידיעתו הייתה מודעותו למגבלות הברורות של ההסכם מיום 15.9.09, אשר לא הקנו הגנה הרמטית למקורות של בלאו) - הייתה גם היא בגדר התרשלות מקצועית כלפי התובעת וגם כלפי בלאו, ובכל מקרה, בלאו עצמו התמיד בשתיקתו האיומה כלפי התובעת, לאחר שהעביר מסמכים מסווגים לשב"כ, המשך עם יציאתו את גבולות ישראל ביום 1.12.09 ועד ליום מעצרה של התובעת (15.12.09).

239. בעמ' 398-399 העיד עו"ד מוזר על המונח "**על מנת לבוא עמו חשבון**" בסוף עמ' 9 לתצהירו. לפי עדותו של עו"ד מוזר, בלאו ידע כי הוא 'על הכוונתי של גורמי הביטחון:

"**בלאו כתב הרבה על נושאים שקשורים לביטחון, על הפעילות של הרשויות בעניין הזה. והיה מי שרצה לבוא איתו חשבון על כך... <u>הוא כתב על נושאים מהותיים למדינה, נושאים שנגעו לשירות הביטחון, לפעילותו של שירות הביטחון, וזה בוודאי לא מצא חן בעיני שירות הביטחון</u>... ש. ולכן מחפשים אותו, מטבע הדברים? ת. <u>או כן או לא</u>**".

240. בעמ' 400 הבהיר עו"ד מוזר כי האמור בסוף עמ' 9 לתצהירו - "**ע"פ מיטב הבנתי הרשויות בחרו לפנות לבלאו**", מתכוון לחודש אוגוסט 2009: "**באוגוסט 2009 פנו לבלאו לראשונה**".

"**זו היתה הפניה הראשונה שאני יודע עליה**" (401). כאן עלתה תמיהתנו:

"**מה שמפריע זה שאתה, ב-2009, יודע שהם פונים אליו ואתה יודע שהם עושים את זה על מנת לבוא עמו חשבון ומה שאני שואל אותך זה שזה אומר שהפעם צריך לשקול שיקולים אחרים, צריך להיות הרבה יותר זהיר. אתה יודע שעכשיו, הפעם, הם באמת עלו עליו, הם יודעים שיש פה משהו. לכן הדרישה להגן על המקור... אתה יודע שזה המקום לנקום בו. איך אתה אומר? על מנת לבוא עמו חשבון. אז עכשיו הגיעה עת נקמה, זה עכשיו צריך להיות סופר זהיר, זו השאלה שלי אליך**"

ועל כך השיב (401) – "**<u>מה אתה רוצה שאני אגיד לך?</u>**".

241. אכן, מה עוד נותר להגיד? עו"ד מוזר יודע את העובדות המהותיות הללו, ובוחר להתפרק טוטאלית מכל חובת זהירות כלפי התובעת, ולפי גרסת ההגנה הוא מייעץ לבלאו, חרף כל האמור, שלא ליצור כל קשר עם התובעת. מה עוד נותר לומר? התובעת, מבלי ידיעתה, נזרקה לאשפתות ונזנחה לאנחות.

ד.24. <u>התרשלות בלאו ויתר הנתבעים – עדותה החד צדדית של גב' סרגוסטי איננה משנה את המסקנות לחובת הנתבעים</u>

242. גב' סרגוסטי חתמה על חוות דעת מומחה, אף שהעידה כי מאז שעזבה את עיתון "העולם הזה" בשנת 1993, היא ערכה עיתון אחד בלבד, בשם "הפטיש" (הח"מ מעולם לא שמעו על עיתון כזה). מעבר לכך, היא אמנם שימשה עיתונאית בעיתונות הכתובה והמשודרת, וכן ערכה מהדורה מרכזית של חדשות 2, אך היא לא זכרה כתבה שלה שנדרשה אישור הצנזורה (438). מוקשה מאוד להשוות את ניסיונה המקצועי והרלוונטי, לזה של מומחה התביעה, מר מתי גולן.

243. כאשר העידה כי כתבה וכותבת "הרבה בנושאים של בטחון", היא לא הראתה דוגמא וציינה כוללנית שמדובר למשל בשילוב נשים בהליכי קבלת החלטות. דהיינו, לא מדובר כלל בעניינים מסווגים (439). היא אף לא ידעה מי זה או מה זה מלמ"ב, עניין אותו יודע כל עיתונאי העוסק בענייני צבא וביטחון.

244. היא הבהירה כי לא נתנה מעולם חוות דעת מומחה בעניין התרשלות של עיתון או עיתונאי (439).

245. גם כאשר נחקרה בשב"כ, בראשית שנות ה-80', אגב פרשת קו 300, חקירתה לא עירבה כלל מקורות (440).

246. בעמ' 441 היא גילתה עובדה מעניינת שלא הופיעה כגילוי נאות בגוף חוות דעתה: בשנים האחרונות היא משמשת עיתונאית פרילנסרית ש"כותבת בכל מקום שישלם לי", ולא הכחישה כי ב-4 השנים האחרונות היא כתבה 14 מאמרי דעה וסקירות עבור הארץ.

247. בעמ' 487 אישרה כי בשנת 2011 היה לה קשר למיזם של עיתונאים נגד העמדתו לדין של בלאו, והיא אף הייתה "בין היוזמים". בעמ' 8-487 היא התייחסה למאמר שלה, מיום 30.5.12 [ת/1] שביקר את החלטת היועמ"ש להעמיד את בלאו לדין. היא ציינה כי כתבה את המאמר מבלי להכיר את העובדות. היא אישרה כי בת/1 ישנו ניסיון להציג את מלוא התמונה המורכבת (פסקה שניה), כלומר גם את הצדדים שאינם נוחים לבלאו.

248. מכל אלה עולה, כי חוות דעתה של גב' סרגוסטי ניתנה ע"י מי שמקבלת באופן קבוע כסף מעיתון "הארץ" בעבור מאמרי דעה וסקירות שונות, וכן ע"י מי שכבר הביעה דעה נחרצת כנגד פגיעה בבלאו. אין לצפות, אפוא, כי חוות דעת זו תוכל להיות, באמת ובתמים, חוות דעת מקצועית, בלתי תלויה ובלתי משוחדת. ואכן, מדובר בחוות דעת מאוד מונוליטית, שמאמצת כל כולה את הגוון האחיד של קו ההגנה. בחוות דעת זו, לא מפתיע לגלות, אין כל גרם של ביקורת כלפי הנתבעים והיא כולה שיר הלל לנתבעים, על פני 15 עמודים ועוד 11 נספחים.

249. בעמ' 3-492, היא מאוד התקשתה להסביר מדוע חוות דעת לא הייתה משתנה, אם הייתה יודעת על מקרה 2002 (גזירת מחבוש לחיילת באוגדת עזה, בגין הדלפת מידע לבלאו). קושי זה, בהחלט מתיישב עם גישתה העקבית, להכשיר כל דבר שאותו עשו הנתבעים.

250. בה במידה, אין זה מפתיע כי בעמ' 448 היא לא זכרה אם בין החומרים שאותם קראה טרם חוות הדעת, היא ראתה את תצהיר עופר קול או התמלול המלא של תשאול בלאו בשב"כ. גב' סרגוסטי אף לא התייחסה (450) לנספח 1 לתצהיר התובעת, כתבת בלאו מיום 7.11.08.

251. בעמ' 452 הגיעו הדברים לידי גיחוך, כאשר היא העידה כי "כל עיתונאי מתעסק עם חומרים רגישים", ולכן הסיקה מסקנות חמורות כלפי התובעת, אף מבלי לדבר עמה. גב' סרגוסטי התעקשה שלא להבחין בין רכילות ברנז'אית לבין המקרה שלנו, משום שלדבריה - "כל עיתונאי מתעסק עם מקורות"... בעמ' 453 היא הסבירה שבעיניה, "רגיש" שווה ערך לסיווג סודי ביותר, וכי גם כתבת ברנז'ה יכולה "למוטט, תאורטית, תשתית כלכלית של כלי תקשורת". עדות כזו פשוט איננה יכולה לעמוד. השב"כ מעולם לא התעניין בכתבות הברנז'ה של התובעת, אך גב' סרגוסטי התעקשה למקם אותן באותה מדרגה של כתבות בלאו. מוזר ומשונה ככל שזה נשמע. והרי בעמ' 456 אישרה כי אין לה מושג אם בעבר היתה חקירה משטרתית על הדלפה מתחום הברנז'ה.

252. ספק בעינינו אם גב' סרגוסטי עיינה בעמ' 155-154 למוצגי ההגנה, שם פירטה התובעת את זמן עיסוקה בעיתונות ואת הנושאים הכמעט איזוטריים בהם היא עסקה (בהשוואה לאותם הנושאים שבהם עסק בלאו, ובמשך זמן ניכר הרבה יותר).

253. בעמ' 453 העידה משום מה שהתובעת כתבה 5-4 כתבות ביום, אך מייד הבהירה, כי בעצם "אני לא בדקתי כמה כתבות".

254. בעמ' 455 למדנו, כי גם חלוף שנה ו-3 חודשים משחרורה מצה"ל ועד בלאו, זה "יותק", משום שעבודה באתר אינטרנטי "זה דינמיקה מאוד אינטנסיבית". עדות תמוהה אף כאן.

255. ואחרי כל זאת, בעמ' 457 היא אישרה כי איננה זוכרת מקרה של הדלפה בתולית (ראשונה אי פעם של המקור), וכן היא לא זוכרת מקרה של מקור שהגיע אליה עם דיסק און קי ועליו 2000 מסמכים. אלא שאלמנטים ייחודיים אלה חסרים בחוות דעתה.

256. בעמ' 458 היא הסבירה (לתדהמת הח"מ), כי לדידה אין הבדל בין פרסום מסמך צבאי מסווג, לבין פרסום של מסמך אזרחי בלתי מסווג (משרד הבריאות). גם פרסום 'אזרחי' יכול להגיע למעצר, כך העידה. לא הביאה לכך כל דוגמא.

257. בעמ' 459 היא עומתה עם מוצג תביעה 34, ציטוט דברי ראש השב"כ דאז, מר דיסקין – "**אני מראה לך את הכתבה הזאת שזה מוצג 34 של התובעת במשפט הזה, שראש השב"כ דאז יובל דיסקין, באיזה שהוא כנס, הוא אומר, 'להבדיל ממקרים אחרים שבהם התבקש לחקור עד הסוף, בלאו נענה לבקשה משום שהיה לנו לאחר בדיקות שעשינו יסוד סביר להניח שהמסמכים שראינו הם רק קצה קצהו של הקרחון'. דיסקין ציין כי, 'יש הבדל בין פרסומים מילוליים לבין שאתה רואה צילומים של מסמכים ברמת סיווג של סודי, סודי ביותר בעיתונות'. זאת ההבחנה של ראש השב"כ. את מסכימה להבחנה הזאת?**" ועל כך ידעה להשיב רק זאת:

"אני לא יודעת מה נקודת המוצא של השב"כ, אני מסתכלת על זה מנקודת מבט עיתונאית, לא מנקודת מבט של השב"כ". קרי, השיקול של "איך המערכת הביטחונית תקבל את עוצמת הפרסום", לא העסיק אותה ולא עניין אותה.

258. בעמ' 468-469, 473 היא מאוד הקטינה את משקל פנייתו של עופר קול ואת "חריגות" העניין, אף שעדי ההגנה האחרים ואפילו כתב ההגנה, כן אישרו כי זו הייתה פנייה חריגה. ללמדך על ניתוקה של גב' סרגוסטי מטענות הנתבעים עצמם.

259. בעמ' 474 העידה גב' סרגוסטי כי היא איננה יודעת אפילו מה הוותק של בלאו ("כמה וכמה שנים") ומעמ' 475 עלה הנתון המפתיע הבא: גב' סרגוסטי אפילו לא דיברה עם בלאו עובר להכנת חוות דעתה. מכאן עולה כי שלל התייחסויותיה לבלאו, בגוף חוות הדעת, הוכתבו מראיות שהוגשו לה וממסקנות שמישהו (לא בלאו) הזין אותה. ואולי לא בכדי המבנה הסגנוני והתוכני של חוות הדעת כה מזכיר את תצהירו של בלאו, אך זוהי מחשבה נוגה של התובעת.

260. בעמ' 481 שמענו מפיה, כי מכיוון שלא באו אל התובעת "עם צו" אזי היא לא הייתה צריכה לתת לשב"כ את המסמכים. מוזר, הרי הנתבעים עמלו רבות כדי להימנע מצו שכזה, ובלאו מסר ביום 23.9.09 את המסמכים "מושא ההסכם" (בהתאם לפרשנותו האישית), נוכח מסגרת ההסכמות מיום 15.9.09, וללא כל "צו". מעבר לכך, אין כנראה לגב' סרגוסטי כל הבנה "בגרוש" לגבי המעמד של חקירה בשב"כ.

261. בעמ' 483 אישרה כי עמדתה המקצועית (אי יצירת כל קשר עם המקור, מחשש שיבוש הליכי חקירה) הינה אכזרית מאוד כלפי המקור. בכך היא צדקה, לשם שינוי.

262. בעמ' 484 אישרה כי איננה יודעת ולא בדקה כמה עיתונאים הועמדו לדין על "שיבוש מהלכי משפט". עדות זו מנטרלת את טענתה לחובת הציות לחוק, כי בכל מקרה עיתונאי כגון בלאו פועל תחת סיכון של "החזקת מסמכים סודיים באופן שגרתי" (483), אך אין כל מדד שמלמד שהסיכון בעניין עבירת השיבוש הינו גבוה יותר(!).

263. טיעונה בסעיף 48 לחוות הדעת, כי אין להעלות על הדעת שעיתונאי ייצור קשר עם מקור תוך "שיבוש הליכי חקירה", לא רק שמנוגד לאמור בסעיף 58 לכתב ההגנה, אלא שיש בו איפה ואיפה, מכיוון שבמקום אחר (483-4) אישרה כי עיתונאים מחזיקים דרך קבע חומרים סודיים אצלם, ואף זאת נעשה בניגוד לחוק העונשין. כלומר, במקרה אחד "מותר" לעבור על החוק, ובמקרה אחר – "לא יעלה על הדעת".

264. יש לדחות אפוא את עדותה של גב' סרגוסטי, הן על הסף והן לגופה.

ד. 25. <u>התייחסות נוספת לחקירתה של התובעת בשב"כ [15.12.09]</u>

265. מעמ' 8-87, 90-89, 92 עלה בבירור, כעדות ניצחת, כי בחלוף הזמן, ומשום שבלאו ניתק ממנה מגע (לכל הפחות כ"מקור"), התובעת אפילו לא זכרה היכן המסמכים, וכזכור – היא חשבה שהם מצויים על המחשב הנישא שהיה עמה אותו רגע (לצורך לימודיה באוניברסיטה), ולבסוף גילתה כי הם לא שם, אלא במחשב נישא אחר בביתה בת"א. אז לזה נקרא מקור "מקצועי"!?! או "מנוסה"!?! מאליו עולה, כי התובעת לא התכוננה לכך ולא הוכנה לכך, ולכן הבלבול הטבעי שלה לגבי מיקום המסמכים על מחשביה.

266. בעמ' 135-136 נדון עמ' 8 למוצג הגנה 1, שבו הציג ר' משב"כ לתובעת, סדרת כתבות "שהיתה לפני שנה... בעיתון הארץ" וכאן התובעת נקבה בתשובה "אורי בלאו כתב על זה" ומייד ר' ציין - "סדרת הכתבות של אורי בלאו". לכן ר' ידע על כך מראש והיא לא גילתה דבר-מה מרעיש או הפתיעה את חוקרי השב"כ.

267. בעמ' 166 העידה התובעת כי תמלילי שב"כ הועברו אליה לראשונה בסביבות ינואר-פברואר 2010, דהיינו כחודש לאחר החקירה בשב"כ. דהיינו, היא לא קראה אותם כמו הודעה במשטרה ולא חתמה על אישור הנוסח. אגב, התובעת אפילו לא ידעה שהחקירה בשב"כ מוקלטת.

ה. <u>הערה מתודית על העילה החוזית</u>

268. עד עתה עסקנו בהוכחת התרשלותם החמורה של הנתבעים, במעשה ובמחדל. מאליו עולה, כי מעשים ומחדלים אלה מפרים את **ההסכמה החוזית שבע"פ**, בין התובעת לבין בלאו ועיתון הארץ, במובן זה שבלאו והנתבעים הפרו את התחייבותם הראשונה במעלה כלפי התובעת, לשמור את זהותה בסוד ולעשות כל מה שרק ניתן על מנת לעמוד בהתחייבות זאת.

ו. <u>אחריותם של הנתבעים 3-4</u>

269. התובעת התקשרה בהסכם מול בלאו, וכפועל יוצא התקשרה בהסכם עם עיתון "הארץ" ועם כל האחראים לפעולותיו המקצועיות של בלאו. הנתבע 3 שימש אז כהיום כמו"ל העיתון.
הנתבע 4 היה אחראי כלפי התובעת בתור מי ששימש בזמנים הרלוונטיים, כעורך החדשות (עד ינואר 2009) והחל מינואר 2009 שימש כסגן עורך העיתון, וזאת עשה עד יוני 2012. הנתבע 4 (להלן: "**זילברברג**") קשר עצמו לעילת התביעה, ואחריותו הוסברה בתצהירו:

269.1. הן לגבי הפרסומים מן הימים 26.11.08-28.11.08 (נספחים 3-1 לתצהירו).

269.2. הן לגבי שיחתו עם אל"ם עופר קול (סעיף 8 לתצהירו).

269.3. הן לגבי הפרסום מחודש מרץ 2009 (סעיף 10 לתצהירו).

269.4. הן לגבי ידיעתו האישית אודות תשאול בלאו בשב"כ, ביום 3.8.09, החלטותיו בעניין זה (עדכון העורך דב אלפון, זימון פגישה עם עו"ד מוזר ובלאו, נטילת חלק באותה פגישה, מודעות למו"מ מול שב"כ, מודעות לטיוטת ההסכם מול שב"כ, מתן הערות לטיוטה זו, מודעות לנוסח ההסכם הסופי. הן הטיוטה והן ההסכם הסופי צורפו כנספחים 5-4 לתצהירו).

270. בעמ' 409-412, זילברברג מאוד התקשה להסביר מדוע בלאו נהג נכונה כאשר הסתיר מהתובעת את פנייתו החריגה של עופר קול אליו ואל זילברברג, ובסוף יוצא (413) שהתשובה היא שצריך היה "לסמוך על בלאו". בעמ' 421 עלה, כי אחרי פניית עופר קול, הוא ובלאו לא פנו בדברים לעו"ד מיבי מוזר, זאת עשו רק אחרי התשאול בשב"כ.

271. בעמ' 413 עלה כי זילברברג אכן הכיר את נספח 1 לתצהיר התובעת – כתבה מיום 7.11.08 בעמודי החדשות בעריכתו. בכך התרחבה אחריותו כלפי התובעת.

272. המנטרה "צריך היה לסמוך על בלאו", חזרה על עצמה לכל אורך חקירתו הנגדית, אלא שזילברברג לקח את מוטיב המידור שאותו הכתיב בלאו, ומתח אותו עד אינסוף. אכן ניתן לקבל את מוטיב המידור מצד בלאו, אך זילברברג היה מחויב לעשות מעשים ולשאול שאלות נוקבות אודות הסכמתו המפורשת של המקור, כבר החל מפרסומי "מכירת חיסול" והמשך לאחר פנייתו של אל"ם עופר קול אליו. לא שמענו על שאלות נוקבות, לא שמענו על דיון רציני לגבי סיכונו של המקור, הכל הסתכם ב"צריך היה לסמוך על בלאו". הכשל התחדד עוד יותר משום שזילברברג היה חלק אינטגרלי מהמגעים מול שב"כ, בחודשים אוגוסט-ספטמבר 2009, ועל כן ידע כי המקור לא זוכה להגנה מספקת, והגנתו תלויה הייתה בדרך שבה בלאו מימש את ההסכם, וגם עניין זה לא הטריד את מנוחתו (רק בדיעבד הוא הבין שבלאו הפר את ההסכם).

273. כפי שהוסבר במענה לשאלון שהפנתה התובעת לנתבעים (מוצג **31** למוצגי התביעה, עמ' 3) הרי שהנתבע 3 (מו"ל העיתון) "**יחד עם העורך הראשי של העיתון, הם האחראים משפטית על כל הכתבים של העיתון ועל כן הם בדרך כלל מהאורגנים שנתבעים בתביעות שמוגשות נגד העיתון והעיתונאי**". כאן ייאמר, כי הנתבע 3 בחר שלא להגיש תצהיר בתביעה זו, ולכן חזקה עליו כי הוא מסכים לקבל אחריות אישית על נזקי התובעת. יוער, כי בברקוביץ-מחוזי, בחר הנתבע 3 להגיש תצהיר עדות ראשית, ממנו עלה כי נפגש עם המקור דשם, 3 פעמים. כן עלה (סעיף 58 לברקוביץ-מחוזי), כי הנתבע הציע בזמנו לברקוביץ, ביוזמתו "ולפנים משורת הדין" ואפילו מבלי שהיא ביקשה, כי עיתון "הארץ" ישתתף עמה בהוצאות הכרוכות בניהול ההליכים המשפטיים בהם הייתה מעורבת בעקבות הודאתה בהדלפה, עד לסך של $10,000. התובעת מניחה דברים אלה בפני בית המשפט הנכבד, על מנת להבהיר עד כמה היא נזנחה ע"י הנתבעים, אחרי הודאתה ביום 15.12.09, תוך השוואה ברורה למקרה ברקוביץ. מסעיף 58 לברקוביץ-מחוזי עולה עובדה נוספת. נספח 1 לתצהיר הנתבע 3 בתיק ברקוביץ-מחוזי, היה מכתב של עיתון "הארץ" ליועץ המשפטי לממשלה, מיום 14.5.03 (כארבעה חודשים אחרי הודאת ברקוביץ בפני חוקריה), בכל הנוגע לביצוע חקירת ההדלפה. ראו גם, פרק **מ"א** לסיכומי הנתבעים בתיק ברקוביץ-מחוזי (מוצג **32** למוצגי התביעה), ובמיוחד הכעס של הנתבע 3 המפורט בסעיף 658 לאותם הסיכומים, שהוביל לכתיבת המכתב ביום 14.5.03. כמה שונים היו פני הדברים בעניין התובעת דנן. למה? זאת לא נדע כנראה, אך חזקה על הנתבע 3 שהוא ביקש להתחמק מכל הבהרה בעניין זה.

274. ולגבי הנתבע 3 נוסיף גם זאת: על שולחנו של נשיא ארה"ב הארי טרומן, היה קבוע שלט קטן האומר - "**The buck stops here**" (האחריות נעצרת כאן, בתרגום חופשי). מוטב היה אילו הנתבע 3 היה מאמץ זאת בנסיבותיו של תיק זה, ולא חומק ממתן עדות.

ז. <u>הסתמכות על פרוטוקולים של ההליך הפלילי</u>

275. ברע"א 8562/06 **לימור פופיק נ. פזגז 1993 בע"מ** (2007), הבהיר כב' הנשיא גרוניס:

"... הפרוטוקולים שביקשה המבקשת להגיש אינם מהווים לכשעצמם ראיה קבילה, ובכך מודה גם המבקשת. הכלל הוא כי פרוטוקול דיון במשפט פלילי אינו קביל, כשלעצמו, כראיה במשפט אזרחי. על המבקש להגישו לזמן את העד הרלוונטי למתן עדות בבית המשפט. במהלך עדות זו ייתכן וניתן יהיה להגיש את הפרוטוקול, בהתחשב בהוראות דיני הראיות הנוגעות לכך (ראו, רע"א 275/96 עקנין נ' גילת (לא פורסם)). במקרה אחד רשאי בית המשפט לעיין בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, שלא בהתאם לאמור לעיל. זאת, כאשר הוא רואה צורך בכך לשם הבהרת הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, שהתקבלו כראיה לפי סעיף 42א לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (ראו, סעיף 42ב לפקודת הראיות). זהו אינו המקרה דנא ומשכך, הגשת הפרוטוקולים אפשרית - אם בכלל - רק תוך כדי עדותם של העדים הרלוונטיים".

276. אין חולק, כי לתצהיר בלאו צורפו פרוטוקולים מתוך דיוני מעצר ודיונים משפטיים של התובעת. בלאו אף מרבה להפנות אליהם וללמוד מהם דברים המתיישבים עם גרסתו. גם אם ננית שניתן לעשות כן בנוגע לעדויות של התובעת עצמה, הרי שלא ניתן לעשות כן לגבי "עדויות" או דברים לפרוטוקול שנאמרו ע"י פרקליטים משני הצדדים.

277. <u>בכפוף להתנגדות זו</u>, <u>ורק למען הזהירות</u>, נדגיש כי מה שבטוח הוא, שהבנתו של בלאו את האמור בנספחים 12-11 לתצהירו, הינה שגויה ביותר. בעמ' 609 הוא העיד כי "**הערכת הסיכונים שאני, כעיתונאי, ביצעתי, ושהעיתון ביצע, הכל הוכיח את עצמו. המדינה אומרת – לא הגענו אליה מהמסמכים. חקרנו וחקרנו וחקרנו ולא הגענו למקור למסמכים. הם אומרים את זה**".

אך מה בדיוק אמרה הפרקליטה הדס פורר-גפני:

277.1. בנספח 11 לתצהיר בלאו, היא טוענת בשורות 13-10, כי בשלב מסוים, השב"כ עשה הסכם מול העיתונאי "**שיתן את כל המסמכים שיש בידו. העיתונאי נתן 49 מסמכים, חלקם על דיסק וחלקם על דיסק קשיח, <u>ומעת מסירת המסמכים החלה חקירה מודיעינית שהובילה למשיבה</u>**".

277.2. בנספח 12 לתצהיר בלאו, היא טענה מה פירוש דבריה שלקח לשב"כ "**מספר חודשים**" להגיע אל התובעת - "**מרגע קבלת המסמכים מספטמבר/אוקטובר עד להזמנתה לחקירה בדצמבר**". ואגב, גם בלאו "הסכים" כי 23.9.09 (יום מסירת 49 המסמכים המסווגים לידי שב"כ) נפל אחרי ראש השנה ולפני יום כיפור וסוכות, דהיינו סביר ביותר להניח כי לאחר תקופת החגים של אותה השנה, נערכו הפעולות והבדיקות האחרונות בשב"כ בעניין איתור המקור, ואז הגיעו אל התובעת, כעבור שבועות אחדים.

278. נוכח תעודות החיסיון שהוצאו בפרשה (נספחים 10-9 לתצהיר בלאו) איננו יודעים כלל מה בדיוק נעשה מרגע הפרסומים ועד אשר בלאו זומן לתשאול בשב"כ.

ח. <u>לימוד היקש מפסק הדין ב-ת"א (י-ם) 14451/93 אלון תמיר נ' רשות השידור [1996]</u>

279. באותו עניין, דובר בתביעה של מקור אשר התנה את עריכת הריאיון המצולם עמו, בכך שדמותו תוסווה וקולו יעוות, והכל כדי שלא ניתן יהיה לחשוף את זהותו. "...**כל זאת היה ידוע לנתבעים, או שהיה צריך להיות ידוע להם. די בבקשת התובע שלא ניתן יהיה לזהותו, גם אם לא הודגש בפני הנתבע כי התובע חושש מתגובת הנהלת המפעל או לא צויינו אמצעי הסוואה כאלה או אחרים**". בפסק הדין, מפי כב' השופט זילברטל (כתוארו דאז), מובלטת המגמה להחמיר עם אמצעי התקשורת, שעליו סמך המקור:

279.1. <u>לעניין טיב ההסוואה</u>: "**במצב שכזה אין כל משמעות להסוואה חלקית. חוסר האפשרות לזהות את התובע, הוא הדבר שנדרש על ידו, הוא עניין ברור ומובן. לא ייתכן מצב של אפשרות נמוכה לזיהויו. נדרש חוסר אפשרות מוחלט לזיהויו, כמפורט לעיל. לפיכך גם אין משמעות לדגש המושם ע"י ב"כ הנתבעים על כך שננקטו האמצעים המקובלים להסוואה, כפי שנהגו אותה עת בהתחשב בציוד שהופעל. אם, באמצעים המקובלים, התוצאה הייתה שהסוואה אינה מלאה, היה צריך להביא הדבר לידיעת התובע. <u>ההסכם בין הצדדים היה ברור וחד משמעי: הסכמה להתראיין ולהצטלם כנגד חוסר אפשרות זיהוי המרואיין. אין זה מענינו של התובע כיצד תושג ההסוואה ובאילו אמצעים</u>. ... צפייה בכתבה, לאחר שמיעת עדותו של התובע, מצביעה בעליל על כך שההסוואה לא הייתה מושלמת וניתן היה לזהות את התובע... כפי שכבר נאמר, <u>במקרה כגון דא סופו של עניין מעיד על תחילתו</u>. אין מדובר בטעות בשיקול דעת וכו'. הרי אין כל קושי לצפות בכתבה טרם שידורה. הצופה הסביר בכתבה שכזו, המכיר את התובע, והמודע לנסיבות הפרשה, היה צריך ויכול היה להגיע למסקנה כי ההסוואה לוקה בחסר... די בכך כדי לקבוע כי הנתבעים הפרו את ההסכם עם התובע ואת חובת הזהירות שהיה עליהם לחוב כלפיו. אך מעבר לאמור לעיל, הנתבעים התרשלו בעוד עניינים**".

279.2. <u>אי קיומו של נוהל מסודר להסוואות</u>: "**כפי שהתברר בחקירתו הנגדית של הנתבע, לא היה קיים אצל הנתבעת נוהל מסודר בנוגע להסוואת מרואיינים (עמ' 55 שורה 25 לפרוטוקול). <u>בגוף ציבורי העוסק בתקשורת המונים ואשר מפעם לפעם, כדי לקדם את מטרותיו העיתונאיות, נזקק להבאת "עדויות" תוך הסוואת המרואיין, לא יתכן שלא יערך נוהל מסודר וברור בעניין זה</u>. <u>לא יתכן להשאיר העניין לכושרו היצירתי או כושר אלתורו של הכתב, הצלם, העורך וטכנאי הקול והשידור. עצם העדרו של נוהל שכזה, כשלעצמו, מצביע על התנהגות רשלנית מצד הנתבעת</u>... מעבר לכל האמור לעיל, שדי בו כשלעצמו כדי להביא למסקנה בדבר התרשלות הנתבעים והפרת המוסכם עם התובע, עדויות עדי ההגנה רצופות סתירות של ממש בכל הנוגע לאופן ביצוע ההסוואה, דבר המלמד על חוסר נוהלים וחוסר שיטתיות בעבודה מהסוג הנדון, כמו גם על אי מתן תשומת לב ראויה לנושא ההסוואה. אין להכביר מילים בנושא חשיבותה של ההסוואה למי שמבקש שזהותו לא תתגלה ומה יכולות להיות התוצאות במקרה של חשיפת הזהות. <u>עדי ההגנה</u>**

הוכיחו בעדויותיהם, כמפורט להלן, שלא ייחסו לסוגיה את החשיבות הראויה לה ושוודאי שאין לראות בכישלון ההסוואה משום טעות בתום לב שנגרמה על אף נקיטה בכל האמצעים שניתן היה לנקוט בהם" (כאן נעיר: אין כל הצדקה מדוע שלא נחליף את המילה "הסוואה" במילים "שמירה על מקורות").

279.3. דחיית טענה של הסתכנות מרצון / אשם תורם של המקור: "... **אין לקבל את טענת הנתבעים לפיה התובע הסתכן מרצון בהסכימו להיחשף בכתבה. אכן, גם כאשר ההסוואה מושלמת קיים סיכוי כלשהו של חשיפה (אם לא כתוצאה מזיהוי הדמות והקול כי אז מהקשר הדברים וסימנים אחרים). ואולם, המצב במקרה דנן אינו של מי שנחשף על אף ההסוואה הטובה, אלא של הסוואה לקויה ושל העדר כל נוהל שנועד להבטיח קיומה של הסוואה טובה. התובע לא הסכים להסתכן בנסיבות שכאלה והשאלה, האם הסיכון הנלווה גם להסוואה מושלמת צריך לעמוד לתובע לרועץ, אם הוא נחשף, אינה מענייננו. במילים אחרות: גם אם התובע נטל סיכון בעצם הסכמתו להתראיין, ולא בהסוואה, לא זה הסיכון שבפניו מצא עצמו בסופו של דבר. הסיכון שהוא נטל היה בשיעור מסוים. הסיכון בפניו הועמד עלה עשרות מונית על הסיכון שנטל, וזאת באשמת הנתבעים.**

... גם אינני רואה לנכון לייחס לתובע אשם תורם בשל כך שלא היתנה שתיעשה הסוואה בדרך כלשהי ושלא ביקש לצפות בכתבה ערב שידורה (עמ' 22 לסיכומי ההגנה). התובע היה רשאי לסמוך על המקצועיות של אנשי הנתבעת שהם-הם בעלי הניסיון והידע בנושאי צילום, שידור והסוואה. אין כל יסוד לטענה שעל ההדיוט לנקוט אמצעי פיקוח ובקרה על פעולת איש המקצוע עימו הוא מתקשר ועליו הוא סומך".

280. הנה כי כן, בעניין **אלון תמיר** הנ"ל, בוצעה אבחנה ברורה בין המקור לבין גוף התקשורת שעושה שימוש במקור ובמידע שבידי המקור. החובה הראשונה במעלה הינה של גוף התקשורת כלפי המקור. המקור רשאי לסמוך על המקצועיות של גוף התקשורת ואנשיו, "**שהם-הם בעלי הניסיון והידע**" הרלוונטיים. והרי, "**אין כל יסוד לטענה שעל ההדיוט לנקוט אמצעי פיקוח ובקרה על פעולת איש המקצוע עימו הוא מתקשר ועליו הוא סומך**". נדגיש, כי זו בדיוק המנטרה שעליה חוזרים ב"כ הנתבעים, בבואם לנתח כיום, בדיעבד, איך בדיוק התנהגה התובעת לכל אורך הפרשה. המיקוד הדומיננטי בתובעת, נוגד את הפסיקה הרלוונטית לענייננו, כמו גם את הפסיקה הכללית, שתמיד מביטה (מטעמי מדיניות המוטמעים בניתוח המשפטי) על איש המקצוע/המומחה ושואלת האם הוא אכן עמד בחובות הזהירות כלפי הניזוק או שמא הפר אותן.

גם אם נקבל שהתובעת לא הייתה הדיוט גמור בעניין זה, הרי שידיעותיה וניסיונה לעניין שמירה על מקורות בפרשה ביטחונית כה רגישה, היו אפסיות. ועל כן, ניתן בהחלט לקבוע כי הסיכון שהיא נטלה על עצמה היה בשיעור מסוים, בהשוואה לסיכון שבפניו היא מצאה את עצמה בסופו של דבר. כמו כן, בענייננו אין מדובר רק בפרסום חד פעמי שיצר תקלה, אלא במסכת של אירועים על סרגל זמן של שנה וחודשיים (מעת היכרותם של התובעת ובלאו, ועד ליום 15.12.09), שעה שחובת הזהירות של הנתבעים כלפי התובעת הייתה קבועה, נמשכת ומתמדת לכל אורך התקופה.

ט. קשר סיבתי בין ההתרשלות (הפרת חובת הזהירות) לבין הנזק

281. סיכומים אלה עוסקים בסוגיית האחריות, ולכן הם מניחים קיומו של נזק לתובעת.

בפרק זה נוכיח את סוגיית הקשר הסיבתי, המהווה את אחד היסודות לעוולת הרשלנות, ובאופן דומה הוא נצרך גם לעילה החוזית.

282. כפי שנקבע בסעיף 25 לברקוביץ-עליון, בכל הנוגע לקשר סיבתי עובדתי:

"לצורך הדיון, ניתן לצאת מנקודת הנחה כי קיים קשר סיבתי עובדתי בין הפרסום לבין חשיפת זהותה של המערערת כמקור ההדלפה. פשיטא כי אילולא הפרסום בו החלו המשיבים לא הייתה חקירה, ואם לא הייתה חקירה, לא היו מגיעים אל המערערת. אולם בכך לא סגי כדי להטיל אחריות בנזיקין, ויש לשמור על ההבחנה בין קשר סיבתי עובדתי לקשר סיבתי משפטי".

283. כאן נסביר, כי מן הראיות שנאספו והצטברו בתיק זה, עולה בבירור כי רשויות הביטחון החלו לחקור את ההדלפה שעמדה בבסיס פרסומיו של בלאו, משום שפרסומים אלה כללו צילומים מפורשים של מסמכים צבאיים מסווגים וסודיים. אין אפוא כל קושי במסקנה כי הפרסומים בעיתון הארץ (מושא התביעה) הובילו לחקירה, והחקירה הובילה אל התובעת. עיקר הבחינה הינה סוגיית הקשר הסיבתי המשפטי, ועל כך להלן.

284. הלכה היא, כי ישנם שלושה מבחנים המשמשים את ביהמ"ש לבחינת הקשר הסיבתי המשפטי: **מבחן הסיכון** - בודק האם הנזק שנגרם הוא מסוג הנזקים שמפניהם בא המחוקק להגן. לפי מבחן זה, תוטל אחריות בנזיקין כאשר יתברר כי המחוקק התכוון להטיל אחריות בגין התנהגות מהסוג שהבילה לנזק. מבחן זה הוא המבחן המוביל בפסיקת ביהמ"ש בעניין קיומו של קשר סיבתי משפטי.

מבחן הצפיות - בודק האם המזיק, כאדם סביר, צריך היה לצפות כי התרשלותו תביא לנזקו של הניזוק. כלומר, האם ניתן היה לצפות את הנזק שנגרם, והאם רצוי להטיל אחריות בגינו. כאן נבחנות הן צפיות טכנית והן צפיות נורמטיבית.

מבחן השכל הישר - בודק האם ההתנהגות הרשלנית של הנתבע/מזיק גרמה עובדתית לנזק. על פי מבחן זה, הקשר הסיבתי ישלל רק אם לאחר ביצוע ההתנהגות הרשלנית התערב גורם אחר ובלתי צפוי מסוג אירוע טבע בלתי רגיל, צירוף מקרים חריג או התערבות של אדם אחר. מבחן השכל הישר שואל, האם כל התכונות, המייצגות את הרשלנות שבהתנהגות המזיק, תרמו בפועל להתהוות התוצאה המזיקה.

285. מושכלת יסוד היא, שהתערבות גורם זר בין מעשה ההתרשלות לבין הנזק, אין בה כשלעצמה כדי לנתק את הקשר הסיבתי. ברגיל, פעולה רשלנית של אדם אחר אינה מנתקת את הקשר הסיבתי, **ואפילו פעולה מכוונת** של אדם אחר אינה מנתקת את הקשר הסיבתי **אם ניתן היה לצפותה** (ראו: ע"א 8199/01 **עזבון המנוח מירו נ' מירו**, פ"ד נז(2) 785, 791 (2003); ע"א 7021/99 **עיזבון המנוח שלומי ויצמן ז"ל נ' סלע**, פ"ד נו(1) 822, 830 (2001); ע"א 576/81 **בן שמעון נ' ברדה**, פ"ד לח(3) 1, 7 (1984)).

כל רשלנות חייבת להיבחן לגופה, על פי מבחן הצפיות, ובמקרים המתאימים - על פי מבחן הסיכון ומבחן השכל הישר (ע"א 7008/09 **עבד אל רחים נ' עבד אל קאדר** בפסקה 22 לפסק דינו של השופט י' עמית (7.9.2010)).

286. גישה אחרת רואה את מבחן הסיכון כמבחן העיקרי, כאשר מבחן הצפיות מהווה קונקרטיזציה שלו. ראו למשל, ע"א 7144/14 **נתן מכנס נ' מעון רוחמה** (3.9.15):

> **"משמצאנו כי מתקיים קשר סיבתי עובדתי בין התרשלות המשיבים לבין הנזק, כל שנותר הוא לבחון אם מתקיים קשר סיבתי משפטי, ודי לנו כי נראה שמתקיים מבחן הצפיות הסבירה – המוכל כאמור בגדרי מבחן הסיכון – כדי לצלוח את משוכת הקשר הסיבתי המשפטי. כלום יכולים היו המשיבים לצפות את הנזק שייגרם למערער על רקע הסיכון שיצרו בכך שחייבו אותו לעבוד בנגרייה הישנה תוך חשיפה לאבק עץ וללא אמצעי בטיחות והגנה נאותים? סבורני שהתשובה לשאלה זו בחיוב. חזקה על מעביד שמודע לקיומן של הוראות הבטיחות בעבודה שצוינו לעיל ולסיכונים לבטיחותם ולבריאותם של העובדים שהן נועדו למנוע. הדברים אמורים בבחינת קל וחומר בענייננו, כאשר המדינה היא המשיבה לתביעה, שעליה מוטלת אחריות מוגברת לדאוג לבטיחותם של עובדיה בפרט, ושל העובדים במשק בכלל. לא יכול להיות ספק כי המדינה יכולה הייתה לצפות את הנזק שייגרם למערער במישור הפיזי, ומשכך הייתה צריכה לצפותו גם במישור הנורמטיבי (ראו: ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט(1) 113, 128-129 (1985); עניין וגנר, פסקה 6)".**

287. למבחן הצפיות תפקיד מרכזי בעוולת הרשלנות בהיותו משמש כ"מסננת". עוולת הרשלנות בהיותה עוולת מסגרת היא רחבה ולכן לשאלת הקשר הסיבתי המשפטי תפקיד חשוב בצמצומה של העוולה. אנו בוחנים האם כאשר התנהגות מסוימת סווגה כשלילית היא עשתה תוך צפיית הנזק כפי שהוא אכן נגרם בפועל. לא די בכך שנוכיח כי היה מעשה בעל אופי רשלני אלא יש צורך בהוכחה כי הנזק המסוים שנגרם היה ניתן לצפייה של המעוול. שתיים הן השאלות העולות בפסיקה במסגרת הדיון במבחן הצפיות:

287.1. **מה צריך לצפות המעוול כדי שיתקיים הקשר הסיבתי?**

287.2. **מהי דרגת הצפיות הנדרשת כדי להוכיח כי היא אכן התקיימה?**

288. **כדי לענות על השאלה הראשונה** יש להבחין בארבעה גורמים המרכיבים את המושג נזק ולהבין אילו מהגורמים הללו צריך המעוול לצפות. ארבעת הגורמים הם: סוג הנזק, היקף הנזק, הליך הגרימה וזהות הנפגעים, כאשר במבחן הצפיות אנו בוחנים האם צפה המעוול את סוג הנזק שנגרם, היקף הנזק שנגרם ואת הליך הגרימה. שאלת הצפיות לגבי זהות הנפגע, קרי שאלת הקשר בין המעוול לניזוק, אינה מתעוררת בשאלת הקשר הסיבתי המשפטי והיא שייכת ליסוד הראשון בעוולת הרשלנות הוא יסוד ההתרשלות. במשפט הישראלי עיקרו של מבחן הצפיות מתמקד בשאלת הצפיות לגבי סוג הנזק ושאלת הליך הגרימה וזאת כיוון שהפסיקה הקלה בדרישה לצפות את היקפו של הנזק. צמצום הדרישה לצפיית היקף הנזק מוצא ביטוי בכלל חומרת הנזק שמגדיר כי מבחינה עקרונית כל נזק הוא צפוי אלא אם כן היקף הנזק אינו ניתן לצפייה מבחינה הגיונית.

גם שאלת הצפיות מבחינת הליך הגרימה של הנזק הקלה הפסיקה והניחה כי לרוב תתקיים הצפיות הנדרשת וזאת לאור **עיקרון הגולגולת הדקה** הקובע כי אנו בוחנים את הניזוק כמות שהוא, על חולשותיו ורגישויותיו. כלומר, עיקרון זה מניח כי היקף נזק שנגרם כתוצאה מרגישות או חולשה של הניזוק המסוים נחשב כצפוי מבחינת האחריות שנטיל עליו גם אם לא הייתה צפיות כזו מבחינה סובייקטיבית. כלל עיקרון הגולגולת

הדקה מהווה חריג לציפיות של סוג הנזק. אם לניזוק יש רגישות מיוחדת ולכן נגרם הנזק, נחייב את המזיק בנזק אפילו שהוא לא יכול היה לצפות את סוג הנזק. ודוק, "**הכלל המכונה "גולגולת דקה", לפיו המזיק מוצא את הניזוק כמות שהוא, ואחריותו חלה על מלוא היקפו של הנזק**" (ע"א 248/86 **חננשווילי נ' רותם חברה לביטוח בע"מ**, פ"ד מה(2) 529; ע"א 3222/10 **ביטוח ישיר חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני**, מיום 28.6.12).

289. השאלה השנייה שמתעוררת ככל שאנו בוחנים צפיות היא על דרגת הצפיות הנדרשת בכל אחד מהגורמים הללו. שאלה זו היא למעשה שאלה של הפשטה. כלומר, אנו בוחנים לאיזו רמה של דיוק נדרשת מבחינת הצפיות כדי לקבוע כי היא נתקיימה. ההלכה הפסוקה קבעה כי נדרשת רמת הפשטה גבוהה כך **שדי בצפיית הליך הגרימה בקווים כלליים** כדי להטיל אחריות משפטית.

290. בנסיבות העניין ראוי להחיל את סעיף 38 לפקודת הנזיקין, שכותרתו "**חזקת הדברים המסוכנים**". סעיף זה נדון לעיל בכל הנוגע לסוגיית התרשלותם של הנתבעים, אך יש לו השלכה גם על סוגיית הקשר הסיבתי המשפטי. כך נפסק ב-ע"א 2303/11 **מדינת ישראל - משרד הביטחון נ' לוטפי חסן עואודה** (24.6.14):

> "קשר סיבתי משפטי
>
> **6. <u>תובע הנסמך על חזקת ההתרשלות שבסעיף 38 לפקודה אינו נדרש להוכיח את קיומו של קשר סיבתי משפטי בין התרשלות הנתבע ובין הנזק, והוא הדין באשר להסתמכותו של תובע על יתר חזקות ההתרשלות שבפקודה</u> (יצחק אנגלרד "יסודות האחריות בנזיקין" דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית 232 (מהדורה שניה, גד טדסקי עורך, 1976); ע"א 7877/02 זיאד נ' חברת החשמל מזרח ירושלים בע"מ, פ"ד נח(2) 279, 285 (2003); ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'יצ'יק, פ"ד נו(1) 539, 556-557 (2001); אך לביקורת שנמתחה על קביעה זו ראו ישראל גלעד ואהוד גוטל "על הרחבת האחריות בנזיקין בהיבט הסיבתי – מבט ביקורתי" משפטים לד 385, 410-413 (2004)). <u>במילים אחרות, חזקת ההתרשלות אינה מצומצמת לסוגיית האשם בלבד והיא מקפלת בתוכה גם חזקה בדבר קיומו של קשר סיבתי משפטי בין ההתרשלות לנזק. על מנת לסתור היבט זה של חזקת ההתרשלות מוטל על המערערת הנטל להוכיח קיומו של "גורם זר מתערב" אשר ניתק את הקשר הסיבתי האמור.</u> בענייננו, לא הרימה המערערת נטל זה שכן על מנת לעמוד בו היה על המערערת להוכיח כי אותו "גורם זר" אשר בגין מעשיו התפוצץ הרימון במהלך ההתקהלות, פעל באופן שאותו לא יכולה הייתה המערערת לצפות בעת שהתרשלה בהשגחה על הרימון. <u>לעומת זאת התנהגות צפויה של "גורם זר" אין בה כדי לנתק את הקשר הסיבתי המשפטי</u> (ע"א 3510/99 ולעס נ' אגד – אגודה שיתופית לתחבורה בישראל, פ"ד נה(5) 826, 845-846 (2001); ע"א 5154/10 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה הרצליה נ' כלפון נווה ארזים בע"מ, [פורסם בנבו] פס' 23-25 (22.8.2012); ישראל גלעד "על ההיקף הראוי של הכרה בסיבתיות משפטית בעוולת הרשלנות" מחקרי משפט כט 169 (2013)). בהיעדר מידע כלשהו על נסיבות העברת הרימון לאותו "גורם זר", לא ניתן לקבוע כי מדובר באירוע לא צפוי וכפי שהעיר בהקשר זה חברי השופט זילברטל (ראו פס' 21 לחוות דעתו), דומה כי ככלל לא ניתן לומר**

ששימוש ברימון לשם פגיעה באנשים אשר עימם מצוי המשתמש בסכסוך, דוגמת ריב חמולות, הינו בלתי צפוי. אוסיף ואומר עוד כי לצערנו דומה כי שימוש ברימון שהגיע לידיים הלא נכונות ופגיעה באמצעותו בחפים מפשע באירוע טרור, אף הוא אינו בלתי צפוי במקומותינו ובעניין זה אני שותפה לביקורת שמתח חברי השופט זילברטל על הכלל שנקבע בע"א 796/80 אוחנה נ' אברהם, פ"ד לז(4) 337, 345-346 (1983) לעניין הצפיות, בהיותו צר מדי".

291. אשר על כן, אם וככל שייקבע כי הנתבעים התרשלו כלפי התובעת במובן סעיף 38 לפקודת הנזיקין, דהיינו כחלק מ-"**חזקת הדברים המסוכנים**", הרי שקביעה זו טומנת בחובה חזקה כי נוצר קשר סיבתי משפטי בין ההתרשלות לבין נזקיה של התובעת. ועל כן, הנטל מוטל על הנתבעים לסתור את החזקה, באמצעות המבחנים של "גורם זר מתערב". כאן ודאי יטענו הנתבעים, כי חקירת שב"כ הייתה גורם זר מתערב. אלא שברור הוא, כי מדובר בטיעון קלוש, מכיוון שבלאו יכול היה לצפות כי פרסומיו (מושא התביעה) יובילו לחקירת שב"כ או חקירת משטרה (או חקירה משולבת של שתי רשויות אלה), וזו תוביל לבסוף לאיתורה של התובעת כמקור של פרסומיו.

292. בכגון דא, כבר נפסק חזור ושנה (כחלק מניתוח של מבחן הצפיות), כי "...**<u>גם מעשה פשע המבוצע</u> <u>על-ידי אחר שהוא בגדר גורם זר מתערב</u>, לא יחשב כסיבה מכרעת לנזק הפוטר את הגורם המתרשל הראשון מן האחריות בנזיקין, אם נדרשת מן הגורם המתרשל הראשון חזות מראש של המעשה הזדוני, <u>כאחת מן התוצאות האפשריות</u> של המעשה או המחדל המהווים את האשם של הגורם המתרשל הראשון**" (ע"א 350/77 **כיתן בע"מ נ' וייס**, פ"ד לג(2) 785 (1979)).

[ראו גם, ע"א 6279/04 **עז' המנוח מוסא אבו צבחה נ' מדינת ישראל**, 2007 ; ע"א 8650/08 **בנימין רפאלוב נ' מדינת ישראל שירות בתי הסוהר**, 2013]

293. הגנת הנתבעים ברכיב זה, לא תצלח. שכן, בהחלט היה עליהם לצפות את החקירה הסמויה או הסמויה "חלקית" של השב"כ/משטרה, בקשר עם הפרסומים, וזאת כבר מן השיחות הראשונות של אל"ם עופר קול (לאחר הפרסומים הראשונים בסוף נובמבר 2008). טרחנו והסברנו לעיל, מדוע מכל עיתונאי הארץ, דווקא בלאו היה אמור לצפות זאת, כמי שנכווה בשנת 2002 מחקירת הדלפה של אותה חיילת אלמונית מאוגדת עזה וכמי שהרשויות רצו לבוא עמו חשבון (תצהיר עו"ד מוזר).

294. מכל מקום, גם אם ייקבע כי הנטל בסוגייה זו מוטל על כתפי התובעת, הרי שניתן להוכיח על נקלה כי הנתבעים (ובעיקר בלאו, שהעיד כי מידר את יתר הנתבעים מכל עניין הקשור לתובעת) היו צריכים לצפות את החקירה.

294.1. בברקוביץ-מחוזי נקבע בסעיפים 47-48, כי אמנם התובעת (המקור) לא צפתה אך גם "**מובן, שגם הנתבעים לא צפו שתפתח חקירה כזו ובוודאי שלא צפו, וגם לא סביר היה שיצפו, שיינקטו פעולות חקירה כה פולשניות. קרא הסביר בעדותו, כי <u>בפרשה דנן</u> של פרסום חיקור הדין בדרא"פ, <u>שעניינה חשד לשחיתות אישית</u>, הסיכוי לפתיחת חקירה לגילוי מדליף היה נמוך ביותר**". בעניינו – הפוך לחלוטין. סביר בהחלט כי הנתבעים צפו כי פרסום כה חריג של מסמכים צבאיים מסווגים על גבי העיתון, אכן "ידקור את העין" לראשי מערכת הביטחון, מה שיוביל לחקירה לאיתור המקור. הצנזורית העידה בבירור כי

צריך היה לצפות זאת, ואילו מר בכר אישר (ברגע נדיר של גילוי לב) בעמ' 330, כי שני המסמכים המסווגים שבלאו הציג לו, עובר לפרסום כתבת "מכירת חיסול" (שבה הם יופיעו), היו "**בהחלט**" מסמכים "**נדירים ממש**". ובעמ' 334 הוא הודה – "**הנחתי, כן, שהפרסום הזה יעורר הדים משמעותיים**" (חזר על עניין ה"הדים" בעמ' 337). עדות זו מורה מפורשות על צפיית הליך של חקירה לאיתור המקור, וכאמור, אין זה משנה שעוצמת החקירה או רצינותה, לא נצפו כביכול (ולדעתנו, גם הם נצפו, לנוכח ההסתבכות הקודמת של הנתבעים בעניין ברקוביץ).

וכך המשכנו ומצאנו בסעיפים 28-30 לברקוביץ-עליון, **<u>לגבי צפיות חקירת ההדלפה</u>**:

294.2. "**המערערת טענה כי בניגוד לקביעת בית משפט קמא, המשיבים היו יכולים לצפות <u>פתיחתה של חקירה לאיתור המדליף. זאת, מאחר שעוד קודם לפרשיה דנן, הייתה סידרה של פרשיות שנחקרו בעקבות הדלפה, לרבות פרשת בראון-חברון, פרשת יואב יצחק, הוצאת תדפיסי שיחה בפרשת יוני בן-מנחם, הוצאת פלט שיחות להדס שטייף ופרשת אבישי רביב</u>. המערערת אף עמדה על כך כי בפרשת בראון-חברון ופרשת יואב יצחק, החקירה נפתחה ביוזמתו של היועמ"ש דאז אליקים רובינשטיין, שהורה לפתוח גם בחקירת ההדלפה במקרה דנן. מכאן טענתה כי בהתחשב ברגישותה של הפרשה, היה על המשיבים לצפות כי הדלפה אודות מעשי שוחד המיוחסים לראש ממשלה מכהן עלולה להביא לפתיחתה של חקירה אודות ההדלפה**".

מקל וחומר. אם בעניין ברקוביץ התווכחו בעלי הדין על טיבה של הפרשיה, על "רגישותה" ו"ביטחוניותה", הרי שבנסיבות דנן אין ולא צריכה להיות מחלוקת, כי מדובר בדיוק בסוג הפרשות בהן לא רק שהייתה יכולת לצפות פתיחתה של חקירה, אלא גם חובה לעשות כן. וראו במיוחד, הציטוט הבא מתוך ברקוביץ-עליון:

> "**<u>אלא שכפי שציינו המשיבים, כמעט כל הפרשות דלעיל עירבו גם היבטים ביטחוניים והיבטי צנזורה, להבדיל מהמקרה שלפנינו</u>. בפרשת אבישי רביב נחקר העיתונאי אמנון אברמוביץ נוכח החשיפה של "שמפניה" כמקור של השב"כ; העיתונאי יוני בן מנחם נחקר בעקבות פרסום מידע צבאי פנימי שהודלף לו; בפרשת יואב יצחק היה מדובר בפרסום סטנוגרמה מתוך ישיבת ממשלה, שחלקה עסק בנושאים ביטחוניים, וגם אז לא הוצא צו לקבלת פלט השיחות של העיתונאי; בפרשת הדס שטייף הואשמה הכתבת עצמה בכך שסייעה לביצוע האזנת סתר לשיחות ועידה של קציני משטרה.**
> **<u>במקרה שלפנינו, החקירה בפרשת סיריל קרן לא עסקה בעניינים הקשורים לביטחון המדינה ולא הייתה סודית</u>. קרא אף פנה טרם הפרסום לקבלת תגובות אך לא הוצא בתגובה צו פרסום על הפרשה**".

294.3. ועוד מאותו עניין. בברקוביץ-עליון נקבע בעניין העיתונאי ברוך קרא - "**<u>קרא אף העיד, ועדותו הייתה מהימנה על בית המשפט, כי דווקא מאחר שהפרשה עסקה בחשד לשחיתות אישית של ראש הממשלה דאז, הסיכוי לחקירתה של ההדלפה היה נמוך</u>**".

294.4. בברקוביץ-עליון נקבע בנוסף בעניין העיתונאי ברוך קרא - "**קרא עצמו לא ביצע כל עבירה ולכן לא צפה את הצעד של הוצאת פלטי הטלפון שלו**".

בנסיבות עניינו, בלאו עשה עבירה בכך שהחזיק אצלו כמות כה גדולה של מסמכים מסווגים ("ידיעות סודיות" במובן סעיף 113 לחוק העונשין), במנותק מהערכתו האישית שזה "נוהג" רב שנים שבגינו לא נוהגים להעמיד עיתונאים לדין. רוצה לומר, שהעיתונאי בעניינו נמצא בסיטואציה חדה וברורה, לפיה מייד לאחר העברת הדיסק און קי לידיו, הוא הפך בן רגע למי שמחזיק מאות של מסמכים צבאיים מסווגים, בניגוד לחוק העונשין.

295. ועוד אבחנה בולטת לזכותה של התובעת. בברקוביץ-עליון דווקא הודגשו הדברים בנוגע לכך שהמקור באותו התיק לא צפתה את החקירה או את שיטותיה, **אף שדווקא ממנה היה מצופה לצפות זאת** -

"**למיצער, הדברים מעידים על כך שהמערערת עצמה לא צפתה את חקירת ההדלפה על ידי צוות חקירה מיוחד אליו צורף איש שב"כ - עניין חריג כשלעצמו שהביא להגשת עתירה לבג"ץ - ובוודאי שלא צפתה "פעולות חקירה כה פולשניות", כלשונו של בית משפט קמא. זאת, על אף שהמערערת עצמה, מתוקף תפקידה ונסיונה רב השנים בפרקליטות, הייתה אמונה על שיטות ופעולות חקירה אף יותר מהמשיבים**".

ו**בהקשר של שיחות הטלפון**, נקבע בסעיף 31 לברקוביץ-עליון: "**הנה כי כן, אפילו המערערת, כמי שהכירה והייתה מעורבת בתפקידה באין ספור חקירות פליליות, לא צפתה את האפשרות כי תיעשה פניה לבית המשפט השלום בבקשה לקבל את פלט השיחות של קרא, וממילא לא הנחתה אותו לגבי אופן התקשרותו אליה**".

296. בכל הנוגע לטענת הנתבעים, כי התובעת "ניתקה את הקשר הסיבתי" בעצם הודאתה בחקירה הראשונה בשב"כ, נפנה לברקוביץ-מחוזי, בסעיף 35:

> "**התובעת קיוותה שלא תפתח חקירה בעקבות הפרסום. כשזו נפתחה, קיוותה שלא להיתפס. כשנחקרה לראשונה, הכחישה. בחקירתה השלישית נשברה והודתה. אין לקבוע נורמה שתאמר, שמי שמוסר אמת בחקירתו ומודה, מנתק בכך את הקשר הסיבתי בין התרשלות של אחרים לבין הנזק. אין גם לדרוש מהתובעת, שתנהג כאחרונת העבריינים ותמשיך לטוות שקרים נוספים לאורך כל חקירתה. אין מקום להתחבט בשאלה, האם אלמלא הודאתה, די היה בחומר הראיות כדי להרשיעה בפלילים (כפי שבפרשת ועקנין הנ"ל לא נותק הקשר הסיבתי בין ההתרשלות לתוצאה, רק בשל האפשרות, שגם לו היו בבריכה שלטים ומצילים נוספים עדיין היה הנער קופץ קפיצת ראש מסוכנת במים רדודים)**".

297. כזכור, בנסיבות דנן, התובעת קיוותה כי לא תפתח כל חקירה כתוצאה מן ההדלפה. אך בניגוד לנסיבות **ברקוביץ**, היא לא ידעה כלל שנפתחה חקירה בעניין, משום שבלאו ויתר הנתבעים לא עדכנו אותה בדרך כלשהי, כי השב"כ חוקר בדבר כבר מזה חודשים. על כן, היא לא ידעה מהי תכלית זימונה לשב"כ ביום 15.12.09 ובחקירתה הנגדית היא העידה כי בזמן אמת היא סברה שהיו שני טעמים אחרים לכך שזומנה (כתבה שלה בעניין הרב מלמד וקורות חיים שהיא מילאה בעניין משרה בשב"כ). רוצה לומר, התובעת לא יודעה מראש כי היא עלולה להיחקר, ובוודאי שלא

הוכנה למצב כה מפתיע (חקירה בשב"כ!), אם ע"י בלאו ואם ע"י עו"ד שאתו היא הייתה מתייעצת למשמע האפשרות הזו. הכל נפל עליה בהפתעה גמורה ואז גם קיבלה החלטה להודות ב"הכל" כבר בחלק הראשון לחקירתה.

298. הוכח היטב, כי התובעת לא ידעה כלל שבלאו בחר - על דעתו הבלעדית – להשיב, פחות משלושה חודשים קודם לכן, 49 מסמכים בלבד לשב"כ (נספח 22 לתצהיר התובעת). הוכח היטב, כי התובעת לא ידעה על מסגרת ההסכמות בין בלאו והארץ לבין שב"כ, שבתוכה סעיף 2 סיפא (נספח 19 לתצהיר התובעת). בכך נבדל עניינה של התובעת מעניינה של ברקוביץ, אשר ידעה על כל התהליך החקירתי מראשיתו, באשר היא עצמה נחקרה מייד לאחר פרסום חיקור הדין והמכתב לפרקליטת המדינה, ולכן תכננה היטב ומראש את מהלכיה (ההיפך הגמור מהפתעה!) עד אשר נשברה והודתה בחקירתה השלישית.

299. אך כפי שראינו, בעניינה של ברקוביץ, לא נקבע כל תג מחיר ראייתי לכך שהיא הודתה לבסוף בחקירתה. עצם ההודאה של ברקוביץ בחקירתה השלישית במשטרה לא פורשה כמעשה של "גורם זר מתערב", וכך ראוי שייעשה גם בעניינו.

300. בנסיבות העניין המיוחדות, בלאו ויתר הנתבעים היו צריכים לצפות את חקירתה ואף את מעצרה של התובעת, לנוכח פרסום הכתבות ותוכן הכתבות. זאת הן לנוכח רגישות המידע שנחשף, הן לנוכח פרסום המסמכים המסווגים בכתבה "מכירת חיסול", הן לנוכח ניסיונו האישי של בלאו, הן לנוכח פרשות שונות טרם מקרה **ברקוביץ** והן (ובמיוחד) לנוכח פרשת **ברקוביץ**, במסגרתה הוגש כתב התביעה ביום 28.1.07 (דהיינו, כמעט שנתיים! לפני הפרסום הראשון מושא התביעה דנן), הן לנוכח ניהול המו"מ מול שב"כ, הן לנוכח הסתרת המו"מ מול שב"כ מהתובעת, הן לנוכח הפרצות בהסכם מול שב"כ, הן לנוכח העובדה שבלאו הסתיר מהתובעת כיצד הוא "מימש" את ההסכם (בהפרה בוטה ובדרך שסיכנה אותה ישירות לאור טיב המסמכים שכן העביר לשב"כ).
בתוך כך, הוכחנו כי כאנשי תקשורת מיומנים וותיקים, הנתבעים היו מודעים למקרים רבים שבהם נפתחה חקירה לאיתור מדליף, ואף בוצעו האזנות לעיתונאים, עוד בטרם השיחה הראשונה בין התובעת לבין בלאו.

301. הנתבעים היו יכולים לצפות את החקירה, וצריכים היו לצפותה, והלכה למעשה בכר העיד מפורשות שכך אכן קרה. ושוב נחזור על כך שמצופה (משפטית) כי מי שנכווה ברותחין (בפרשת ברקוביץ "האזרחית") ייזהר בצוננין (הפרשה הבטחונית החריגה מושא עניינו).

ודאי כאשר מדובר בהטלת חובת זהירות מיוחדת, מוגברת ומוחמרת על הנתבעים ועל בלאו, לדאוג לביטחונה ולחסיונה של התובעת, לא יכול להיות ספק כי הנתבעים ובלאו יכולים היו לצפות את הנזק שייגרם לתובעת במישור הפיזי, ומשכך היו צריכים לצפותו גם במישור הנורמטיבי.

302. לקראת סיומו של פרק זה, נפנה לכך שבעניין **אלון תמיר**, נקבע לגבי אלמנט הקשר הסיבתי:

"'די בנטיית מאזן ההסתברויות לצד התובע לצורך הוכחת קשר סיבתי' (ע"א 285/86 נגר נ. וילנסקי ואח', פ"ד מג(3) 284, בעמ' 292 מול האות ג'). זאת ועוד, במקרה דנן, אני סבור שעל הנתבעים היה לסתור את קיומו של הקשר הסיבתי שבין ההסוואה הלקויה וחשיפת זהותו של התובע לבין הפרישה מהעבודה, כפי שקשר סיבתי זה מוכח לכאורה בהתבסס על החזקה המבוססת על טעמי הגיון וסבירות, כפי שהיא עולה מראיות התביעה. חזקה כי קיים קשר שכזה עולה מעצם הוכחת ההסוואה הלקויה, לאחר שברור לכל כי תוצאה אפשרית של מחדל זה היא יצירת מצב בו לא יוכל התובע להמשיך בעבודה ולאחר התובע פרש סמוך לאחר שידור הכתבה. לדידי הוכיח התובע

קיומו של קשר סיבתי שכזה, כמפורט לעיל, אף מעבר לחזקה העולה מהראיות הנסיבתיות הנ"ל. ואולם אף אם טעיתי בכך, וודאי שהנתבעים לא הצליחו לסתור את הסבירות של קיום קשר סיבתי כאמור (לעניין זה ראה פסק הדין נגר נ. וילנסקי הנ"ל בעמ' 290 מול האות ז')".

ט1. ההקשר החוזי של מבחני הקשר הסיבתי

303. בדיני החוזים אנו מבחינים ב-קשר סיבתי עובדתי [סיבתיות] וקשר סיבתי משפטי [צפיות]. אנו מסתפקים בצפייה בכוח של התרחשות הנזק, מבחן אובייקטיבי = אדם סביר בנעלי הנתבע יכול היה, ולכן גם חייב היה, להיות מודע לאפשרות כזו. אולם גם הצפייה הסובייקטיבית אינה חסרת חשיבות: גם בנסיבות שבהן אין לצפות מאדם סביר בנעליו של המפר כי יצפה את הנזק, הרי אם צפה את הנזק בפועל (לדוגמה, משום שהגיעו לידיעתו מאדם שלישי נתונים שמהם למד על הסיכון הממשי להתרחשות הנזק), תרחיב הצפייה הסובייקטיבית את אופק הצפייה האובייקטיבית.
יש לצפות את סוג הנזק העלול להיגרם כתוצאה מהליך גרימה דומה לזה שהתרחש בפועל, אך זהו איננו כלל דווקני. מדובר באמות מידה דומות מאוד למבחנים הנזיקיים. ראו לעניין זה: ג' שלו, י' אדר "**דיני חוזים – התרופות**" (2009), בעמ' 342-337.

304. סעיף 10 לחוק התרופות קובע כי הנפגע זכאי לפיצוי "בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה". לכן, על מנת שתקום זכותו של הנפגע לפיצויים על-פי סעיף זה עליו להוכיח כי עקב ההפרה נגרם לו נזק אשר **בעת כריתת החוזה ניתן היה לצפותו כתוצאה מסתברת של ההפרה** (ראו: ע"א 140/73 **שרם נ' גרינברג**, פ"ד כט(1) 194, 195 (1974); ע"א 355/80 **נתן אניסימוב בע"מ נ' מלון טירת בת שבע בע"מ**, פ"ד לה(2) 800, 807 (1981)).

305. לעיל קבענו, כי מחדליו הקשים של בלאו בכל הנוגע להסתרת פרטים ומידע, החל מיצירת הקשר עם אל"ם עופר קול ועד למגעיו והסכמותיו עם שב"כ, בתקופה 3.8.09-15.12.09. כל אלה הביאו לידי כך שהתובעת התייצבה במתקן שב"כ למטרה שלא הייתה ברורה לה כלל, כשהיא חפה מכל ידיעה שהיא על אותם מגעים והסכמות, כשהיא מופתעת לחלוטין מההליך החקירתי כלפיה וכשהיא מתייצבת להליך כה דרמטי זה ללא התייעצות משפטית (וזהו תוצר ישיר ובלעדי של הסתרת העניינים כולם ע"י בלאו, שכבר הספיק ביום 1.12.09, לצאת את גבולות ישראל). כל אלו היו בבחינת הפרות של ההסכם בין התובעת לבין בלאו, הפרות אמון של ממש.

י. אפילוג: התובעת משולה לחולה שלא נתנה לרופא הסכמה מדעת לטיפול רפואי

"הזכות לאוטונומיה היא אפוא חלק מכבוד האדם, והיא זוכה להגנה חוקתית בחוקי היסוד. ביסודה עומדת ההכרה בכך שהאדם הוא יצור חופשי, המפתח את עצמו על פי רצונו בחברה שבה הוא חי. משמעותה כי לכל פרט נתונה הזכות לשלוט על מעשיו ומאווייו בהתאם לבחירותיו, ולפעול בהתאם להן. זכותו לעצב את חייו ואת גורלו, ולפתח את אישיותו כרצונו; זכותו לקנות דעת, תרבות, ערכים ומיומנויות; להחליט היכן יחיה; במה יעסוק; עם מי יחיה ובמה יאמין"
[בג"ץ 8425/13 **איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח' נ' ממשלת ישראל**, 22.9.14]

306. הנתבעים, ובראשם בלאו, הפרו את חובת הזהירות המוחמרת כלפי התובעת, וכן הפרו את ההסכמות החוזיות שסוכמו בין בלאו לבין התובעת. הפרות אלה היו מרחיקות לכת, באשר הן מנעו מהתובעת את הזכות החוקתית לאוטונומיה על חייה. הסתרת המידע מהתובעת, שללה ממנה את האפשרות לשלוט על מעשיה ולעצב את גורלה. סופו של יום, הפרות אלה הכניסו את התובעת אל בין כתלי הכלא. כל זאת, בעיקר משום שהנתבעים (ובראשם בלאו) כשלו כישלון חמור ונורא, בכך שנמנעו מליידע את התובעת בגין פעולות החקירה והדרישה שנוהלו ע"י צוו"ל ושב"כ, אף שאלה היו ידועים להם במשך שבועות וחודשים.

307. בפרשת ע"א 1303/09 **מרגלית קדוש נ' בית החולים ביקור חולים** (5.3.12), נסקרה דוקטרינת ההסכמה מדעת (informed consent), שמוחלת תדיר בענייני רשלנות רפואית, ומשמעה "**הסכמה חופשית ורצונית ככל האפשר, שניתנה על-יסוד כל המידע שהיה דרוש למטופל בסבירות כדי להחליט אם להסכים לטיפול המוצע**". בפועל, זכתה דוקטרינת ההסכמה מדעת לפרשנות רחבה, ומקובל לראותה ככוללת יסודות נוספים על דרישת ההסכמה ועל דרישת הגילוי. כך, הוצגו גם דרישת ההבנה של מקבל ההחלטה את הפעולה ואת תוצאותיה וכן דרישת חופשיות הרצון, לאמור: כי ההחלטה ניתנה מרצונו החופשי של המטופל.

בה בשעה, חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, מעגן בפרק ד' שבו את דוקטרינת ההסכמה מדעת, תוך שנקבע, בסעיף 13(א), כי "**לא יינתן טיפול רפואי למטופל אלא אם כן נתן לכך המטופל הסכמה מדעת לפי הוראות פרק זה**". סעיף 13(ב) לחוק מפרט את היקפה של חובת הגילוי, בקובעו כי: לשם קבלת הסכמה מדעת, ימסור המטפל למטופל מידע רפואי הדרוש לו, באורח סביר, כדי לאפשר לו להחליט אם להסכים לטיפול המוצע; לעניין זה, "מידע רפואי", לרבות – (1) האבחנה (הדיאגנוזה) והסְכוּת (הפרוגנוזה) של מצבו הרפואי של המטופל; (2) תיאור המהות, ההליך, המטרה, התועלת הצפויה והסיכויים של הטיפול המוצע; (3) הסיכונים הכרוכים בטיפול המוצע, לרבות תופעות לוואי, כאב ואי נוחות; (4) סיכויים וסיכונים של טיפולים רפואיים חלופיים או של העדר טיפול רפואי; (5) עובדת היות הטיפול בעל אופי חדשני. המטפל נדרש, בסעיף 13(ג) לחוק, למסור למטופל את המידע הרפואי "**בשלב מוקדם ככל האפשר, ובאופן שיאפשר למטופל מידה מרבית של הבנת המידע לשם קבלת החלטה בדרך של בחירה מרצון ואי תלות**". בכך זכו גם דרישות ההבנה וחופשיות הרצון לעיגון נורמטיבי. חוק זכויות החולה נותן ביטוי להגנה המוגברת על האוטונומיה והכבוד של הפרט, והוא מעגן את זכותו של החולה שלא להיות נתון לטיפול רפואי כפוי ופטרוני (דפנה ברק-ארז וישראל גלעד "זכויות אדם בדיני החוזים ובדיני הנזיקין: המהפכה השקטה" קרית המשפט ח 11, 32 (2009)).

308. בפרשת <u>קדוש</u> נקבעו גם הדברים החשובים שלהלן, מפי כב' השופט ריבלין:

> <u>בין פער הידע לפער המידע</u>
>
> **16. יש לציין כי כיום, קיים קושי בהנחה המסורתית בדבר פער הידע בין הרופא לבין החולה. דומה כי אין לדבר עוד על חולה הדיוט שרצונו נסוג לחלוטין מפני דעתו של הרופא, שכן רבים מן החולים היום נהנים מנגישות למקורות מידע שווים לכל נפש. זאת ועוד. בעוד שהרופא חייב לחקור ולדרוש בעניינם של חולים רבים, ממוקד החולה בענייננו-שלו; הוא חוקר את מחלתו הספציפית וידיעותיו ובקיאותו עשויים במקרים מסוימים אף לעלות על אלה של הרופא. ודוק: <u>יש להבחין בין פער הידע, שהולך ומצטמצם, לבין פער המידע, שנותר ברוב המקרים בעינו</u>. כך למשל, חולה שעבר ניתוח, אינו יודע, מטבע**

הדברים, את שהתרחש במהלך הניתוח שבוצע בו, בעוד שהרופא הוא בעל המידע. פער המידע יכול שיצדיק את השימוש בכלים הראייתיים עליהם עמדנו לעיל במתחם הרלבנטי. עם זאת, צמצומו של פער הידע אינו מביא להצרת היקפה של חובת הגילוי, אלא היפוכם של דברים הוא הנכון. על כן נפסק לאחרונה כי:

> **רופא אינו רשאי לשקלל עבור המטופל, ללא ידיעתו וללא שיתופו, את התועלות ואת הסיכונים של פרוצדורה רלוונטית, ולהחליט עבור המטופל כי הפרוצדורה אינה כדאית. אמנם, לא ניתן להפריז בחשיבות הידע והניסיון הרפואיים, ואלה באים לידי ביטוי באינספור דרכים במהלך הטיפול, וביניהן גם מתן ייעוץ והדרכה למטופל בדבר דרך הטיפול הרצויה. אלא שהבחירה בדרך הטיפול היא בסופו של דבר החלטתו של המטופל, אשר בריאותו, איכות חייו ולעיתים חייו ממש, הם המונחים על הכף... מקום בו נתון לרופא יתרון מובהק על-פני המטופל בשל הידע המקצועי שלו, עליו לנסות להקטין את הפער ככל האפשר על-ידי מתן הסבר שיאפשר למטופל לקבל החלטה מושכלת באשר לדרך הטיפול הרצויה. קל וחומר שאם מעורבים בהחלטה גם שיקולים אישיים, רגשיים וערכיים, אסור לרופא למנוע מן המטופל את אפשרות הבחירה. ראוי לזכור כי הפער ההולך ומצטמצם היום, בכל הנוגע לרמות הידע המקצועי, לרבות הידע הרפואי, שוב אינו מאפשר לרופא לשמור לעצמו את ההתלבטות בקשר לאפשרויות הטיפול ובוודאי לא את הנתונים שעשויים להישקל על-ידי החולה – לעתים במידה רבה של שיקול דעת מושכל (הלכת בן-דוד).**

309. וההיקש לענייננו פשוט זועק: היו אלה הנתבעים (ובעיקר בלאו) אשר החליטו עבור התובעת. כל מעשיהם ועד אחרון מחדליהם, זועקים אדנותיות ופטרונות שכבר סברנו כי נעלמו מן המציאות המשפטית. בלאו לא יידע אותה ולא גילה לה ולא הציג בפניה מצג כלשהו, הן בנוגע לפנייתו החריגה של אל"ם עופר קול אליו ולמערכת 'הארץ'; הן בנוגע לזימונו לחקירה של מקור אחר שלו (נועם פורר); הן בנוגע לזימונו-הוא לתשאול בשב"כ, בראשית אוגוסט 2009; הן בנוגע למשא ומתן ממושך של 45 ימים בינו ובין באי כוחו לבין שב"כ; הן בנוגע לחתימה על מסגרת הסכמות מחייבת מול שב"כ, ביום 15.9.09; הן בנוגע להחלטתו להעביר לשב"כ 49 מסמכים צבאיים מסווגים ביום 23.9.09, ללא כל התייעצות עם בא כוחו ואף בניגוד לעצה משפטית שקיבל ממנו, ותוך הפרה בוטה של ההסכם (כאשר הותיר אצלו העתקים מן המסמכים שהעביר); הן בנוגע למיצוי ההסדרים מול שב"כ ובכלל זה השמדת מחשבו האישי וקבלת מחשב חדש; והן בנוגע ליציאתו מגבולות ישראל ביום 1.12.09, שעה שעורך דינו ידע היטב (כך למדנו בדיון ההוכחות) כי השב"כ יבצע ניסיונות לאתר את המקור של בלאו.

כל אלה לא נודעו לתובעת בעת שנכנסה לחדר החקירות בשב"כ - לבד וללא כל ייעוץ משפטי מקדים - ביום 15.12.09, ולא גולו לה, חד וחלק. הנתבעים ביצעו בתובעת "ניתוח" קשה, שאיננו אלא ניסוי בבני אדם, אך החליטו לשקלל לבדם את כל התועלות והסיכונים עבור התובעת, ללא קבלת **הסכמתה**, ללא קבלת **הסכמתה מדעת**, ותוך עיקור מוחלט של **רצונה החופשי**. בכך כשלו הנתבעים כישלון קשה, שהותיר את התובעת חשופה לחקירת שב"כ, מבלי שהיא אוחזת במידע הרלוונטי לשם קבלת הכרעות בעניינה האישי ביותר, עניין שבמהרה יהפוך כליל את חייה.

310. אם ברגיל, "**על הרופא למסור למטופל את כל המידע שאדם סביר היה נדרש לו כדי לגבש החלטה אם להסכים לטיפול המוצע ... נהוג לומר כי בגדר מידע זה כלולים סיכונים שהינם מהותיים בנסיבות העניין**" (ע"א 8693/08 **יצחק הרמן נ' ד"ר עמוס שטרנברג**, 24.3.11), הרי שבנסיבות דנן לא נמסר לתובעת **כל מידע שהוא**. נשוב ונבהיר, כי חובתו של בלאו כלפי המקור, נובעת מיחסי אמון מיוחדים ששררו ביניהם ובלאו משול למי שיצר סיכון ואילו התובעת הינה מי שנקלעה לסיכון (ראו במיוחד: מ' מאוטנר, "יוצרי סיכונים' ו'נקלעי סיכונים' – הגנתו של המסתמך על מצג הזולת בחקיקה האזרחית החדשה", **משפטים** כז 92, בעמ' 7-106: "**על פי דוקטרינה זו, במקום שאדם יוצר בהתנהגותו כלפי הזולת מצג בדבר התקיימותו של מצב עובדתי מסוים, ובהסתמך על מצג זה הזולת פועל באופן המביא לשינוי לרעה במצבו – יוצר המצג יהא מנוע מלטעון, ביחסיו עם הזולת, להתקיימותן של עובדות הסותרות את תוכן המצג שיצר**". בעמ' 107 ו-110 לאותו מאמר, מובהר כי מצג זה (מצד בלאו) יכול להיווצר בשתיקה או במחדל. מאלף לצטט לענייננו, את פסקת הפתיחה למאמרו זה של מאוטנר:

"**כל החלטה כרוכה בבחירה כפולה: בחירה של שינוי שהמחליט מבקש לגרום במציאות; בחירה של האמצעים, שלדעת המחליט עשויים להביא להשגתו של השינוי המבוקש על-ידו. מכאן, שברשותו של המחליט צריך להימצא מידע משני סוגים: מידע אודות המציאות שאותה הוא מבקש לשנות; מידע בדבר תכונותיהם וכושרם של האמצעים שבהם המחליט מבקש לבחור לצורך השגת השינוי. משמע: התבססות על מידע היא מרכיב הכרחי במסגרת כל תהליך של החלטה**".

311. חירותה של התובעת הונחה על הכף, גורלה הועמד על הכף, והנתבעים שתקו וחדלו, חדלו ושתקו, עד שהתובעת נותרה לבדה במערכה מול חוקרי השב"כ, כשהיא נדהמת ומופתעת, ובעיקר חפה מכל ידיעה מהותית אודות מצבה. ומכאן אחריותם כלפי התובעת.

יא. סוף דבר

312. על יסוד כל המקובץ לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את אחריותם המשפטית של הנתבעים כלפי התובעת, ולחייב אותם בהוצאות משפט ריאליות ובשכ"ט עו"ד.

אילן בומבך, עו"ד **יריב רונן, עו"ד**

ב"כ התובעת